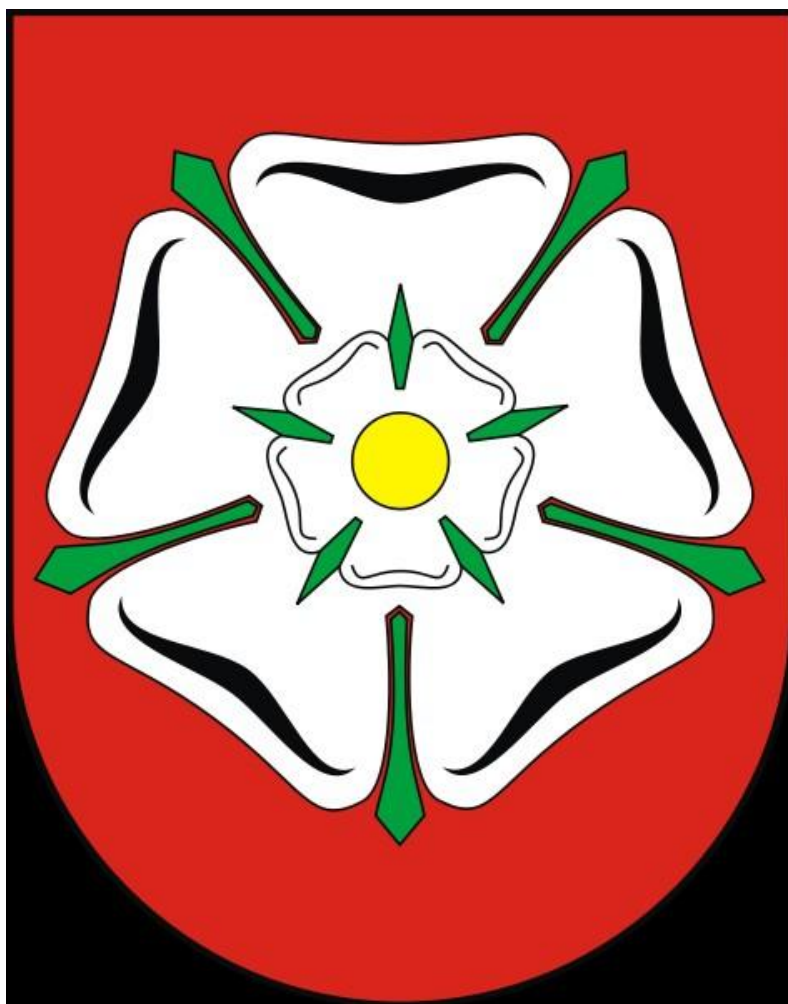

Materiał dodatkowy uwzględniający zmiany zawarte
w załączniku nr 1 do Uchwały Nr XXIV/327/2017 Rady Miejskiej we Wrześni
z dnia 21 kwietnia 2017 roku

LOKALNY PROGRAM
REWITALIZACJI DLA MIASTA
WRZEŚNIA NA LATA 2011 – 2020

Września, marzec 2017r.

Wstęp	5
I Charakterystyka obecnej sytuacji w mieście	6
1. Sfera zagospodarowania przestrzennego	6
1.1 Położenie	6
1.2 Rys historyczny	7
1.3 Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta	9
1.4 Struktura komunikacyjna.....	9
1.5 Infrastruktura techniczna	10
1.5.1 Wodociągi i kanalizacja	10
1.5.2 Energetyka	12
1.5.3 Ciepłownictwo	13
1.5.4 Gospodarka odpadami.....	13
1.5.5 Telekomunikacja	14
1.5.6 Mieszkalnictwo	14
1.6 Obiekty i granice stref ochrony konserwatorskiej	17
1.7 System oraz uwarunkowania przyrodnicze miasta	19
1.7.1 Struktura gruntów.....	19
1.7.2 Zasoby wodne	20
1.7.3 Powierzchnia ziemi i gleby	22
1.7.4 Przyroda	23
1.7.5 Powietrze atmosferyczne.....	24
1.7.6 Hałas	25
1.7.7 Fale elektromagnetyczne	26
1.7.8 Energia odnawialna.....	26
1.8 Charakterystyka przestrzeni publicznych miasta.....	26
1.9 Analiza zasobów rekreacyjno-turystycznych i możliwości rozwoju	27
turystyki.....	27
1.10 Identyfikacja problemów w sferze zagospodarowania przestrzennego	35
2. Sfera gospodarcza	35
2.1 Struktura i trendy podstawowych branż gospodarki na terenie miasta.....	35
2.2 Liczba podmiotów gospodarczych z podziałem na sektory	37
2.3 Główni pracodawcy i zatrudnienie	38

2.4	Kierunki rozwoju gospodarki miasta	39
2.5	Identyfikacja problemów w sferze gospodarczej	40
2.6	Analiza możliwości budżetowych dotyczących realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych	40
3.	Sfera społeczna.....	44
3.1	Struktura demograficzna	44
3.2	Struktura społeczna	47
3.2.1	Struktura wykształcenia społeczeństwa	47
3.2.2	Stan i zróżnicowanie dochodowości gospodarstw domowych.....	48
3.2.3	Bezrobocie	50
3.2.4	Poziom średniego wynagrodzenia	51
3.2.5	Opieka społeczna	52
3.3	Infrastruktura społeczna.....	53
3.3.1	Oświata	53
3.3.2	Kultura	56
3.3.3	Ochrona zdrowia.....	56
3.4	Struktura organizacji pozarządowych.....	57
3.5	Charakterystyka oraz określenie grup społecznych wymagających wsparcia w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	58
3.6	Identyfikacja problemów w sferze społecznej.....	59
II	Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi województwa i gminy.....	60
1.	Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku	60
2.	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Września.....	62
3.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Września	63
4.	Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla Miasta i Gminy Września	64
III	Założenia programu rewitalizacji	66
1.	Okres prognozowania i hierarchizacja potrzeb	66
2.	Analiza wskaźnikowa i delimitacja obszarów dysfunkcyjnych	66
2.1	W1 - Liczba mieszkań sprzed 1989 r. w stosunku do ogółu mieszkań	67
2.2	W2 - Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 osób	68

2.3	W3 - Liczba przestępstw i wykroczeń stwierdzonych (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi) w tym czyny karalne nieletnich na 1000 mieszkańców obszaru	68
2.4	W4 - Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców.....	69
3.	Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych, skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych, zasięgi przestrzenne obszarów, wizja stanu, cele, kierunki działań i zestawienie projektów	70
4.	Oczekiwane wskaźniki efektów Lokalnego Programu Rewitalizacji	95
5.	Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi	96
IV	<i>Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do projektów rewitalizacyjnych.....</i>	100
V	<i>Wdrażanie, monitoring i ewaluacja rewitalizacji oraz sposoby komunikacji społecznej</i>	102
1.	System wdrażania.....	102
2.	Monitorowanie oceny i sposoby komunikacji społecznej.....	102
2.1	System monitoringu programu rewitalizacji	102
2.2	Sposoby oceny programu rewitalizacji	103
2.3	Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi i Public Relations Programu.	103
3.	Konsultacje społeczne.....	104
VI	<i>Podsumowanie</i>	107
VII	<i>Załączniki</i>	108
VIII	<i>Spis tabel, rycin i wykresów</i>	111
1.	Spis tabel.....	111
2.	Spis rycin	112
3.	Spis wykresów.....	112

Wstęp

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Września na lata 2011-2020 został opracowany w pierwszej wersji w 2011 r. W marcu 2017 r. dokonano aktualizacji polegającej na dostosowaniu zakresu opracowania do wytycznych Ministra Rozwoju, w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z 02.08.2016 r. Zgodnie z nimi rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez realizację zintegrowanych działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Zadaniem rewitalizacji jest przede wszystkim pobudzenie aktywności środowisk lokalnych i stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego, a także przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia w obszarach zagrożonych patologiami społecznymi. Podejmowane inicjatywy powinny prowadzić do polepszenia jakości życia mieszkańców, w tym zwiększenia ich szans na zatrudnienie. Ponadto powinny pozwolić na trwałą odnowę rewitalizowanego obszaru, poprawę ładu przestrzennego, stanu środowiska i zabudowy, poprzez zastosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych. Zaplanowane działania, w efekcie powinny przyczynić się do ożywienia rewitalizowanych obszarów, nadania im nowych funkcji, podniesienia ich atrakcyjności, co w konsekwencji wiązać się będzie ze zwiększeniem zainteresowania tym obszarem mieszkańców a także turystów i inwestorów

W ramach aktualizacji, prócz niezbędnych zmian w zakresie LPR, zweryfikowano i uaktualniono listę projektów rewitalizacyjnych. Projekty zrealizowane zostały usunięte, jeden dodatkowy projekt wprowadzono. Dokonano także nieznacznego przesunięcia granic obszaru rewitalizacji „Centrum” o teren niezamieszkały i niezagospodarowany przy Parku im. Dzieci Wrześnińskich. Teren jest ważny dla realizacji celów rewitalizacji obszaru Centrum.

Degradacja dotyczy najczęściej przestrzeni zurbanizowanej i towarzyszą jej liczne zjawiska kryzysowe, takie jak np.: degradacja infrastruktury drogowej, zasobów komunalnych, niski poziom przedsiębiorczości, wysokie bezrobocie i poziom przestępczości.

W celu wyznaczenia obszarów charakteryzujących się największym nasileniem zjawisk kryzysowych przeprowadza się dwa rodzaje analiz: jakościową i wskaźnikową.

Analiza jakościowa ma formę opisu aktualnej sytuacji w mieście, w sferze zagospodarowania przestrzennego (położenie, układ komunikacyjny, infrastruktura techniczna, środowisko naturalne, turystyka, system ochrony konserwatorskiej), sferze gospodarczej (charakterystyka gospodarki na terenie miasta, struktura branż, poziom zatrudnienia, kierunki rozwoju, analiza sytuacji budżetowej władz lokalnych) oraz sferze społecznej (struktura demograficzna, społeczna, infrastruktura społeczna, struktura organizacji pozarządowych). Ważnym elementem analizy jakościowej jest zaobserwowanie wynikających z opisu aktualnej sytuacji w gminie i mieście problemów w poszczególnych sferach.

Analiza wskaźnikowa polega z kolei na obliczeniu poszczególnych wskaźników, w celu empirycznego zbadania sytuacji w mieście. Wskaźniki wylicza się na podstawie danych liczbowych, co pozwala określić natężenie danego problemu konkretnymi wartościami, umożliwiając ich porównanie i wytyczenie obszarów, na których sytuacja jest najmniej korzystna.

Niniejszy Lokalny Program Rewitalizacji zawiera również szereg działań, których realizacja doprowadzi do poprawy sytuacji na obszarach zdegradowanych i trwale wyprowadzi je z kryzysu.

Dokument ten jest dokumentem otwartym, oznacza to, że możliwa jest jego zmiana i aktualizacja w zależności od zmieniającej się sytuacji w mieście i na obszarach zdegradowanych.

I Charakterystyka obecnej sytuacji w mieście

1. Sfera zagospodarowania przestrzennego

1.1 Położenie

Września jest blisko trzydziestotysięcznym miastem, położonym w województwie Wielkopolskim, nad rzeką Wrześnicą. Oddalona jest ok. 50 km na wschód od stolicy województwa, Poznania.

Września jest siedzibą gminy miejsko – wiejskiej oraz powiatu wrzesińskiego. Sąsiaduje z następującymi gminami: Czarniejewo, Dominowo, Kołaczkowo, Miłosław, Nekla, Niechanowo, Strzałkowo i Witkowo.

Miasto leży na 52°20' długości geograficznej północnej oraz 17°35' szerokości geograficznej wschodniej, na wysokości 90 – 100 m n.p.m.

Rycina 1. Położenie geograficzne Wrześni

Źródło: <http://wrzesnia.pl>

1.2 Rys historyczny

Jak wynika z wykopalisk archeologicznych, pierwsi osadnicy na terenach Wrześni pojawili się już w okresie mezolitu (8000 – 2500 lat p.n.e.), czyli w epoce kamiennej. Na ciągłość osadnictwa na tych terenach wskazują znaleziska z kolejnych epok, brązu i żelaza.

Pierwsza wzmiankę źródłową o Wrześni datuje się na rok 1256. Lokacja miasta natomiast miała miejsce w połowie XIV w. Miasto zostało wzniesione na planie owalnicy, nieopodal traktu handlowego z Kalisza do Gniezna, w pobliżu skrzyżowania tegoż traktu ze

szlakiem z Poznania do Łęczycy. Tak korzystne położenie Wrześni stworzyło warunki sprzyjające rozwojowi handlu i rzemiosła.

W roku 1656, podczas najazdu szwedzkiego na Polskę duża część miasta legła w gruzach. Po roku 1793 tereny Wrześni weszły pod panowanie pruskie, w związku z II rozbiorem Polski. W drugiej połowie XIX w. działały w mieście różne zakłady przemysłowe, np. fabryka obuwia, powozów, mleczarnia czy cukrownia. W tym okresie skończono również budowę połączeń kolejowych na trasie Gniezno – Września – Oleśnica oraz Poznań – Września – Strzałkowo.

Jednym z ważniejszych wydarzeń w historii miasta był wywołujący ponadlokalne perturbacje strajk dzieci we Wrześni. 20 maja 1901 r. czternaściorgu uczniom wymierzona została kara cielesna, za opór przeciwko odpowiadaniu w języku niemieckim na lekcji religii. Spowodowało to dość ostrą reakcję społeczeństwa i pod szkołą zebrał się tłum protestujących. Uczestnicy tych wydarzeń zostali ukarani więzieniem i grzywnami. Prześladowania dzieci wrzeńskich wywołały opór przeciwko germanizacji wśród całego narodu, a Polacy w innych zaborach solidarnie się temu sprzeciwiali. Akcja strajkowa rozszerzyła się na wiele szkół zaboru pruskiego. W 1906 roku opór dzieci, za przyzwoleniem ich rodziców, przybrał postać strajku powszechnego. W strajku tym mogło brać udział nawet 75 tysięcy dzieci w 800 szkołach. Wybuch powstania wielkopolskiego mający miejsce w 1918 roku doprowadził do wyzwolenia Wielkopolski spod panowania pruskiego i powrotu pod władzę polską.

W okresie międzywojennym Września pełniła funkcję miasta świadczącego usługi handlowo – rzemieślnicze. Wśród mieszkańców Wrześni można było wyodrębnić trzy grupy narodowościowe, byli to: Polacy, Żydzi i Niemcy.

Wraz z rozpoczęciem II Wojny Światowej, niemieckie lotnictwo zrzuciło bomby na dworzec i cukrownię. Miasto zostało zajęte i wcielone w obszar Kraju Warty niedługo później, a wielu mieszkańców czekało wysiedlenie. Okres okupacji zakończył się 22 stycznia 1945 roku, kiedy do miasta wkroczyło wojsko Armii Czerwonej, w postaci 1. Armii Pancernej Gwardii pod dowództwem gen. płk. Michaiła Katukowa.

Po zakończeniu wojny przystąpiono do odbudowy zniszczeń. Nastąpił rozwój przemysłu, powstały nowe zakłady pracy, zaplecze socjalne, kulturowe, szkolnictwo i węzły komunikacyjne. Do 1975 roku Września pełniła funkcję stolicy powiatu. Od 1990 roku władzę w mieście sprawuje samorząd terytorialny, natomiast w 1999 roku przywrócono

zlikwidowany wcześniej powiat wrzesiński, ustanawiając tym samym jego stolicę we Wrześni.

1.3 Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta

Miasto Września pełni funkcję ośrodka gminnego i powiatowego. Jego podstawowe funkcje rozwojowe to:

- 1) działalność gospodarcza,
- 2) usługi ponadlokalne w zakresie oświaty i kultury;
- 3) drobna wytwórczość, rzemiosło i handel.

Jeżeli chodzi o strukturę sieci osadniczej, głównymi funkcjami miasta są: mieszkalnictwo, usługi lokalne i ponadlokalne (administracja, oświata, kultura, handel, zdrowie i opieka społeczna). Funkcje uzupełniające spełniają: działalność gospodarcza o profilu drobnej wytwórczości, turystyka i wypoczynek.

Biorąc pod uwagę klasyfikację ze względu na strefy funkcjonalno – krajobrazowe, miasto Września należy do wielofunkcyjnej strefy miejskiej wraz z obszarami aktywizacji gospodarczej.

Przez Wrześnię przepływa rzeka Wrześnica. Część miasta leżąca po zachodniej stronie rzeki skupia większość terenów przemysłowo – usługowych miasta, tereny kolejowe oraz tereny ogródków działkowych. Znajdują się tu również tereny mieszkalne: w dzielnicy miasta o nazwie Sławno oraz osiedle Lipówka.

Po stronie wschodniej znajduje się ściśle centrum miasta oraz 3 duże osiedla mieszkalne: Krzyża Grunwaldu, Sokołowskie oraz Tysiąclecia. Na terenie tej części miasta ulokowane są liczne ogródki działkowe, park im. Dzieci Wrzesińskich, Targowisko Miejskie. Przy wschodniej granicy Wrześni znajduje się oczyszczalnia ścieków oraz tereny przemysłowo – usługowe.

1.4 Struktura komunikacyjna

Września położona jest na bardzo ważnym szlaku komunikacyjnym Poznań – Warszawa (droga krajowa nr 2). Na odcinku Stryków – Nowy Tomyśl (obejmując tym

samym odcinek przecinający Wrześnię) droga ta ma status autostrady. Pozostałe, ważniejsze drogowe szlaki komunikacyjne miasta to:

- drogi krajowe:
 - **nr 15**: Trzebnica – Krotoszyn – Września – Gniezno – Toruń – Ostróda,
 - **nr 92**: Nowy Tomyśl – Poznań – Września – Słupca – Konin – Łowicz (zastępcza dla autostrady A2).
- drogi wojewódzkie:
 - **nr 432**: Września – Środa Wielkopolska – Śrem – Leszno,
 - **nr 442**: Września – Pyzdry – Gizalki – Kalisz.

Taki układ komunikacyjny określa Wrześnię jako istotny węzeł drogowy o znaczeniu ponadregionalnym. Ponadto drogi gminne tworzą rozbudowaną sieć na terenie miasta, co powoduje, że miasto jest dobrze skomunikowane również na poziomie regionalnym.

Największy ruch pojazdów na obszarze miasta Września odnotować można na drogach krajowych: autostradzie A2, Nr 15 i Nr 92. Dużym natężeniem ruchu charakteryzują się również drogi wojewódzkie Nr 432 i Nr 442. Z tego względu uciążliwe dla mieszkańców miasta są: podwyższony poziom hałasu oraz emisja spalin.

W obsłudze transportowej miasta i strefy podmiejskiej funkcjonuje komunikacja autobusowa PKS, choć jej udział jest marginalny. Drogi rowerowe przebiegające w kierunku północnym łączą się w okolicy Gniezna z Europejską Drogą Rowerową (EDR) Frankfurt – Poznań – Gniezno (Szlak Piastowski). W układzie komunikacyjnym miasta nie występuje wydzielony system ścieżek rowerowych oprócz odcinka ścieżki na ulicy Słowackiego. Przy dużym udziale ruchu rowerowego w ruchu miejskim (12 do 16%) jest to ilość niewystarczająca.

Przez miasto przebiega również linia kolejowa nr 281: Oleśnica – Chojnice, a w odległości ok. 1,5 km na północ od stacji przebiega linia kolejowa nr 3 Warszawa Zachodnia – Poznań Główny – Kunowice. Połączenie z tą linią zapewnia łącznica kolejowa nr 807 i 808.

1.5 Infrastruktura techniczna

1.5.1 Wodociągi i kanalizacja

Na terenie Wrześni, przy ulicy Witkowskiej, funkcjonuje Stacja Uzdatniania Wody. Jest ona w pełni zautomatyzowana i stanowi główne źródło zaopatrzenia w wodę pitną dla miasta. Radiowy system sterowania i sygnalizacji pracy ujęć i stacji uzdatniania, umożliwia sterowanie pracą urządzeń z obiektów znacznie oddalonych od SUW. Do SUW woda doprowadzana jest z 15 studni głębinowych w pobliżu Stacji. W użyciu są również 2 studnie głębinowe awaryjne i 1 pomiarowa. Ponadto na obszarze SUW Września zlokalizowane są 2 zamknięte zbiorniki retencyjne wody czystej o pojemności 1000 m³ każdy i zbiornik wieżowy o pojemności 250 m³. Czynna sieć wodociągowa rozdzielcza na terenie miasta charakteryzuje się długością 69,4 km, zbudowana jest z materiałów takich jak: żeliwo, stal, polichlorek winylu czy polietylen, a jej stan techniczny nie budzi żadnych zastrzeżeń. Z instalacji wodociągowej, na koniec 2009 roku, korzystało 98,4% mieszkańców Wrześni, użytkując 30,8 m³ wody na 1 mieszkańca.

Tabela 1. Wodociągi i kanalizacja we Wrześni w roku 2009

Wodociągi	
Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	69,4
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej [os.]	28 665
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	2 866
Woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam ³]	897,5
Kanalizacja	
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	68,9
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [os.]	26 480
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	2 766
Ścieki odprowadzone [dam ³]	1 157,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W roku 2009 system kanalizacji we Wrześni obejmował 90,9% mieszkańców miasta, przy czym długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosiła 68,9 km. Ścieki spływają bezpośrednio do przepompowni ścieków przy ul. Miłosławskiej 8, skąd po wstępnym przetworzeniu, przepompowywane są rurociągiem lub zespołem rurociągów na teren oczyszczalni ścieków przy ul. Sikorskiego. Tam zostają poddane mechaniczno-biologicznemu oczyszczeniu, i zostają odprowadzane do rzeki Wrześnicy. Przepustowość oczyszczalni

ścieków we Wrześni wynosi 10000 m³/dobę i jest wystarczająca dla potrzeb miasta. Ponadto na terenie miasta zlokalizowane są 2 przydomowe oczyszczalnie ścieków.

W zakresie zagadnień wodno-kanalizacyjnych, istotnymi aspektami z punktu widzenia miasta są m.in.: budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej oraz wspieranie budowy oczyszczalni przydomowych w miejscach, w których budowa kanalizacji sanitarnej jest uzasadniona ekonomicznie.

1.5.2 Energetyka

Obszar Miasta i Gminy Września przecinają fragmenty dwóch linii elektroenergetycznych zasilanych napięciem 220 kV, które przebiegając ze wschodu na zachód, łączą elektrownie Zespołu PAK z Miastem Poznań. Owe linie stanowią ważny fragment sieci przesyłowej krajowego systemu elektroenergetycznego. Umożliwiają wprowadzenie znacznej mocy elektrycznej z elektrowni Pątnów i Konin do stacji 220/110 kV znajdujących się na terenie miasta Poznania. Ze stacji tych poprzez elektroenergetyczną sieć dystrybucyjną przesyłana jest energia elektryczna także dla odbiorców znajdujących się na terenie Wrześni.

Przyłącza gazowe na terenie miasta zasilane są gazem z podgrupy GZ-50. Na koniec roku 2009 r. z instalacji gazowej korzystało 35,8% ludności ogółem, natomiast długość czynnej sieci wynosiła ponad 66,3 km.

Tabela 2. Podstawowe dane dotyczące sieci elektrycznej i gazowej na terenie Wrześni w 2009 r.

Sieć elektryczna	
Odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu	10 564
Zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu [MW*h]	23 056
Sieć gazowa	
Ludność korzystająca z sieci gazowej	10 448
Długość czynnej sieci ogółem [m]	66 335
Czynne połączenia do budynków mieszkalnych [szt.]	2 002
Odbiorcy gazu [gosp. dom.]	3 692
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem [gosp. dom.]	1 151
Zużycie gazu w tys. m ³	5 112,40
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m ³	1 525,7

1.5.3 Ciepłownictwo

Głównym producentem ciepła na terenie miasta jest Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej we Wrześni Spółka Akcyjna. Źródła ciepła, którymi dysponuje PEC na obszarze Wrześni to:

- ciepłownia C-22 o mocy 49,4 MW wykorzystująca jako paliwo miał węglowy,
- kotłownia osiedlowa K-1 – o mocy 1,44 MW wykorzystująca gaz GZ-50,
- kotłownia lokalna K-4 – o mocy 0,17 MW wykorzystująca gaz GZ-50,
- kotłownia lokalna K-5 – o mocy 0,2 MW wykorzystująca węgiel ekologiczny,
- kotłownia lokalna K-6 – o mocy 0,075 MW wykorzystująca węgiel ekologiczny,
- kotłownia lokalna K-18 – o mocy 0,05 MW wykorzystująca węgiel ekologiczny.

Z ciepłownią C-22 współpracuje sieć ciepłownicza, o łącznej mocy zainstalowanej 49,4 MW, usytuowana przy ul. Gen. Sikorskiego 25 we Wrześni, w której nośnikiem jest woda o temperaturze 130°C w rurociągu zasilającym 70°C w rurociągu powrotnym.

Z kotłownią K-1, współpracuje druga sieć ciepłownicza o łącznej mocy zainstalowanej 1,44 MW, w której nośnikiem jest woda o temperaturze 95°C w rurociągu zasilającym i 70°C w rurociągu powrotnym.

1.5.4 Gospodarka odpadami

Zorganizowany system zbierania odpadów działający na terenie Miasta i Gminy Września obejmuje swoim zasięgiem ok. 90% mieszkańców. Odbiorem odpadów zajmują się trzy przedsiębiorstwa:

- Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o. o. we Wrześni,
- Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Artur Zys, w Swarzędzu,
- IGLESPOL Z. Iglewski i Wspólnicy Sp. J. we Wrześni.

Od 2005 roku we Wrześni prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów. Polega ona na rozmieszczeniu na terenach zwartej zabudowy miasta Września specjalnych kontenerów, służących do segregacji odpadów. Na terenach zabudowy jednorodzinnej alternatywę stanowią zestawy worków do segregacji makulatury, tworzyw sztucznych i szkła, dostarczane mieszkańcom.

Ponadto na terenie miasta funkcjonują dwa Gminne Punkty Gromadzenia Odpadów Problemowych, które zajmują się również zbiórką zużytych urządzeń elektronicznych i elektrycznych. Mieszczą się one przy ulicy Wrocławskiej 14 i Sikorskiego 28. W szkołach i urzędach znajdują się pojemniki do zbierania baterii małogabarytowych.

Września korzysta ze składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, położonego ok. 7 – 8 km na wschód od miejscowości Bardo. Składowisko to działa już od 1992 roku. Zakres działalności składowiska prezentuje się następująco:

- Przyjmowanie i ważenie odpadów stałych wraz z jednoczesną ich klasyfikacją
- Wystawianie faktur VAT za przyjęte odpady
- Kontrola zgodności wwożonych odpadów z treścią wydanych zezwoleń
- Segregacja, odzysk
- Składowanie, zagęszczanie, ubijanie
- Sprzedaż odzyskanych surowców wtórnych
- Terminowe wykonywanie przeglądów oraz monitoring
- Ewidencja przyjętych odpadów
- Utrzymanie czystości i porządku na terenie składowiska.

Na terenie Wrześni funkcjonują jeszcze dwie instalacje do unieszkodliwiania odpadów, mianowicie WHEELABRATOR SCHLICK Sp z o.o. oraz Gminna Spółdzielnia "Samopomoc Chłopska" Września.

1.5.5 Telekomunikacja

Na terenie Wrześni działają firmy świadczące dostęp do szerokopasmowego Internetu (m.in.: Netia i UPC). Obszar miasta jest objęty również zasięgiem telefonii stacjonarnej i komórkowej. Dostawcy telefonii komórkowej zainstalowali tu 10 stacji bazowych, będących elementem ich sieci.

1.5.6 Mieszkalnictwo

Września dysponuje dużą bazą mieszkaniową, która na koniec 2009 roku liczyła 10 289 mieszkań. Ich liczba stale rośnie. W roku 2009, w porównaniu do 2006, można

zaobserwować wzrost liczby mieszkań o 648, izb o 2318, natomiast całkowitej powierzchni użytkowej mieszkań o 53382 m².

Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe według własności we Wrześni w latach 2006-2008

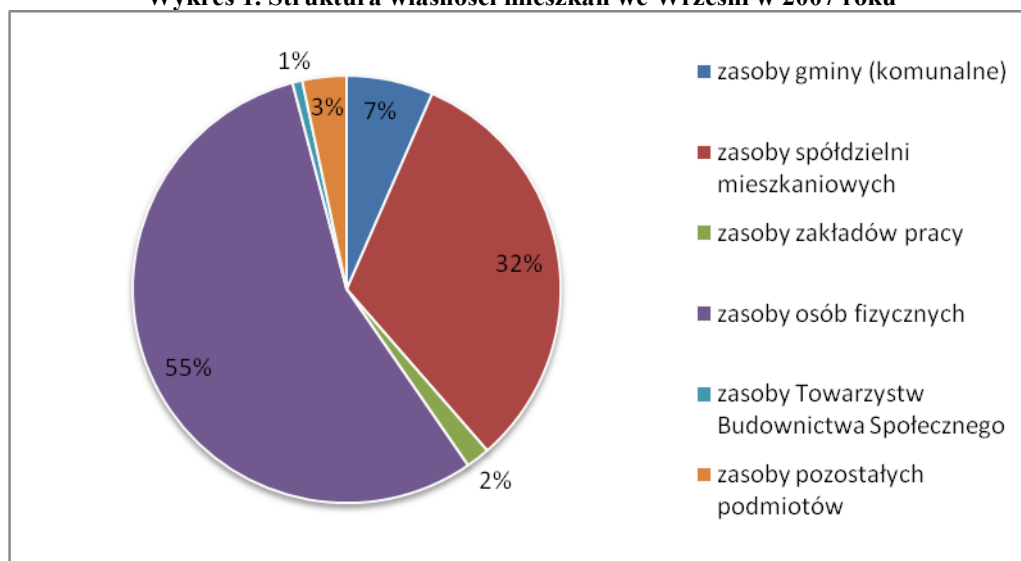
	2006	2007	2008
Ogółem			
Mieszkania	9 641	9 859	10 142
Izby	36 734	37 532	38 517
Powierzchnia użytkowa mieszkań	651 452	668 854	694 219
Zasoby gmin			
Mieszkania	663	647	-
Izby	1 891	1 846	-
Powierzchnia użytkowa mieszkań	31 443	30 663	-
Zasoby spółdzielni mieszkaniowych			
Mieszkania	3 977	3 156	-
Izby	13 882	11 007	-
Powierzchnia użytkowa mieszkań	205 547	162 286	-
Zasoby zakładów pracy			
Mieszkania	212	179	-
Izby	641	541	-
Powierzchnia użytkowa mieszkań	10 902	9 305	-
Zasoby osób fizycznych			
Mieszkania	4 321	5 473	-
Izby	19 062	23 067	-
Powierzchnia użytkowa mieszkań	378 531	445 519	-
Zasoby Towarzystw Budownictwa Społecznego			
Mieszkania	74	74	-
Izby	176	176	-
Powierzchnia użytkowa mieszkań	4 329	4 329	-
Zasoby pozostałych podmiotów			
Mieszkania	394	330	-

Izby	1 082	895	-
Powierzchnia użytkowa mieszkań	20 700	16 752	-

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W 2007 roku 56% wszystkich mieszkań we Wrześni było własnością osób fizycznych, a nieco ponad 32% znajdowało się w zasobach spółdzielni mieszkaniowych. Zaobserwować można spadek liczby mieszkań będących własnością gminy, spółdzielni mieszkaniowych czy zakładów pracy, na rzecz wzrostu liczby mieszkań osób fizycznych.

Wykres 1. Struktura własności mieszkań we Wrześni w 2007 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania ($68,5 \text{ m}^2$) w 2008 roku była niższa od średniej wartości w kraju o 2,4% natomiast powierzchnia przypadająca na 1 mieszkańca ($24,2 \text{ m}^2$) była równa wartości średniej w Polsce

Ponad 99,6% lokali we Wrześni wyposażonych jest w bieżącą wodę, 94,8% posiada łazienkę, a 86,4% mieszkań jest centralnie ogrzewane.

Biorąc pod uwagę okres budowy budynków mieszkalnych, zdecydowana większość mieszkań znajduje się w obiektach zbudowanych przed 1989 rokiem i jest ich aż 75,4%. Pozostałe budynki zostały zbudowane po roku 1989.

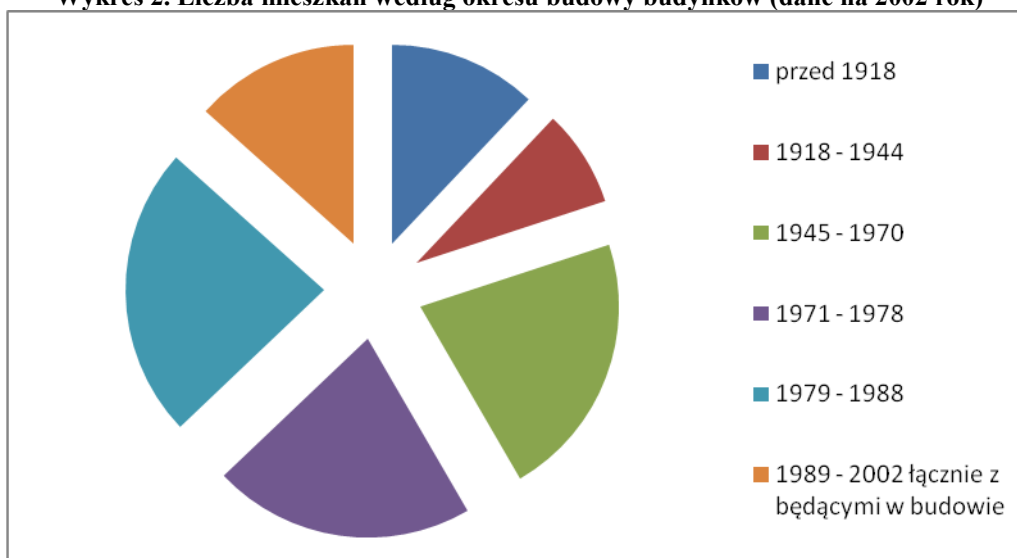
Tabela 4. Wyposażenie mieszkań w podstawowe media

	2006	2007	2008
Wodociąg	9 606	9 824	10 105

Ustęp splukiwany	9 428	9 646	9 927
Łazienka	9 108	9 326	9 607
Centralne ogrzewanie	8 247	8 466	8 747
Gaz sieciowy	2 632	2 844	3 111

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wykres 2. Liczba mieszkań według okresu budowy budynków (dane na 2002 rok)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

1.6 Obiekty i granice stref ochrony konserwatorskiej

Największą strefą ochrony konserwatorskiej Wrześni jest historyczny układ urbanistyczny miasta. Teren ów został ukształtowany w średniowieczu, z elementami rozwiniętymi już w następnych stuleciach. Obszar Wrześni, kształtujący się przez blisko 800 lat, ukazuje nieprzerwaną ciągłość procesów urbanizacji ośrodka. Każdy etap rozwoju, tj. osadnictwa przedkolacyjnego, lokacji miejskiej, rozwoju w okresie nowożytnym oraz przemian w XIX i XX wieku jest tutaj dobrze widoczny. W mieście zachowało się wiele reliktyw osadnictwa oraz obiektów architektury od okresu średniowiecza po okres okupacji hitlerowskiej. Wyznaczone granice historycznego układu urbanistycznego Wrześni obejmują teren o największym nasyceniu elementów przestrzeni historycznej miasta. Układ ten określają:

- znajdujący się w centrum Rynek oraz plac św. Stanisława w północnej części miasta;
- układ ulic w centrum: Jana Pawła II (część południowa), Sienkiewicza, Dzieci Wrzesińskich, Kościelna, Mickiewicza, Miłosławska, Sienna, ks. Laskowskiego, Rzeczna i Sądowa;
- ulice wchodzące w skład średniowiecznej lokacji: Fabryczna, Warszawska (część zachodnia), Rzemieślnicza;
- ulice odchodzące od centrum z ulicami łączącymi: Jana Pawła II (część północna, Gnieźnieńska, Warszawska (część wschodnia), Witkowska, Moniuszki, 3 Maja, Opieszyn, Kościuszki, Koszarowa, Legii Wrzesińskiej i Słowian;
- ulice okalające północną część układu urbanistycznego: Daszyńskiego, Parkowa i Szkolna;
- tereny zielone: park miejski przy ul. Daszyńskiego, park pałacowy w południowej części miasta, zieleń promenady łączącej centrum z zespołem pałacowym w Opieszynie (ul. Harcerska), zieleń wokół kościoła farnego i na placu św. Stanisława, zieleń cmentarza parafialnego przy ul. Gnieźnieńskiej;
- architektura sakralna: kościół farny p.w. Wniebowzięcia NMP i św. Stanisława BM przy ul. Kościelnej, kościół ewangelicki, obecnie rzymsko-katolicka parafia p.w. Świętego Ducha, kaplica cmentarna na cmentarzu parafialnym przy ul. Gnieźnieńskiej;
- zabudowa mieszkalna przy wyżej wymienionych ulicach i placach, o przeważającym typie domów parterowych z dachami dwuspadowymi i naczółkowymi oraz wielorodzinnych kamienic dwu- i trójkondygnacyjnych z oficynami nakrytych dachami mansardowymi i płaskimi dachami dwuspadowymi, utrzymanych w kostiumach historycznych i modernistycznych, a także budynków willowych, nakrytych dachami wielopołaciowymi lub płaskimi;
- zabudowa rezydencjonalna reprezentowana przez pałac przy ul. Opieszyn, wzniesiony przy Pomocy form neogotyckich;
- zabudowa użyteczności publicznej: starostwo i dawna willa starosty przy ulicy Chopina, ratusz przy ulicy Ratuszowej, sąd oraz więzienie przy ul. Jana Pawła II i Sądowej, urząd celny (obecnie budynek ZEAS) przy ulicy 3 Maja, poczta przy ul. Warszawskiej, szkoła katolicka (obecnie Muzeum Regionalne) przy ul. Dzieci Wrzesińskich, samorządowa szkoła ludowa (obecnie szkoła podstawowa) przy ulicy

Szkolnej, tzw. wyższa szkoła miejska (obecnie liceum ogólnokształcące) przy ul. Witkowskiej, szkoła mleczarska przy ul. Gnieźnieńskiej, szpital powiatowy przy ul. Słowackiego i przytułek dla starców (obecnie dom Pomocy Społecznej) przy ul. Szkolnej;

- zabudowa zespołu koszarowego przy ul. Kościuszki;
- obiekty przemysłowe: dawny browar przy ul. Warszawskiej i wieża ciśnień przy ul. Witkowskiej oraz stacja kanałowa przy ul. Miłosławskiej.

Poniższe obiekty figurują w Rejestrze Zabytków Województwa Wielkopolskiego:

- kościół farny p.w. Wniebowzięcia NMP i św. Stanisława BM z połowy XV w.,
- kościół ewangelicki, obecnie rzymsko-katolicka parafia p.w. Świętego Ducha z 1984 r.,
- kaplica, obecnie kościół parafii p.w. Świętego Krzyża z 1664 r. wraz z cmentarzem kościelnym,
- zespół pałacowy przy ul. Opieszyn: pałac z 1870r., park miejski z XVIII-XIX w.,
- ratusz, obecnie Urząd Miasta i Gminy z 1909-10 r.,
- willa starosty z 1913-15 r.,
- szkoła z połowy XIX w.,
- wozownia, w zespole koszar z 1910 r.,
- kamienica z oficynami z 1905 r.,
- dom na ul. Warszawskiej 10 z pierwszej połowy XIX w.,
- dom na ul. Warszawskiej 15 z XIX w.,
- Wyższa Szkoła Miejska, obecnie LO z 1911 r.

1.7 System oraz uwarunkowania przyrodnicze miasta

1.7.1 Struktura gruntów

Analiza struktury gruntów wskazuje na rolniczy charakter Miasta i Gminy Września. Użytki rolne rozciągają się na 82% powierzchni całej gminy, na obszarze miasta stanowią natomiast 35,5% powierzchni. Miasto Września zajmuje obszar 12,73 km², z czego ponad

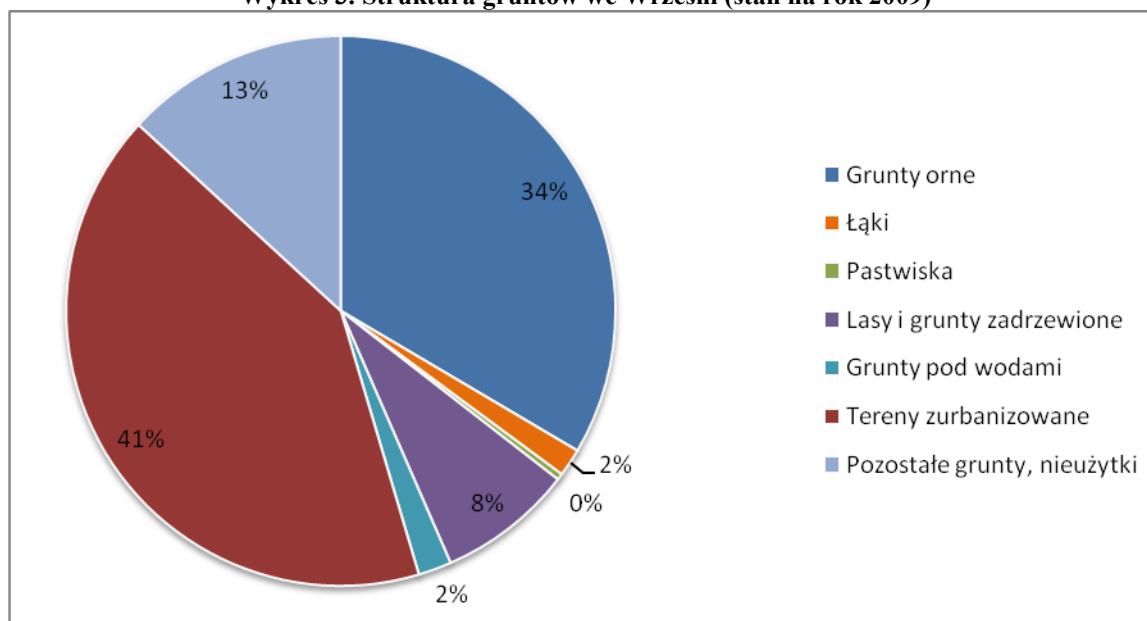
41% to tereny zurbanizowane. Marginalny procent powierzchni (łącznie blisko 4 %) stanowią łąki, pastwiska i grunty pod wodami.

Tabela 5. Użytkowanie gruntów w Mieście i Gminie Września w ha (stan na rok 2009)

Rodzaj obszaru	Powierzchnia ogólna	Użytki rolne			Lasy i grunty zadrzewione	Grunty pod wodami	Tereny zurbanizowane	Pozostałe grunty, nieużytki
		Grunty orne	Łąki	Pastwiska				
Miejski	1273,1	426,3	20,9	4,7	101,3	24,9	527,3	167,6
Wiejski	20911,2	16842,1	514,0	376,9	1667,3	219,9	392,9	898,1
Razem	22184,3	17268,4	534,9	381,6	1768,6	244,8	920,2	1065,8

Źródło: Urząd Miasta i Gminy we Wrześni

Wykres 3. Struktura gruntów we Wrześni (stan na rok 2009)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy we Wrześni

1.7.2 Zasoby wodne

Biorąc po uwagę wody podziemne, na obszarze Miasta i Gminy Września występują trzy różne poziomy wodonośne: czwartorzędowe, trzeciorzędowe i kredowe. Lokalizacja większości zbiorników czwartorzędowych na glinach zwałowych stanowi istotne utrudnienie w dostępie, jako że wymaga eksploatacji z głębszych poziomów. Powstałe w czwartorzędzie

osady wieku holoceniowego, które zalegają na powierzchni charakteryzują się ograniczonym rozprzestrzenieniem i miąższością nie przekraczającą kilku metrów. Użytkowanie wód ze zbiorników trzeciorzędowych wiąże się z utrudnieniem w postaci piaszczystych warstw z epoki miocenu i oligocenu. Ujęcia wodne z oligocenu nie występują osobno na terenie gminy, wody te mogą być jednak sporadycznie ujmowane wraz z wodami mioceńskimi, które są podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę. Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 143 Inowrocław – Gniezno obejmuje swoim zasięgiem również Miasto i Gminę Września. Jest to zbiornik porowy z okresu trzeciorzędowego o średniej głębokości zalegania wody na poziomie 120 m. Jego szacunkowe zasoby wodne wynoszą 96m³ na dobę. Wody ze zbiorników trzeciorzędowych wykorzystywane są głównie w rejonach, w których brak ujęć czwartorzędowych.

Miasto Września leży nad rzeką Wrześnicą, która jest prawym dopływem Warty. Jej źródło znajduje się na Pojezierzu Wielkopolskim, w odległości 4 km od Gniezna, natomiast ujście nieopodal wsi Pietrzykowo Kolonia. Długość rzeki to ok. 49 km. Dolina rzeki stanowi głównie torfowiska i tereny podmokłe, posiada gęstą sieć dopływów. Wszystkie drobne cieką są sztucznie pogłębione i stanowią część systemu melioracyjnego.

W latach 1965 – 1967 na Wrześnicy utworzono sztuczny zbiornik wodny pod nazwą „Wrześnica”. Zbiornik, zlokalizowany w granicach miasta Września, powstał przez skonstruowanie przegrody dolinowej ziemnej. Objętość zbiornika wynosi 215 tys. m³. Zbiornik ma charakter przepływowy i nie służy do redukcji fal powodziowych. „Wrześnica” powstała dla potrzeb rolnictwa oraz rekreacji i sportów wodnych. Obecnie służy jako obiekt sportów wodnych i wędkarstwa. Administratorem zbiornika jest Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu Inspektorat we Wrześni natomiast dzierżawcą jest Polski Związek Wędkarski. W latach 2004 – 2009 nie prowadzono badań czystości zbiornika, natomiast badania w latach 2000 – 2003 wykazały, że jakość wód nie odpowiadała normom ze względu na zanieczyszczenia fizyko-chemiczne i bakteriologiczne.

W 2008 roku miały miejsce badania wód powierzchniowych płynących w województwie wielkopolskim. Jeden z punktów pomiarowo – kontrolnych zlokalizowano na rzece Wrześnica. Badania określiły stan chemiczny wód jako nieosiągający dobrego, stan ekologiczny oznaczono jako umiarkowany, natomiast stan wód w jednolitej części wód określono jako zły. Na zły stan wód miał wpływ przekroczenia wskaźników dla azotu azotanowego, azotu Kjeldahla, azotu ogólnego, fosforu ogólnego i substancji

rozpuszczonych. W tym samym roku przebadano wody Wrześnicy pod kątem przydatności do bytowania ryb. Rzeka nie spełniała warunków określonych w sprawie „wymagań jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych” (Dz. U. Nr 176, poz. 1455). Głównymi czynnikami degradującymi przydatność wód były azotyny i fosfor ogólny.

Od roku 2007 Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie prowadzi badania chemizmu wód podziemnych na obszarze województwa wielkopolskiego. Obszar miasta Września położony jest w regionie hydrogeologicznym JCWP nr 63, który oceniono jako zagrożony nieosiągnięciem dobrego stanu, ze względu na to, że położenie odpowiada rozmieszczeniu obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych. Badania Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 143 Inowrocław – Gniezno w latach 2006 i 2007 w ramach monitoringu krajowego i regionalnego na terenie gminy wskazują na wody III i II klasy jakości.

Badania jakości wody pitnej we Wrześni przeprowadzone w 2009 roku wykazały brak przekroczeń w zakresie bakterii grupy Coli, E. Coli, paciorkowca kałowego. Próby wody pobrane z wodociągów spełniają poza tym dodatkowe wymagania mikrobiologiczne, organoleptyczne, fizykochemiczne oraz radiologiczne.

1.7.3 Powierzchnia ziemi i gleby

Pod względem geologicznym obszar Wrześni ulokowany jest na terenie Monokliny Przedsudeckiej – Północnej. Równina Wrzesińska zbudowana jest z glin zwałowych, jedynie w północno – zachodniej części gminy występuje sandr zbudowany z warstwowych piasków, czasem żwirów i głazów. Jego cechą jest mała miąższość osadów piaszczystych, maksymalne miąższości rzędu od 4 do 8 m występują w rejonie Wrześni – Zasutowa

Na terenie miasta nie występuje baza surowcowa, natomiast rozpoznane złoża torfu, które występują w dolinach rzek Wrześnicy, zaliczono do złóż szacunkowych i perspektywicznych.

Miasto i Gmina Września położona jest w Śremsko – Wrzesińskim regionie glebowo – rolniczym. Według badań Okręgowej Stacji Chemiczno – Rolniczej w Poznaniu (OSCR) w Gminie Września, wśród użytków rolnych dominują gleby orne dobre – klasa IIIa, obejmujące 37% ogólnej powierzchni gruntów ornych. 21% udziału mają gleby VIa klasy, czyli gleby ciężkie, które cechuje duża żyzność potencjalna, lecz są mało przewiewne, zimne

i mało czynne biologicznie. Grunty najlepszych klas bonitacyjnych I i II występują na 4% gruntów ornych.

Według badań Okręgowej Stacji Chemiczno – Rolniczej w Poznaniu gleby gminne odznaczają się odczynem lekko kwaśnym od 5,6 do 6,5 pH i kwaśnym od 4,6-5,5 pH. Cechy takie posiada 68% powierzchni użytków rolnych. Duże zakwaszenie gleby utrudnia pobieranie roślinom podstawowych składników pokarmowych, co w dalszej kolejności prowadzi do zmniejszenia się plonów oraz pogorszenia ich jakości, nawet przy prawidłowym nawożeniu mineralnym innymi składnikami.

1.7.4 Przyroda

Teren Wrześni, jako teren zurbanizowany, charakteryzuje się dużym stopniem przekształcenia antropomorficznego. . Na obszarze miasta znajduje się jednak 101,3 ha lasów i terenów zadrzewionych, co stanowi blisko 8% jego powierzchni. Istniejące zadrzewienia nie stanowią wyraźnego systemu i przypisać im można funkcję estetyczną, wodochronną i klimatyczną

Miasto nie leży w granicach żadnego z obszarów Natura 2000, jednak ok. 4 km od jego północno-wschodniej granicy rozciąga się specjalny obszar ochrony siedlisk Grądy w Czerniejewie.

Na terenie miasta znajdują się również trzy pomniki przyrody:

- dąb szypułkowy "Stefan" przy ul. 3 Maja,
- platan wschodni w Parku Miejskim im. Dzieci Wrzesińskich,
- głaz narzutowy z granitu w Parku Miejskim im. Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Istotną częścią składową miast, określającą w dużej mierze ich atrakcyjność są tereny zielone. Zieleń urządzona we Wrześni stanowi 8,44% całkowitej powierzchni. Znaczną jej część stanowią ogrody przydomowe i działkowe. Działkowcy we Wrześni gospodarują na powierzchni 68 ha, w trzech zespołach ogródków. Ponadto na terenie miasta znajduje się 7 ha zieleni ulicznej, 10 ha zieleni osiedlowej oraz zieleńce o łącznej powierzchni 4 ha. Uzupełnieniem zieleni urządzonej są 2 cmentarze zajmujące łączną powierzchnię 14,4 ha.

Na obszarze miasta zlokalizowane są również 2 parki miejskie:

- Park miejski im. Piłsudskiego, położony przy ul. Daszyńskiego o powierzchni 6,69 ha,
- Park im. Dzieci Wrzesińskich, położony przy ul. Kościuszki o powierzchni 19,84 ha.

1.7.5 Powietrze atmosferyczne

Gmina Września położona jest w strefie klimatu umiarkowanego, przejściowego kształtowanego przez zmienny w swym zasięgu napływ, mas powietrza morskiego i kontynentalnego, przy przewadze wpływów kontynentalnych. Obszar charakteryzuje się uprzywilejowanymi warunkami termicznymi i niskimi opadami. Maksymalne opady przypadają na miesiące letnie: lipiec, sierpień, natomiast minimalne na miesiące zimowe: styczeń – marzec. W ciągu roku występuje średnio około 50 dni pogodnych. Wiatry wieją głównie z kierunku zachodniego i północno – zachodniego.

Stężenie zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym na analizowanym obszarze jest związane ze stopniem koncentracji źródeł emisji zanieczyszczeń i wielkością emisji, warunkami rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń oraz wpływem zanieczyszczeń pochodzących spoza obszaru miasta i gminy. Ocena stanu zanieczyszczenia powietrza wykonywana jest w oparciu o wyniki badań monitoringowych.

Pod względem kryterium ochrony zdrowia Miasto i Gmina Września została zakwalifikowana do strefy gnieźnieńsko – wrzesińskiej, natomiast pod względem stężenia ozonu w powietrzu oraz kryterium ochrony roślin przypisano ją do strefy wielkopolskiej.

Strefa gnieźnieńsko – wrzesińska, do której zaliczono Miasto i Gminę Września, w ocenie za rok 2008, została zaliczona do klasy C ze względu na przekroczenia poziomu docelowego dla pyłu PM10. Dla pozostałych wskaźników dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, kadmu, arsenu, niklu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla nie odnotowano przekroczeń i całej strefie przypisano klasę A

Na terenie województwa wielkopolskiego odnotowano również przekroczenia wartości dopuszczalnej ozonu, w związku z tym strefę wielkopolską zaliczono do klasy C. W wyniku oceny przeprowadzonej w 2008 roku dla ozonu, strefie wielkopolskiej pod kątem ochrony roślin przypisano klasę C, co oznacza, że na tym terenie został przekroczony poziom docelowy i poziom celu długoterminowego dla rozpatrywanej substancji. Pod kątem oceny dwutlenku siarki i tlenków azotu z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin strefę zaliczono do klasy A.

Do głównych źródeł zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego we Wrześni zaliczono zakłady produkcyjne, niską emisję oraz transport samochodowy. Przy wyraźnej, systematycznej redukcji emisji przemysłowej, coraz większego znaczenia nabiera emisja z

sektora komunalnego – lokalnych kotłowni, indywidualnych gospodarstw i zakładów usługowych oraz środków transportu. Największy udział w emisji gazów i pyłów do atmosfery mają następujące przedsiębiorstwa:

- Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej we Wrześni Spółka Akcyjna
- Spółdzielnia Mleczarska Września
- ZPCH Metgalex, Henryk Jankowiak
- Odlewnia Żeliwa i Metali Kolorowych Eugeniusz Gulczyński
- WHEELABRATOR SCHLICK SP. z o. o.

Na lokalny stan jakości powietrza mają wpływ powstające podczas chowu lub hodowli odory. Zasięg oraz ich oddziaływanie uzależnione są od samego źródła, jego rodzaju i wielkości oraz od warunków atmosferycznych, a przede wszystkim od siły i kierunku wiatru oraz opadów atmosferycznych.

1.7.6 Hałas

Klimat akustyczny Wrześni w zdecydowanej większości kształtowany jest przez hałas komunikacyjny drogowy, który ze względu na powszechność charakteryzuje się dużym zasięgiem oddziaływania. Do czynników mających wpływ na poziom emisji hałasu drogowego należą: natężenie ruchu, struktura strumienia pojazdów, a zwłaszcza udziału w nim transportu ciężkiego, stan techniczny pojazdów, rodzaj i stan techniczny nawierzchni, charakter zabudowy (zagospodarowanie) terenów otaczających.

Największy ruch pojazdów na obszarze miasta odnotowuje się na drogach krajowych: autostradzie A2, Nr 15 i Nr 92. Dużym natężeniem ruchu charakteryzują się również drogi wojewódzkie Nr 432 i Nr 442. Ostatnie badania ruchu pojazdów na terenie gminy przeprowadzała Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w 2005 roku dla dróg krajowych oraz Zarząd Dróg Wojewódzkich – dla dróg wojewódzkich. Obliczenia hałasu dokonano na wybranych odcinkach dróg krajowych nr 15 i 92 i wojewódzkich Nr 442. Na odcinku drogi krajowej nr 92 przebiegającej przez teren miasta Wrześni Średni Ruch Dobowy wynosi 6506 pojazdów, w tym 17,9% stanowią samochody ciężarowe. W sąsiedztwie analizowanej drogi znajduje się zabudowa wielorodzinna oraz obiekty produkcyjno – usługowe, dopuszczalny poziom hałasu dla tych obszarów wynosi 60 dB(A) w porze dziennej i 55 dB(A) w porze nocnej. W porze dziennej w odległości ok. 100 m od drogi notuje się

poziom hałasu w granicach 60 dB(A). Do przekroczeń poziomu hałasu dochodzi w pasie drogi i w niewielkim jej promieniu.

1.7.7 Fale elektromagnetyczne

W 2008 roku na obszarze Wrześni, przy ul. Kościuszki przeprowadzono pomiar monitoringowych pól elektromagnetycznych w wyniku którego nie stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego.

1.7.8 Energia odnawialna

Miasto i Gmina Września leży w II strefie wietrzności – bardzo korzystnej, dlatego powinno się upatrywać możliwości wykorzystania energetyki wiatrowej, jako odnawialnego źródła energii.

Przewiduje się, iż duży udział w produkcji „czystej energii” w Mieście i Gminie Września będzie stanowiła energia wiatru i biomasy. Wynika to głównie z tkwiącego na terenie gminy potencjału energii wiatrowej, dopracowania techniki produkcji odpowiednich urządzeń przetwarzających energię biomasy oraz stosunkowo niskich kosztów produkcji energii przetworzonej.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej 30 września 2010r. zawarł z Polskimi Elektrowniami Wiatrowymi Sp. z o.o umowę o dofinansowaniu ze środków Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego w ramach Działania 3.7 "Zwiększenie wykorzystania odnawialnych zasobów energii" projektu „Budowa elektrowni wiatrowej z instalacją do przesyłu energii na terenie Gminy Września”.

1.8 Charakterystyka przestrzeni publicznych miasta

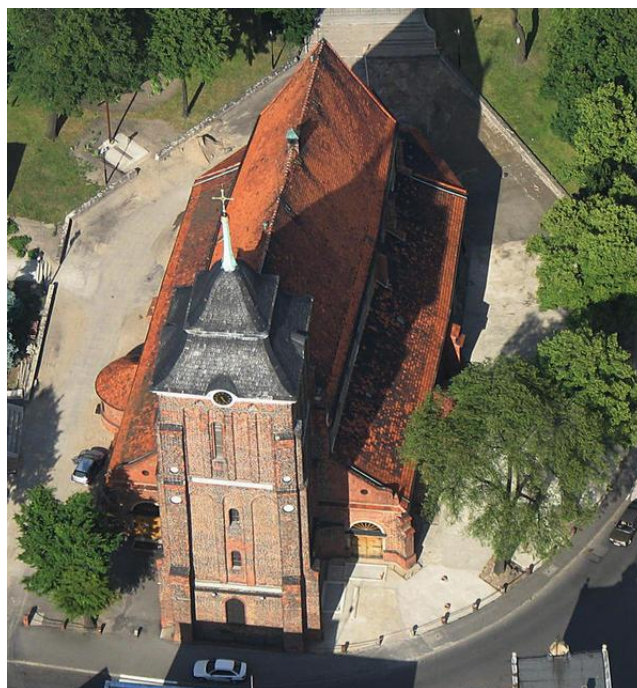
Dobre zagospodarowanie i utrzymanie przestrzeni publicznych w mieście jest istotne z punktu widzenia zarówno mieszkańców, jak i atrakcyjności miasta dla przyjezdnych. Władze Wrześni dbają o przestrzeń publiczną swego miasta, czego wyrazem może być np. niniejszy Lokalny Program Rewitalizacji, zakładający m.in. remont i przebudowę dróg oraz kanalizacji deszczowej.

Aktualny stan przestrzeni publicznych w mieście należy do zadowalających: duży i utrzymany w czystości Park im. Dzieci Wrzesińskich, dobrze utrzymany Park im. J. Piłsudskiego i place zabaw dla dzieci (np. przy Samorządowej Szkole Podstawowej nr 2), dobrze zagospodarowany rynek. Oczywiście niektóre elementy składające się na przestrzeń publiczną Wrześni wymagają remontów i lepszego zagospodarowania (np. ul. Szkolna i Staszica, tereny przemysłowe), w czym pomoc ma Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Września, jako zestaw projektów i inwestycji, wymaganych do poprawienia sytuacji w mieście w sferze infrastrukturalnej, ale i gospodarczo-społecznej.

1.9 Analiza zasobów rekreacyjno-turystycznych i możliwości rozwoju turystyki

Ze względu na bogatą historię miasta, można tu znaleźć interesujące obiekty zabytkowe. Jednym z najstarszych jest Kościół Farny p.w. Wniebowzięcia N. P. Marii i Św. Stanisława. Pierwsza wzmianka o parafii datowana jest na 1364. Kościół w kształcie zbliżonym do obecnego wzniesiono ok. połowy XV w. Został zniszczony ok. połowy XVII w., podczas potopu szwedzkiego i odbudowany w 1672 r. W 1792 r. został przebudowany przez Jana Bindera z Kórnika. W latach 1881-1887 poddany gruntownej restauracji przez Zygmunta Gorgolewskiego, murowany, z cegły w układzie polskim, w stylu późnogotyckim, z barokowym wnętrzem. Kościół jest trzynawowy, nawy boczne o sklepieniu kolebkowo-krzyżowym, obniżone w 1792, podparte półkolistymi arkadami na filarach. Ołtarz główny z ok. 1640 r., silnie zniszczony w czasie II wojny światowej, został odnowiony i uzupełniony w 1948 r.

Rycina 2. Kościół Farny p.w. Wniebowzięcia N. P. Marii i Św. Stanisława

Źródło: www.galeria.wrzesnia.pl

Kolejnym ciekawym zabytkiem jest Kościółek na Lipówce p.w. Św. Krzyża. Został zbudowany w 1664, odrestaurowany w końcu XVIII w. Kościółek jest drewniany, o konstrukcji zrębowej obustronnie oszalowanej, jednonawowy, bez wyodrębnionego prezbiterium. Chór wsparty jest na dwóch kolumnkach, dach dwuspadowy z okapem, kryty gontem, z wieżyczką na sygnaturkę. W środku trzy ołtarze z przełomu XVII/XVIII w. Ołtarz główny z obrazem „Ukrzyżowanie” z XVII w., w ołtarzach bocznych znajdują się obraz z wizerunkiem św. Rocha i obraz przedstawiający św. Rozalię.

Rycina 3. Kościółek na Lipówce p.w. Św. Krzyża

Źródło: www.galeria.wrzesnia.pl

Ostatnim z zabytkowych kościołów, również wartym uwagi jest Kościół Świętego Ducha we Wrześni. Jest kościołem murowanym, spełniającym wcześniej rolę kościoła ewangelickiego. Zlokalizowany jest na skraju Parku im. Dzieci Wrzesińskich, w centrum miasta. Kościół w obecnym stylu neogotyckim istnieje od roku 1895. Wzniesiony został z cegły, na fundamencie z kamienia. Kościół przykryty jest dwuspadowym dachem i pokryty dachówką.

Rycina 4. Kościół Świętego Ducha we Wrześni

Źródło: www.galeria.wrzesnia.pl

Następnym, wartościowym zabytkiem we Wrześni jest Ratusz. Wybudowany został w następstwie pożaru obiektu poczty konnej, który wybuchł w mieście w 1905 roku. Posesję tę nabyła Rada Miejska w 1907 r. Przyjęto projekt architekta Asmusa ze Świdnicy, wykonawstwo zlecono budowniczemu z Wrześni - Erdmannowi. W dniu 5 maja 1909 r. odbyło się uroczyste położenie kamienia węgielnego. Akt erekcyjny umieszczono w mosiężnej puszcze wraz z dwoma ostatnimi numerami "Orędownika Powiatowego" (Wreschener Kreisblatt) i kilkoma współczesnymi monetami. Magistrat wprowadził się do nowego obiektu w 1910 r. Obecnie ratusz po generalnym remoncie w 1992 r. jest siedzibą władz miasta. Witraże znajdujące się na klatce schodowej zostały ufundowane przez radcę Thiela, witraże w sali Rady Miejskiej ufundowane przez J. Żychlińskiego z Gorazdowa, Stanisława hr. Ponińskiego z Wrześni i R. Skrbeńskiego z Chwalibogowa. Nad wejściem do ratusza, na kartuszu, mieści się herb rodowy Porajów pierwszych właścicieli Wrześni.

Rycina 5. Ratusz we Wrześni

Źródło: www.galeria.wrzesnia.pl

XVIII wieczny budynek Muzeum im. Dzieci Wrzesińskich przez długi czas był własnością rodziny Szalczyńskich. W wyniku działalności Komisji Edukacji Narodowej, od końca XVIII wieku był dzierżawiony na pomieszczenia parafialnej szkółki elementarnej, istniejącej we Wrześni od 1520 r. Po rozbiorach został wykupiony przez rząd pruski z przeznaczeniem na szkołę miejską. W 1837 r. został rozbudowany z funduszu kar nałożonych na mieszkańców miasta za ich udział w powstaniu listopadowym. W 1840 r. nadbudowano I piętro. Po upadku powstań 1830, 1848, 1863 obszerne piwnice służyły jako przejściowy areszt dla ich uczestników. W latach 1841-1862 poza klasami elementarnymi, prowadzona tutaj była tzw. klasa rektorska, w której w ciągu 3 lat przygotowywano młodzież wszystkich wyznań do III klasy gimnazjalnej. W 1897 r. szkołę opuścił ostatni rektor narodowości polskiej, Andrzej Jarosz. Jego miejsce zajął powołany przez rząd pruski, Niemiec Johannes Fedtke. W roku szkolnym 1901/1902 doszło tutaj do strajku dzieci wrzesińskich o zachowanie prawa do nauczania religii w języku polskim. W tym czasie szkoła posiadała 8 klas lekcyjnych, uczyło się 651 dzieci. W roku 1903 oddano do użytku nową szkołę, (dzisiejszą S.S.P.nr 1), w której dzieci kontynuowały strajk. Historyczny budynek miasto sprzedało w ręce prywatne z przeznaczeniem na mieszkania, sklep i warsztaty. Nowym właścicielem domu został Niemiec Pargmann, dobudowano wtedy część południową budynku. W 1936 r. uchwałą Rady Miejskiej zainicjowano tworzenie we Wrześni Muzeum Miejskiego w budynku historycznej szkoły. Władze miejskie podjęły starania o wykupienie

budynku z rąk prywatnych. Od 1937 r. w jednej z sal ratusza zaczęto gromadzić eksponaty dla muzeum, przekazywane przez osoby prywatne. Udało się przejąć znaczną ilość oryginalnych materiałów z okresu Wiosny Ludów, dziejów miasta i strajku szkolnego 1901 r. Niestety podczas II wojny światowej dokumenty te zniszczono bezpowrotnie. W latach 1947-1964 w budynku mieścił się internat Szkoły Zawodowej. W 1951 r. w jednej z sal utworzono izbę historyczną poświęconą strajkowi wrzesińskiemu. W 1961 r. izbę tę poszerzono o dodatkowe pomieszczenia i odtąd zaczęto systematycznie rozwijać Muzeum Regionalne. W latach 1964 - 1966 przeprowadzono remont generalny budynku i 29.05.1966 w ramach obchodów 65. rocznicy strajku nastąpiło otwarcie Muzeum Regionalnego im. Dzieci Wrzesińskich. Twórcą i pierwszym kustoszem muzeum był Antoni Ciszak. W latach 70-tych rozbudowano część południową, powiększając budynek o dalsze pomieszczenia. Obecnie Muzeum mieści się na parterze budynku, I piętro zajmuje Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Września.

Rycina 6. Muzeum im. Dzieci Wrzesińskich

Źródło: www.galeria.wrzesnia.pl

Początki Opieszyna sięgają co najmniej XIII w., tutaj znajdowała się siedziba ówczesnych właścicieli Wrześni, Porajów - Różyców. Najstarsza, pisana wzmianka o Opieszynie pochodzi z 1472 r. Pod koniec XVI w. Września przeszła w ręce Działyńskich. Dotychczasowy dwór został przebudowany na okazały pałac, o marmurowych posadzkach, z rzeźbionymi kominkami i piecami. W czasie wojen szwedzkich w XVII w., miasto wraz z pałacem uległo zniszczeniu. Około połowy XVIII w. właścicielami Wrześni byli Ponińscy. Wtedy to powstało wielkie założenie pałacowe, połączone z miastem szeroką, wysadzaną

drzewami aleją. Pałac został zbudowany około 1870 r. dla Edwarda hrabiego Ponińskiego. Położony w rozległym parku krajobrazowym, składał się z budynku głównego oraz znacznie cofniętych skrzydeł bocznych. Park oddzielony był fosą od prostokątnego dziedzińca, otoczonego domami administracyjnymi i budynkami gospodarczymi. Do roku 1939 na parterze pałacu znajdował się hol, jadalnia, gabinet pana, salon, pokój bilardowy oraz salonik pani z przyległą werandą. Na piętrze znajdowała się biblioteka, sypialnie oraz pokoje gościnne. Biblioteka zawierała ok. 4.500 tomów, w tym wiele tzw. „białych kruków”. Pozostałe wnętrza ozdabiały liczne rzeźby, obrazy m.in.: Kossaków, Grottgera i Michałowskiego, cenne dywany, wyroby szklane i porcelanowe. Kolekcja porcelany i cenniejsze zbiory zostały wywiezione przez Niemców do Rzeszy. Podczas pożaru pałacu w czasie wojny spłonął cały księgozbiór. Po wojnie w 1945 obiekt przejęła Powiatowa Męska Szkoła Gospodarstwa Wiejskiego, która do 1994 r. użytkowała pałac jako Zespół Szkół Rolniczych. Teren wokół pałacu stracił swój pierwotny charakter, fosa została zasypana, zlikwidowano bramy wjazdowe i ogrodzenia, część zabudowań rozebrano.

Rycina 7. Pałac na Opieszynie

Źródło: www.galeria.wrzesnia.pl

Istotna z punktu widzenia turystyki jest rozbudowa ścieżek rowerowych. Drogi rowerowe przebiegające w kierunku północnym, łączą się w okolicy Gniezna z Europejską

Drogą Rowerową (EDR) Frankfurt – Poznań – Gniezno (Szlak Piastowski). W układzie komunikacyjnym miasta występuje tylko jedna o długości 400 m wzdłuż ul. Słowackiego. We Wrześni obserwujemy duży udział rowerów w ruchu ulicznym ok. 12-16%. Brak ścieżek rowerowych stanowi jeden z ważniejszych problemów do rozwiązania w układzie komunikacyjnym miasta.

Września dysponuje dość rozbudowaną bazą hotelowo – gastronomiczną. Liczba podmiotów gospodarczych PKD zarejestrowanych we Wrześni w sekcji H – hotele i restauracje zmniejszyła się ze 126 do 102 na przestrzeni ostatnich 4 lat¹. W mieście funkcjonują hotele i pensjonaty. Uzupełnienie bazy hotelowej stanowią camping z domkami campingowymi, polem namiotowym i biwakowym zlokalizowany przy sztucznym zbiorniku „Wrzeźnica”. Na obszarze miasta działalność gastronomiczną prowadzą liczne restauracje, bary i pizzerie. Ich liczba pozwala w pełni wykorzystać potencjał turystyczny miasta.

Września oferuje również szeroki wachlarz obiektów sportowo – rekreacyjnych, z których korzystają zarówno przyjezdni, jaki i mieszkańcy. Najważniejszym z nich są „Wrzezińskie Obiekty Sportowo – Rekreacyjne.” Można tu skorzystać z szerokiej gamy atrakcji:

- **basen miejski** – 2 niecki basenu, zjeżdżalnia wodna, poduchy do skakania, boisko do siatkówki plażowej, lodowisko, stoły do siłowania,
- **stadion miejski** – boisko główne z trybuną krytą, 567 miejsc siedzących, 2 boiska treningowe,
- **korty tenisowe** – 4 korty ceglane, ściana tenisowa,
- **tor rowerowy** – dwie pętle o długości 4200 i 2100 m,
- **skatepark**,
- **hala sportowa wraz z salą korekcyjną**,
- **camping** – 9 domków campingowych, pole namiotowe, stanowisko dla przyczep, łąka rekreacyjna, korty tenisowe i boiska sportowe.

We Wrześni znajduje się również basen kryty, jednak aktualnie jest nieczynny. Władze Miasta starają się odkupić obiekt od właściciela prywatnego. Ponadto w mieście jest jeszcze 8 sal sportowych, zlokalizowanych przy szkołach.

¹ Według danych z Banku Danych Lokalnych

Doskonałymi terenami dla turystyki i wypoczynku codziennego są lasy strefy zieleni wysokiej „Dębina i Zawodzie” oraz część Lasów Czerniejewskich położonych w okolicy wsi Nowy Folwark. Niedaleko miasta znaleźć można liczne gospodarstwa agroturystyczne, które oferuje formę wypoczynku zbliżoną do warunków wiejskich.

1.10 Identyfikacja problemów w sferze zagospodarowania przestrzennego

Analiza jakościowa w sferze zagospodarowania przestrzennego we Wrześni wykazała następujące problemy:

- zwiększony ruch samochodowy i tranzytowy spowodowany brakiem obwodnicy;
- zły stan techniczny części dróg i kanalizacji deszczowej;
- powierzchnia mieszkaniowa przypadająca na 1 mieszkanie niższa od średniej krajowej;
- mała ilość ścieżek rowerowych;
- niski stopień gazyfikacji w mieście (jedynie 35,8 % mieszkańców korzysta z instalacji gazowej);
- zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego (duża przewaga węgla, używanego jako paliwo ciepłownicze oraz intensywny ruch samochodowy);
- zanieczyszczona rzeka oraz zalew;
- zakwaszenie gleby;
- przekroczenie poziomu hałasu na niektórych terenach położonych przy drogach.

2. Sfera gospodarcza

2.1 Struktura i trendy podstawowych branż gospodarki na terenie miasta

Analizując dane Banku Danych Lokalnych, przedstawiające liczbę podmiotów gospodarczych na terenie Wrześni w latach 2006-2009, zauważyć można trend wzrostowy do 2008 roku. W roku kolejnym nastąpił jednak spadek liczby podmiotów gospodarczych aż o 278. W omawianym okresie, największy przyrost nastąpił w 2008 roku i w stosunku do roku poprzedniego, był na poziomie 1,7%. Liczba podmiotów gospodarczych w 2009, była

mniejsza w porównaniu do roku 2006 o blisko 4,4% i w grudniu 2009, wynosiła 3966 jednostek.

Jak wynika z danych BDL, największy udział w budowaniu struktury rynku należy do podmiotów gospodarczych sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego). Liczba tych jednostek w okresie od 2006 do 2009 roku zmniejszała się, wynosząc na koniec 2009 roku 1285 podmiotów, co oznacza spadek na poziomie 12,8%.

Do najszybciej rozwijającej się sekcji, zaliczamy sekcję A (rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo), sekcję O (działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała), sekcję F (budownictwo) oraz sekcję N (ochrona zdrowia i pomoc społeczna). W stosunku do roku 2006, rok 2009 przyniósł im odpowiednio 35%, 14,5%, 11,4% i 10,7% wzrostu liczby podmiotów.

W roku 2009 największy spadek odnotowano w ilości jednostek sekcji H (hotele i restauracje), sekcji D (przetwórstwo przemysłowe) sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego), wynoszący odpowiednio 8% i 7,8% w porównaniu z rokiem 2006.

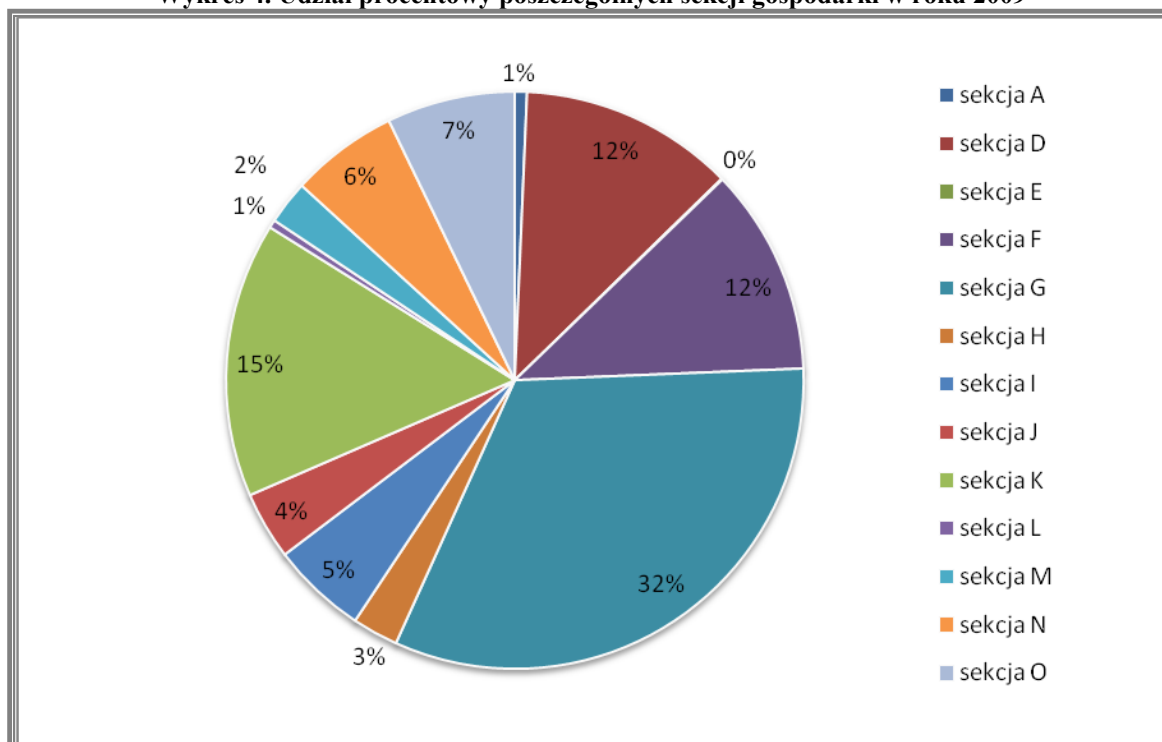
Tabela 6. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych we Wrześni w latach 2006-2009

sekcje PKD	2006	2007	2008	2009
ogółem	4 148	4 152	4 224	3 966
sekcja A rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	20	23	24	27
sekcja D przetwórstwo przemysłowe	549	525	526	477
sekcja E wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	2	2	2	2
sekcja F budownictwo	413	455	480	460
sekcja G handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	1 473	1 440	1 437	1 285
sekcja H hotele i restauracje	126	122	119	102
sekcja I transport, gospodarka magazynowa i łączność	195	194	199	212
sekcja J pośrednictwo finansowe	140	154	166	151
sekcja K obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	647	636	639	611
sekcja L administracja publiczna i obrona narodowa;	17	17	19	18

obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne				
sekcja M edukacja	101	104	101	97
sekcja N ochrona zdrowia i pomoc społeczna	216	217	228	239
sekcja O działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	249	263	284	285

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z BDL

Wykres 4. Udział procentowy poszczególnych sekcji gospodarki w roku 2009

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

2.2 Liczba podmiotów gospodarczych z podziałem na sektory

Analizując dane Banku Danych Regionalnych, zauważyć można największy udział podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w sektorze prywatnym (97,7% w 2009 roku). W latach 2006-2009 ogólna liczba jednostek tego sektora była zmienna, a głównym powodem wahań były zmiany w liczbie działalności gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne. W roku 2009, stanowiły one 82,4% sektora prywatnego.

Liczba jednostek sektora publicznego (stanowiącego zaledwie 2,3% rynku) w latach 2006 – 2008 oscylowała wokół 77 – 80 jednostek. W roku 2009 odnotowano znaczny wzrost podmiotów w sektorze publicznym, na poziomie 19% w stosunku do roku poprzedniego.

Największy wzrost - 21,4% odnotowany został w 2009 roku (do roku 2006), w liczbie spółek handlowych. Szczegółowe dane zawarte są w poniższej tabeli.

Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sektorów własnościowych w latach 2006 - 2009

		2006	2007	2008	2009
Ogółem	jed.gosp.	4 148	4 152	4 224	3 966
Sektor publiczny					
podmioty gospodarki narodowej ogółem	jed.gosp.	77	80	79	94
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	jed.gosp.	61	63	62	60
przedsiębiorstwa państwowe	jed.gosp.	2	1	1	1
spółki handlowe	jed.gosp.	9	10	10	10
Sektor prywatny					
podmioty gospodarki narodowej ogółem	jed.gosp.	4 071	4 072	4 145	3 872
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	jed.gosp.	3 335	3 311	3 360	3 192
spółki handlowe	jed.gosp.	159	167	183	193
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	jed.gosp.	52	50	52	55
Spółdzielnie	jed.gosp.	14	15	14	14
Fundacje	jed.gosp.	3	4	4	5
stowarzyszenia i organizacje społeczne	jed.gosp.	60	64	71	72

Źródło: Bank Danych Lokalnych

2.3 Główni pracodawcy i zatrudnienie

We Wrześni funkcjonuje kilka dużych i kilkadziesiąt średnich firm reprezentujących m.in. przemysł metalowy, meblarski, elektryczny i opakowań z tworzyw sztucznych. Jednakże fundamentem gospodarki miasta są mikro i małe przedsiębiorstwa, prowadzące działalność produkcyjną, usługową i handlową. Do największych pracodawców na terenie Wrześni należą m.in.:

- **Massive** - produkcja lamp oświetleniowych
- **Spółdzielnia Inwalidów Wiosna Ludów** - technologia tworzyw sztucznych
- **Mikroma** - produkcja elementów precyzyjnych
- **Maver Cegielski S.A.** - produkcja mebli
- **Cenos** - działalność w branży rolno-spożywczej
- **Zakład Produkcji Części do Maszyn Rolniczych "Kowalski"** - produkcja części do maszyn rolniczych.

Wielkość zatrudnienia we Wrześni przejawia tendencję wzrostową w latach 2006 – 2008. W 2009 trend wzrostowy się załamał i nastąpił spadek wielkości zatrudnienia w stosunku do roku poprzedniego. Biorąc jednak pod uwagę cały analizowany okres, w roku 2009 wielkość ta zwiększyła się o 4,5% w stosunku do roku 2006.

Tabela 8. Wielkość zatrudnienia w latach 2006-2009

	2006	2007	2008	2009
Ogółem	7 388	7 657	8 189	7 724
Kobiety	3 726	3 895	4 111	3 847
Mężczyźni	3 662	3 762	4 078	3 877

Źródło: Bank Danych Lokalnych

2.4 Kierunki rozwoju gospodarki miasta

W Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Września, przedstawiona została Misja, którą określono jako opis docelowego stanu rozwoju Miasta i Gminy, tj.: „Września – Gmina, w której zrównoważony rozwój gospodarczy zapewnia tworzenie nowych miejsc pracy dla mieszkańców, poprzez stwarzanie optymalnych warunków dla rozwoju małych firm oraz nowych inwestycji zewnętrznych. Rozwinięta i nowoczesna infrastruktura techniczna stwarza warunki do prowadzenia działalności gospodarczej oraz do stałego rozwoju funkcji mieszkaniowych [...]”.

W wyżej wymienionym dokumencie zdefiniowano poszczególne obszary problemowe i odpowiadające im programy realizacyjne, mające na celu przedstawienie spójnej wizji rozwoju gminy. Obszary problemowe i odpowiadające im programy określone w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Września:

1. Rozwój przedsiębiorczości i pozyskiwanie inwestycji
 - 1A. Klimat wobec inwestorów
 - 1B. Infrastruktura dla biznesu
 - 1C. Kształcenie na potrzeby rynku pracy
2. Rozwój infrastruktury społecznej
 - 2A. Nowoczesne szkoły
 - 2B. Stworzenie szans mieszkaniowych
 - 2C. Rozwój społeczny
3. Rozwój infrastruktury technicznej
 - 3A. Kanalizacja Gminy
 - 3B. Modernizacja i budowa dróg
 - 3C. Rozwiązanie problemu zanieczyszczenia powietrza w Mieście

Na kierunki rozwoju gospodarki miasta bezpośredni wpływ mają działania związane z rozwojem przedsiębiorczości, pozyskiwaniem inwestycji i rozbudową infrastruktury technicznej. Wydajny system obsługi inwestora oraz informacji gospodarczej, przy pomocy skutecznej promocji Miasta i Gminy pozytywnie wpłynie na zainteresowanie potencjalnych inwestorów. Kolejnymi krokami mającymi stymulować rozwój gospodarczy są: utworzenie funduszu poręczeń kredytowych oraz utworzenie Wrzesińskiej Strefy Aktywności Gospodarczej.

2.5 Identyfikacja problemów w sferze gospodarczej

- mniejsza liczba podmiotów gospodarczych w porównaniu z poprzednimi latami;
- spadek zatrudnienia w roku 2009;
- spadek poziomu przedsiębiorczości (mniejsza liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą).

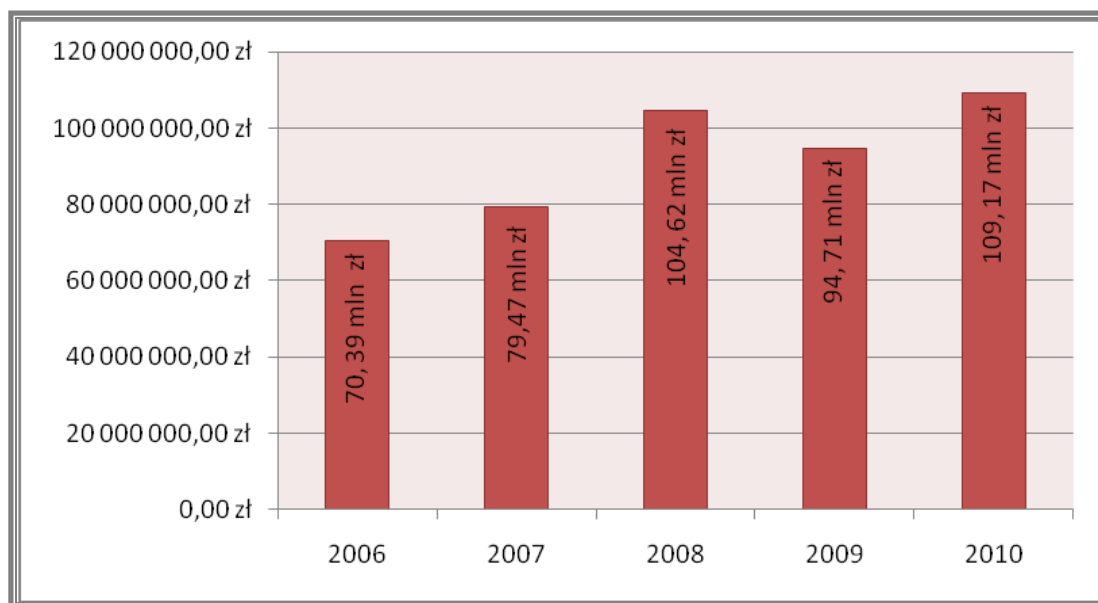
2.6 Analiza możliwości budżetowych dotyczących realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych

Celem opracowania planu finansowego jednostki samorządowej, zwanego również budżetem, jest zademonstrowanie zdolności do realizacji zadań publicznych wchodzących w zakres działania danej jednostki. Oprócz dochodów własnych, samorzady korzystają z wielu alternatywnych źródeł finansowania, którymi mogą być np. kredyty bankowe, środki bezzwrotne z Unii Europejskiej, czy emisja obligacji.

W przypadku Miasta i Gminy Września zasadnym jest zabezpieczyć odpowiednie środki, niezbędne do realizacji niniejszego Programu Rewitalizacji na terenie miasta Września. Aby wykazać możliwość finansowej realizacji rewitalizacji Wrześni, przeprowadzono analizę danych dotyczących budżetu Miasta i Gminy Września.

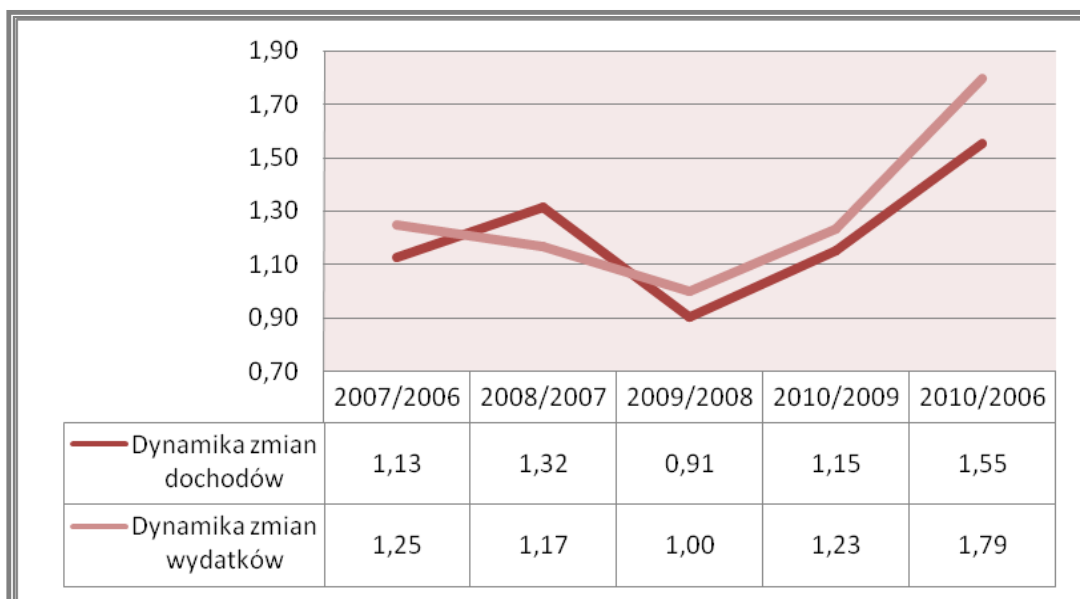
W latach 2006-2008 dochody miasta wykazywały trend wzrostowy. W roku 2009 zanotowano spadek dochodów o 9,5% w stosunku do roku poprzedniego, jednak w 2010 roku nastąpił wzrost aż o 15%. Porównując z rokiem 2006 roku, dochody w 2010 wzrosły o ponad 55%.

Wykres 5. Dochody budżetu Miasta i Gminy Września w latach 2006-2010

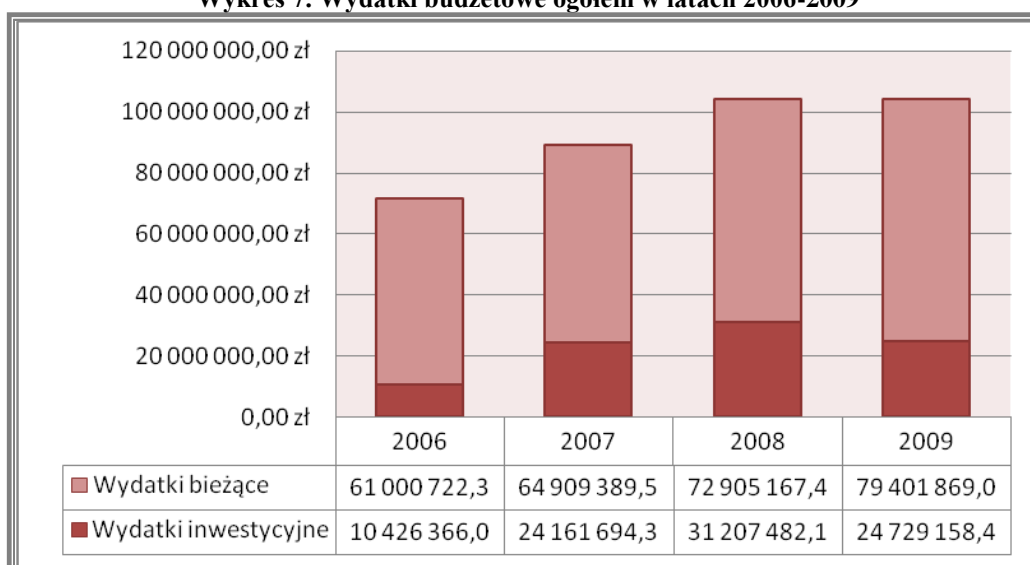
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych oraz Urzędu Miasta i Gminy Września (rok 2010)

Wykres 6. Dynamika zmian dochodów i wydatków ogółem w latach 2006-2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych oraz Urzędu Miasta i Gminy
Września (rok 2010)

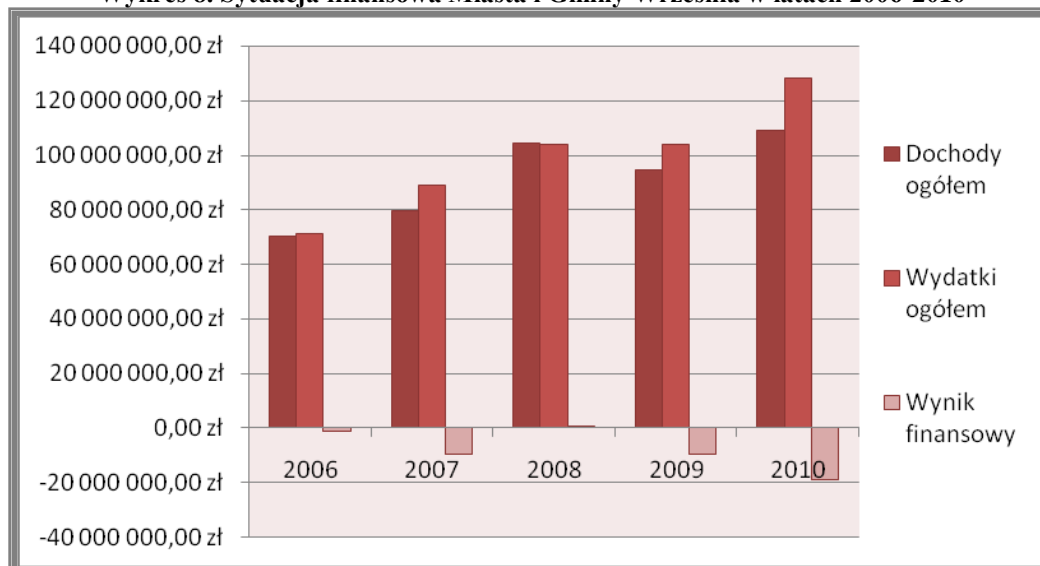
Wykres 7. Wydatki budżetowe ogółem w latach 2006-2009

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

Dodatnią dynamiką wzrostową charakteryzowały się wydatki budżetowe, które wzrosły w analizowanym okresie z 61 mln zł w 2006 roku do 79 mln zł w 2010. Wzrost wydatków jest następstwem aktywności władz lokalnych w zakresie realizacji nowych inwestycji. Jeżeli chodzi o wydatki inwestycyjne, to wzrosły one z 10 mln zł w 2006 roku do ponad 24 mln zł w 2009, a więc aż ponad dwukrotnie, stanowiąc prawie 32% wydatków bieżących ogółem.

Wykres 8. Sytuacja finansowa Miasta i Gminy Września w latach 2006-2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych oraz Urzędu Miasta i Gminy Września (rok 2010)

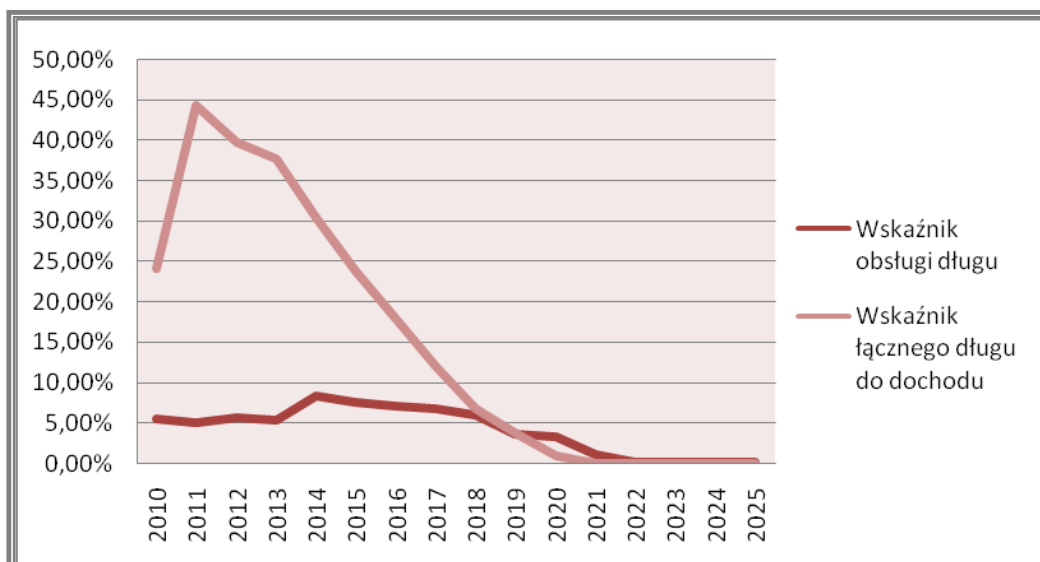
Sytuacja finansowa Miasta i Gminy Września w latach 2009-2010 charakteryzowała się przewagą wydatków nad dochodami, co prezentuje ujemny wynik finansowy. Uchwalona przez Radę Miejską we Wrześni Uchwała budżetowa, przewiduje powstanie deficytu w kwocie 16 831 946 zł, który ma zostać sfinansowany przychodami z tytułu pożyczek i kredytów krajowych.²

Regionalna Izba Obrachunkowa w Poznaniu uchwałą nr Nr SO-0951/II/7/5/Ko/2010 z dnia 07.12.2010 r. wydała pozytywną opinię o prognozie kształtowania się długu publicznego Miasta i Gminy Września. W analizowanym okresie 2010 – 2035 wartości wskaźników w żadnym z prognozowanych lat nie przekroczą poziomów dopuszczalnych w ustawie o finansach publicznych (art. 169 i 170, Dz. U. 2005 nr 249 poz. 2104), tj.: 60% dla wskaźnika łącznego długu do dochodów oraz 15% dla wskaźnika obsługi długu. Ponadto, do roku 2021 przewiduje się zredukowanie do zera długu publicznego, a jego obsługa po roku 2021 nie będzie przekraczała 0,14% dochodów do budżetu.

Wynika z tego fakt, że znaczny wzrost deficytu budżetowego w poprzednich latach nie wpływa negatywnie na wiarygodność finansową Miasta i Gminy Września, która będzie w stanie zrealizować rewitalizację Wrześni.

Wykres 9. Prognoza długu Miasta i Gminy Września w latach 2010-2025

² Uchwała Nr III/17/2010 Rady Miejskiej we Wrześni z dnia 29 grudnia 2010 roku w sprawie budżetu na 2011 rok

Źródło: opracowanie własne danych z Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Września oraz opinii RIO w Poznaniu z dnia 07.12.2009

3. Sfera społeczna

3.1 Struktura demograficzna

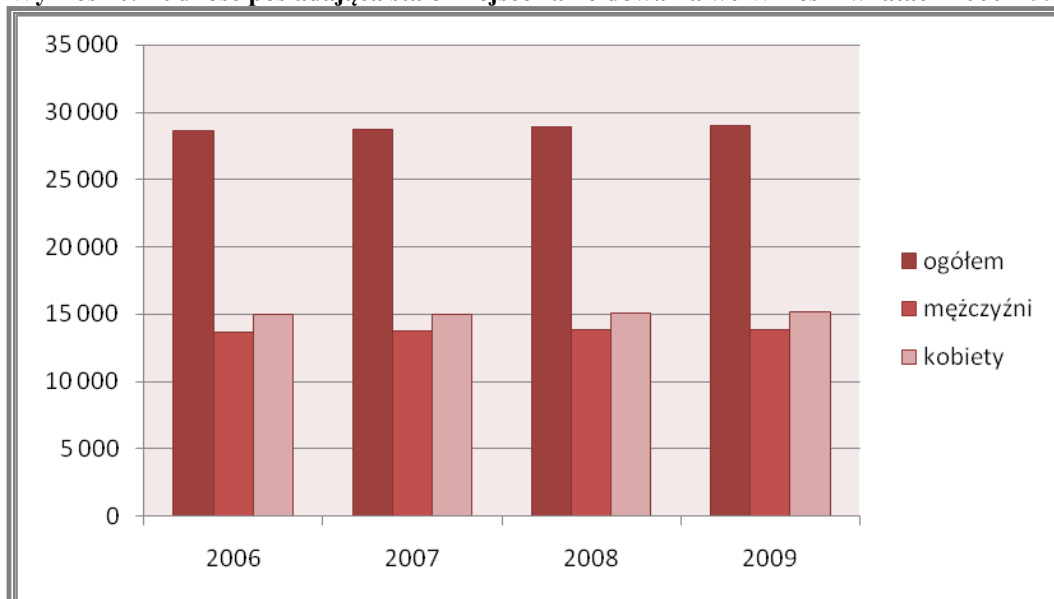
31 grudnia 2009 roku we Wrześni zameldowanych było 29 025 tys.³ osób. Na przestrzeni ostatnich 4 lat odnotowano systematyczny wzrost liczby zameldowanych mieszkańców, a w efekcie wzrost gęstości zaludnienia z 2263 osób na km² w 2006 roku do 2289 osób na km² w 2010. Współczynnik feminizacji społeczeństwa Wrześni w 2006 r. wynosił 109 kobiet na 100 mężczyzn i utrzymuje się na stałym poziomie.

Tabela 9. Ludność posiadająca stałe miejsce zameldowania we Wrześni w latach 2006-2009

	2006	2007	2008	2009
ogółem	28 637	28 775	28 894	29 025
mężczyźni	13 690	13 761	13 819	13 884
kobiety	14 947	15 014	15 075	15 141

³ Dane BDL z 31.12. 2009 r.

Wykres 10. Ludność posiadająca stałe miejsce zameldowania we Wrześni w latach 2006-2009

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W 2006 r. we Wrześni ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 65,2% ogółu ludności. Niepokoić może jednak fakt zmniejszania się (o 3,7 procent od 2006 r.) liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, na rzecz grupy poprodukcyjnej (wzrost o 11,6 procent od 2006 r.). Odzwierciedla to ogólnopolski trend związany ze starzeniem się społeczeństwa. (tabela 12). Nie można uznać tego za zjawisko skrajnie negatywne, jednak w przyszłości może stanowić o dużym obciążeniu demograficznym i znaczącym osłabieniu rozwoju gospodarczego.

Tabela 10. Liczba ludności wg ekonomicznych grup wieku oraz płci w latach 2006-2009

	2006		2007		2008		2009	
	Ogółem	W %	Ogółem	W %	Ogółem	W %	Ogółem	W %
Populacja ogółem								
Ogółem	28 802	100	28 929	100	29 055	100	29 144	100
Mężczyźni	13 795	48	13 848	48	13 884	48	13 945	48
Kobiety	15 007	52	15 081	52	15 171	52	15 199	52
Wiek przedprodukcyjny								
Ogółem	5 772	100	5 672	100	5 611	100	5 556	100
Mężczyźni	2 991	52	2 924	52	2 898	52	2 876	52

Kobiety	2 781	48	2 748	48	2 713	48	2 680	48
Wiek produkcyjny								
Ogółem	18 927	100	18 995	100	19 023	100	19 008	100
Mężczyźni	9 503	50	9 620	51	9 666	51	9 724	51
Kobiety	9 424	50	9 375	49	9 357	49	9 284	49
Wiek poprodukcyjny								
Ogółem	4 103	100	4 262	100	4 421	100	4 580	100
Mężczyźni	1 301	32	1 304	31	1 320	30	1 345	29
Kobiety	2 802	68	2 958	69	3 101	70	3 235	71

Źródło: Bank Danych Lokalnych

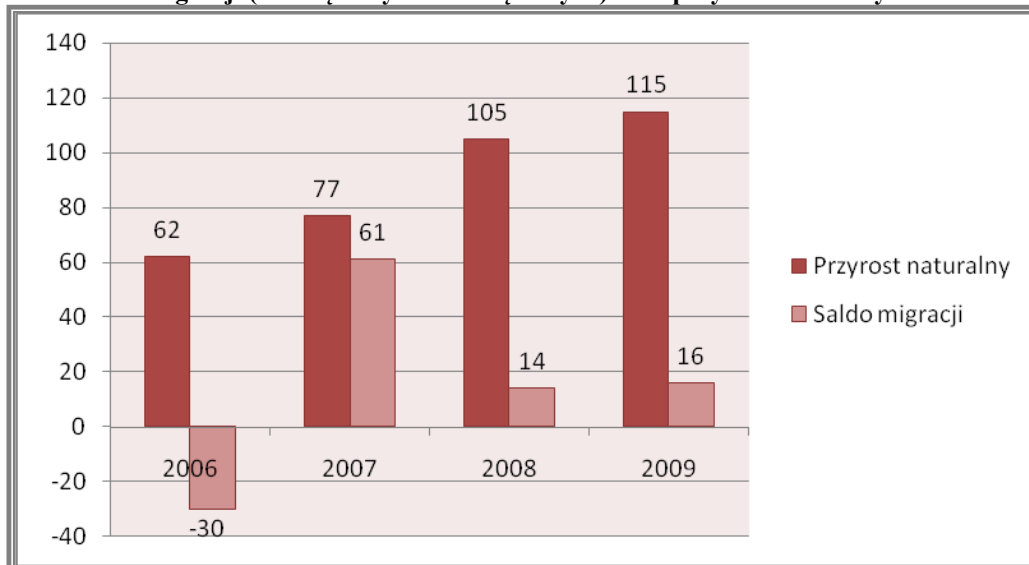
Na przestrzeni ostatnich lat, we Wrześni nastąpił przyrost ludności. Jego przyczyną było dodatnie saldo migracji (ujemne jedynie w 2006 roku) oraz stosunkowo wysoki przyrost naturalny.

Tabela 11. Ruch naturalny i migracje w latach 2006-2009

	2006	2007	2008	2009
Przyrost naturalny				
Ogółem	62	77	105	115
Mężczyźni	13	44	65	47
Kobiety	49	33	40	68
Saldo migracji				
Ogółem	-30	61	14	16
Mężczyźni	-11	27	-7	18
Kobiety	-19	34	21	-2

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wykres 11. Saldo migracji (wewnętrznych i zewnętrznych) oraz przyrost naturalny w latach 2006-2009

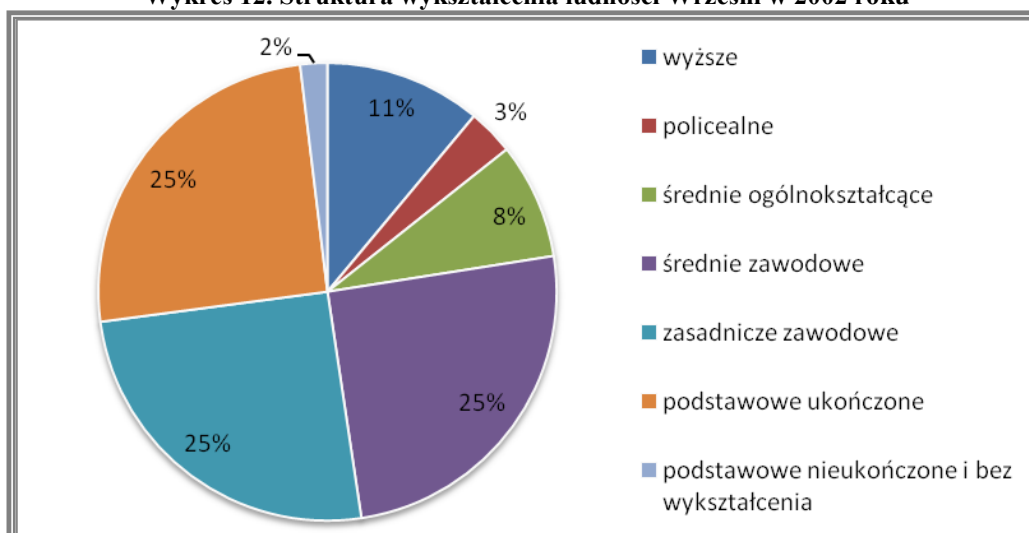
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

3.2 Struktura społeczna

3.2.1 Struktura wykształcenia społeczeństwa

W roku 2002 przeprowadzono Narodowy Spis Powszechny, który umożliwił określenie struktury wykształcenia ludności. Przedstawi się ona następująco:

Wykres 12. Struktura wykształcenia ludności Wrześni w 2002 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

Najwięcej mieszkańców Wrześni posiadało wykształcenie zasadnicze zawodowe (28%) oraz średnie zawodowe (19%), 16% mieszkańców posiadało w tym czasie wykształcenie średnie zawodowe, natomiast 14% - wyższe. Przewaga osób z niskim wykształceniem wpływa niekorzystnie na rozwój gospodarczy miasta. Osobom tym trudniej jest znaleźć pracę i są bardziej podatne na problemy związane z patologiami i ubóstwem.

Struktura wykształcenia mieszkańców Wrześni wskazuje, że udział kobiet w grupach z wykształceniem wyższym, policealnym, średnim ogólnokształcącym i bez wykształcenia jest większy od udziału mężczyzn. W grupach z wykształceniem podstawowym i zawodowym przeważają mężczyźni. Mężczyzn posiadających jakiegokolwiek wykształcenia jest prawie dwukrotnie więcej niż kobiet.

Tabela 12. Struktura wykształcenia mieszkańców Wrześni według płci w 2002 roku

Rodzaj wykształcenia	Jednostka	Mężczyźni	Kobiety
Wyższe	osoba	1 281	1 424
policealne	osoba	198	597
średnie ogólnokształcące	osoba	533	1 424
średnie zawodowe	osoba	3 053	597
zasadnicze zawodowe	osoba	3 845	1 424
podstawowe ukończone	osoba	2 422	597
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	osoba	232	1 424

Źródło: Bank Danych Lokalnych

3.2.2 Stan i zróżnicowanie dochodowości gospodarstw domowych

Liczba rodzin i gospodarstw domowych miasta Września na tle gminy i powiatu przedstawiona została w poniższej tabeli. W mieście zamieszkuje blisko 40% rodzin całego powiatu wrzesińskiego.

Tabela 13. Liczba gospodarstw domowych i rodzin we Wrześni w 2002 r.

Obszar	Gospodarstwa domowe	Rodziny
Powiat wrzesiński	22245	19241
Miasto i Gmina Września	13661	11150

Obszar wiejski	4037	3465
Miasto Września	9 624	7685

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W wyniku procesu zanikania wielopokoleniowych gospodarstw domowych w całym kraju, we Wrześni dominują gospodarstwa jednorodzinne. Wśród nich ponad 40% to gospodarstwa 4 i więcej osobowe. Najmniej jest gospodarstw trzy i więcej rodzinnych oraz nierodzinnych trzyosobowych – razem stanowią około 2,5 % wszystkich gospodarstw rodzinnych na terenie miasta.

Tabela 14. Stan gospodarstw domowych we Wrześni w 2002 r.

Wyszczególnienie	Liczba
Ogółem	9 624
Jednorodzinne ogółem	7 258
Jednorodzinne 2 osobowe	2 025
Jednorodzinne 3 osobowe	2 220
Jednorodzinne 4 i więcej osób	3 013
Dwurodzinne	417
Trzy i więcej rodzinne	10
Nierodzinne ogółem	1 939
Nierodzinne 1 osobowe	1 824
Nierodzinne 2 osobowe	102
Nierodzinne 3 osobowe	11

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Analiza danych zebranych podczas Narodowego Spisu Powszechnego wykazuje, że głównym źródłem utrzymania 46% rodzin jest praca najemna poza rolnictwem. Zaledwie 1% gospodarstw domowych w mieście utrzymuje się z pracy rolnictwie. Ponad 43% gospodarstw domowych wskazało jako swoje główne źródło dochodu źródło niezarobkowe (emerytury, renty, zasiłki).

Tabela 15. Główne źródła utrzymania gospodarstw domowych we Wrześni w 2002 r.

Źródło utrzymania	Liczba
Praca najemna poza rolnictwem w sektorze publicznym	1 636

Praca najemna poza rolnictwem w sektorze prywatnym	2 750
Praca najemna w rolnictwie w sektorze publicznym	23
Praca najemna w rolnictwie w sektorze prywatnym	40
Praca na rachunek własny poza rolnictwem	875
Praca na rachunek własny w swoim gospodarstwie rolnym	30
Praca na rachunek własny w rolnictwie poza swoim gospodarstwem rolnym	9
Emerytura pracownicza, kombatancka i pochodne	1 863
Emerytura rolna	34
Renta z tytułu niezdolności do pracy	1 303
Renta socjalna	18
Renta rodzinna	495
Zasiłek dla bezrobotnych	123
Zasiłek pomocy społecznej	53
Inne, niezarobkowe źródło	206
Dochody z własności	12
Na utrzymaniu	145

Źródło: Bank Danych Lokalnych

3.2.3 Bezrobocie

Według „Sprawozdania z sytuacji na rynku pracy w powiecie wrzesińskim w 2009 roku” opracowanego przez Powiatowy Urząd Pracy we Wrześni w roku 2009 bezrobocie w powiecie wynosiło 14,2%, co oznacza wzrost o 3,4 punktu procentowego w porównaniu z rokiem poprzednim⁴. W gminie Września przybyło aż 670 osób bezrobotnych, co stanowiło aż 38,6% wzrost.

Liczba bezrobotnych ze względu na płeć zmniejszyła swoje dysproporcje – doprowadzając do zmniejszonego udziału kobiet wśród bezrobotnych o 10,2 punktu procentowego i zwiększenia udziału mężczyzn.

Liczba bezrobotnych ze względu na wiek powiększyła się szczególnie w kategoriach wiekowych 18-24, 25-34, o odpowiednio do 26,5% i 28,7% .

Struktura bezrobotnych ze względu na wykształcenie przedstawia się następująco:

⁴ <http://pupwrzesnia.pl/pub/uploaddocs/spr2010.1274953073.pdf>

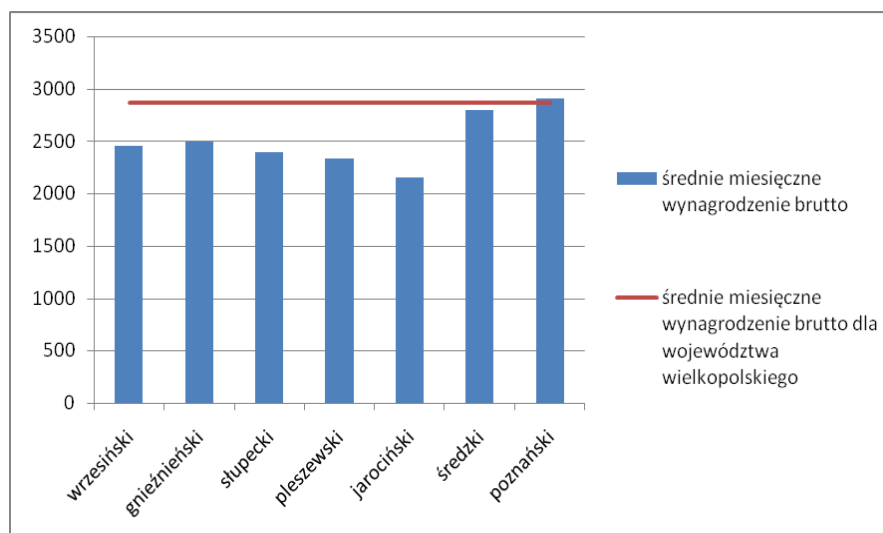
- bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i niepełnym – 28,4% ogółu bezrobotnych
- zasadniczym zawodowym – 32,5%
- średnim zawodowym i policealnym – 23,8%
- średnim ogólnokształcącym – 8,6%
- wyższym – 6,7%

W strukturze bezrobocia w powiecie wrzesińskim odnotowano znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych, tj. zarejestrowanych w PUP przez okres powyżej 12 miesięcy. Na koniec grudnia 2009 roku stanowili aż 26,3% ogółu bezrobotnych.

3.2.4 Poziom średniego wynagrodzenia

Według danych Urzędu Statystycznego w Poznaniu można stwierdzić, że średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie wrzesińskim jest na umiarkowanym poziomie, porównując z powiatami sąsiednimi. Kształtuje się na poziomie wyraźnie niższym do powiatu poznańskiego i średzkiego, zbliżonym do powiatu gostyńskiego i słupeckiego, natomiast stosunkowo wyższym od powiatu jarocińskiego. Porównując do średniego wynagrodzenia dla całego województwa wielkopolskiego, stanowi 85,6% jego wysokości.

Wykres 13. Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto (w PLN) wg powiatów w 2008 r.

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Wielkopolskiego 2008,
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/poznan/ASSETS_09p05_03.pdf

3.2.5 Opieka społeczna

We Wrześni można zaobserwować niekorzystne zjawisko zwiększającego się zapotrzebowania na świadczenia pomocy społecznej. W latach 2007 – 2010 liczba rodzin dotknięta ubóstwem wzrosła z 328 do 457, czyli aż o prawie 40%. W porównaniu do roku 2007, w 2010 nastąpił wzrost osób dotkniętych prawie każdą kategorią dysfunkcji (wyjątkiem jest tu kategoria „przemoc w rodzinie” i „klęska żywiołowa”).

Tabela 16. Powody przyznawania pomocy społecznej we Wrześni w latach 2007 - 2010

Dysfunkcje	Lata			
	2007	2008	2009	2010
ubóstwo	328	310	410	457
sieroctwo	0	0	0	1
bezdomność	21	18	25	34
potrzeba ochrony macierzyństwa	157	160	222	201
bezrobocie	685	448	663	670
niepełnosprawność	484	520	625	658

długotrwała choroba	556	469	614	648
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	212	205	256	258
przemoc w rodzinie	35	25	33	35
alkoholizm	63	65	82	90
narkomania	4	4	4	7
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	18	13	21	26
brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo- wychowawcze	0	5	4	8
trudności w integracji osób, którzy otrzymały status uchodźcy	0	0	2	2
zdarzenie losowe	2	9	7	8
sytuacja kryzysowa	0	4	8	4
klęska żywiołowa	0	0	1	0

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni

3.3 Infrastruktura społeczna

3.3.1 Oświata

We Wrześni funkcjonują liczne placówki oświatowe. Ich stan techniczny można ocenić jako dobry, nie odbiegający od obowiązujących standardów. Władze miasta dbają o wysoką jakość kształcenia oraz o dostępność i dobry stan techniczny obiektów sportowo – rekreacyjnych przeznaczonych dla młodzieży.

Tabela 17. Placówki oświatowe we Wrześni

Rodzaj placówki	Placówki
Przedszkola	– Przedszkole nr 1 "Słoneczko";

	– Przedszkole nr 6 "Pszczółka Maja"; – Przedszkole "Polne Kwiatki"; – Niepubliczne Przedszkole "Mali Przyrodnicy" - Iwona Hofman; – Niepubliczne Przedszkole "Miś Uszatek" - Donata Hedrych; – Przedszkole Niepubliczne "Tęczowa Chatka" - Justyna Jastrzębska
Szkoły podstawowe	– Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 1 im. 68 Wrzesińskiego Pułku Piechoty – Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 2 im. Dzieci Wrzesińskich – Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 6 im. Jana Pawła II
Gimnazja	– Gimnazjum nr 1 im. Mikołaja Kopernika – Gimnazjum nr 2 im. Andrzeja Prądzyńskiego
Szkoły ponadgimnazjalne	– Liceum Ogólnokształcące im. Henryka Sienkiewicza; – Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących im. gen. dr. Romana Abrahama – Zespół Szkół Politechnicznych im. Bohaterów Monte Cassino – Zespół Szkół Zawodowych Nr 2 im. Powstańców Wielkopolskich – Zespół Szkół Stowarzyszenia Oświatowców Polskich – Zespół Szkół Specjalnych im. Janusza Korczaka
Inne placówki oświatowe	– Ośrodek Kształcenia ZDZ we Wrześni

Źródło: www.wrzesnia.pl

Tabela 18. Liczba uczniów we Wrześni w latach 2006 - 2009

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
Liczba uczniów ogółem, w tym:	7372	7156	7140	6849
Szkoły podstawowe	1930	1919	1955	1936
Gimnazja	1392	1310	1418	1349
Szkolnictwo Zasadnicze Zawodowe	856	859	780	768
Szkolnictwo Ponadgimnazjalne Zawodowe i Artystyczne	1931	1852	1740	1604
Szkolnictwo Ogólnokształcące	1263	1216	1247	1191

Źródło: Bank Danych Lokalnych

3.3.2 Kultura

Większość wydarzeń kulturalno-artystycznych we Wrześni skupiona jest wokół Wrzesińskiego Ośrodka Kultury. Obecnie WOK dysponuje salą widowiskową na 420 miejsc, wyposażoną w oświetlenie sceniczne, nagłośnienie wykorzystywane do realizacji spektakli, koncertów, zebrań, zabaw, dyskotek oraz uroczystości rodzinnych, bistro gastronomiczne, salę taneczną z lustrami, pokój muzyczny, salę prób i salę zebrań oraz salę wystaw. Ważniejsze imprezy cykliczne organizowane przy udziale WOK to m.in.:

- Ogólnopolski Festiwal Sztuki Filmowej „Prowincjonalia” – wydarzenie ma charakter konkursu najlepszych polskich filmów fabularnych, telewizyjnych i dokumentalnych o tematyce wiejskiej i małomiasteczkowej oraz kina oryginalnego i artystycznego;
- Kaziuki Wileńskie – koncert ludowych pieśni i tańca, wraz z towarzyszącym jarmarkiem
- Obchody Rocznicy Strajku Dzieci Wrzesińskich
- Ogólnopolski Festiwal Orkiestr Dętych – wraz z udziałem Młodzieżowej Orkiestry Dętej Wrzesińskiego Ośrodka Kultury
- Obchody Rocznicy Powstania Wielkopolskiego
- liczne koncerty, wieczorki muzyczne, imprezy tematyczne, itp.

We Wrześni działają ponadto trzy chóry, Wrzesińskie Towarzystwo Kulturalne oraz Zespół Taneczny Puls. Na terenie miasta znajdują się również dwie biblioteki, mianowicie: Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy, Publiczna Biblioteka Pedagogiczna w Poznaniu Filia We Wrześni oraz YAMAHA Szkoła Muzyczna we Wrześni. Na ulicy Koszarowej działa kino „Trójka”, prezentując repertuar zarówno dla dzieci, jak i dla dorosłych, a w parku im. Dzieci Wrzesińskich znajduje się amfiteatr im. Anny Jantar, będący miejscem wielu imprez okolicznościowych.

3.3.3 Ochrona zdrowia

Szpital Powiatowy znajdujący się we Wrześni dysponuje 199 łózkami w 13 oddziałach. Pod koniec października 2010 roku, rozpoczęła się budowa nowego szpitala, która ma się zakończyć w lutym 2012 roku.

Na terenie miasta działa 17 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej, specjalistyczne zakłady opieki zdrowotnej oraz 6 prywatnych praktyk lekarskich, m.in.:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Alergologiczna w Słupcy - filia Września;
- Ośrodek Fizjoterapii Września;
- Niepubliczny Zakład Opieki Hospicyjnej i Długoterminowej MED-DOM;
- NZOZ PRODERMED;
- Laboratorium Analityki Medycznej MEDYK - TEST;
- Zakład Diagnostyki Obrazowej;
- NZOZ Ośrodek Medycyny Szkolnej ZDROWIE s.c.;
- Zespół Prywatnych Przychodni ul. Staszica;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Zespół Lekarzy, Specjalistów, Rehabilitacja, Fizykoterapia;
- Poradnia ginekologiczno-położnicza;
- Niepubliczny Specjalistyczny Zespół Opieki Zdrowotnej SPECIMED;
- Przychodnia Lekarsko-Stomatologiczna PRIMADENT.

We Wrześni funkcjonuje ponadto 14 aptek, wskaźnik liczby ludności na aptekę ogólnodostępną wynosi 2082.

3.4 Struktura organizacji pozarządowych

Na terenie miasta istnieją organizacje prowadzące działalność pożytku publicznego. Organizacje te, zwane również organizacjami pozarządowymi, stanowią znakomitą bazę dla rozwoju lokalnej społeczności, z uwagi na to, że skupiają najaktywniejszych i najbardziej wrażliwych na sprawy społeczne obywateli danego środowiska. Są to m.in.: stowarzyszenia, fundacje, osoby prawne, jednostki organizacyjne kościołów i związków wyznaniowych (np. grupy charytatywne, zakłady opiekuńcze).

Władze Powiatu Wrzesińskiego każdego roku opracowują Program współpracy Powiatu Wrzesińskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. W 2009 roku powierzyły wykonanie zadań publicznych 20 organizacjom pozarządowym, z których 11 ma swoją siedzibę we Wrześni. Lista organizacji przedstawia się następująco:

- L.U.K.S. "ORKAN" – Września;
- UKS "TIGER" Taekwondo – Września;
- Wiejskie Stowarzyszenie Edukacyjno – Kulturalno - Turystyczne "SZANSA" w Grzybowie;
- Miłosławskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Chorym i Niepełnosprawnym;
- Uczniowski Klub Sportowy Pызdrskie Centrum Taekwon-Do ITF;
- Wielkopolskie Stowarzyszenie Turystyki i Rekreacji Wodnej WARTA – Poznań;
- Wrześnińskie Towarzystwo Tenisowe;
- Klub Sportowy "Sparta-Sklejka" Orzechowo;
- UKS Elektron przy ZSP we Wrześni;
- Wrześnińska Brygada Kolarska;
- UKS ŻAK Września;
- Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej "Razem" – Września;
- PTTK Września;
- LOK Nekla;
- Stowarzyszenie Kobiet Gminy Września "Wrzoski";
- Towarzystwo Turystyki Wodnej "PERKOZ" – Pызdry;
- Stowarzyszenie Klub Twórczości Różnej „Coś Innego” Września;
- Stowarzyszenie Chór „CAMERATA” Września;
- Towarzystwo Przyjaciół Grodu w Grzybowie;
- Uczniowski Klub Sportowy „Diabły” Gorzyce

3.5 Charakterystyka oraz określenie grup społecznych wymagających wsparcia w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Września ma na celu poprawić jakość życia wszystkich mieszkańców miasta, jednak należy wśród nich wyodrębnić pewne grupy społeczne, które najbardziej wymagają wsparcia w ramach Programu.

Z analiz przeprowadzonych na potrzeby niniejszego dokumentu stwierdzono, że do takich grup należy zaliczyć osoby korzystające z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej we

Wrześni. Najczęstszymi powodami zwracania się po różne formy pomocy społecznej wśród mieszkańców Wrześni są: ubóstwo, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i alkoholizm, toteż osoby dotknięte tymi problemami powinny zostać otoczone specjalną opieką.

3.6 Identyfikacja problemów w sferze społecznej

- niekorzystny trend demograficzny, przejawiający się spadkiem liczby osób w wieku produkcyjnym i wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym;
- rosnąca liczba osób korzystających z pomocy społecznej;
- średnie miesięczne wynagrodzenie poniżej średniego poziomu dla województwa;
- przewaga ludności z wykształceniem podstawowym i zawodowym;
- wzrost bezrobocia (do 14,2% w całym powiecie);
- problem bezrobocia wśród ludzi młodych;
- duży udział długotrwale bezrobotnych wśród ogółu bezrobotnych;
- duży udział gospodarstw utrzymujących się z niezarobkowych źródeł utrzymania.

II Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi województwa i gminy

1. Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego jest dokumentem wskazującym kierunki rozwoju dla całego województwa, określa również zestaw celów i priorytetów dla rozwoju regionu. Cel generalny, który został sformułowany w sposób ustanawiający wspólną płaszczyznę dla wszystkich celów określonych w strategii, podkreśla współdziałanie relacji zachodzących między nimi i prezentuje się następująco:

Cel generalny

Poprawa jakości przestrzeni województwa, systemu edukacji, rynku pracy, gospodarki oraz sfery społecznej skutkująca wzrostem poziomu życia mieszkańców.

Następnie wyodrębniono poszczególne cele strategiczne. Ich osiągnięcie ma być możliwe poprzez realizację poszczególnych celów operacyjnych. Drzewo celów zostało skonstruowane w następujący sposób:

Cel strategiczny 1. Dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI Wieku

Cel operacyjny 1.1. Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi

Cel operacyjny 1.2. Wzrost spójności komunikacyjnej oraz powiązań z otoczeniem

Cel operacyjny 1.3. Wzrost znaczenia i zachowanie dziedzictwa kulturowego

Cel operacyjny 1.4. Poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Cel operacyjny 1.5. Przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych

Cel operacyjny 1.6. Wzmocnienie regionotwórczych funkcji aglomeracji poznańskiej jako ośrodka metropolitalnego o znaczeniu europejskim

Cel operacyjny 1.7. Wielofunkcyjny rozwój ośrodków subregionalnych i lokalnych

Cel operacyjny 1.8. Restrukturyzacja obszarów o niewłaściwym potencjale rozwojowym

Cel strategiczny 2. Zwiększenie efektywności wykorzystania potencjałów rozwojowych województwa

Cel operacyjny 2.1. Wzmocnienie gospodarstw rolnych oraz gospodarki żywnościowej

Cel operacyjny 2.2. Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw

Cel operacyjny 2.3. Wzrost udziału nauki i badań w rozwoju regionu

Cel operacyjny 2.4. Zwiększenie udziału usług turystycznych i rekreacji w gospodarce regionu

Cel strategiczny 3. Wzrost kompetencji mieszkańców i promocja zatrudnienia

Cel operacyjny 3.1. Ograniczanie barier w dostępie do edukacji

Cel operacyjny 3.2. Poprawa jakości oraz wzrost różnorodności form kształcenia

Cel operacyjny 3.3. Rozwój przedsiębiorczości i promocja samozatrudnienia

Cel operacyjny 3.4. Poprawa organizacji rynku pracy

Cel strategiczny 4. Wzrost spójności i bezpieczeństwa społecznego

Cel operacyjny 4.1. Poprawa sytuacji demograficznej oraz stanu zdrowia mieszkańców

Cel operacyjny 4.2. Poprawa warunków mieszkaniowych

Cel operacyjny 4.3. Rozwój usług socjalnych

Cel operacyjny 4.4. Wzrost bezpieczeństwa

Cel operacyjny 4.5 Ograniczenie skali patologii oraz wykluczeń społecznych

Cel operacyjny 4.6. Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego

Cel operacyjny 4.7. Wzrost udziału sportu i rekreacji w życiu mieszkańców regionu

Wszystkie projekty zawarte w Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Września na lata 2011-2020 nawiązują w dużym stopniu do celów operacyjnych Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego. Realizacja programu rewitalizacji wpłynie pozytywnie m.in.: na wzrost spójności komunikacyjnej (przebudowa dróg), ograniczenie skali wykluczeń społecznych (dostęp do Internetu dla cyfrowo wykluczonych). Projekt zagospodarowania obszarów przemysłowych we Wrześni jest natomiast doskonałym przykładem racjonalnego wykorzystania terenów inwestycyjnych.

2. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Września

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Września jest programem o charakterze lokalnym, który poprzez ustalenie konkretnych celów możliwych do osiągnięcia oraz metod, jakie zastosuje się realizując ustalone cele przedstawia przyszły stan Gminy, do którego chce ona dążyć. Misja, czyli zwięzły opis docelowego, oczekiwanego stanu i zakresu funkcji spełnianych przez Gminę wobec jego mieszkańców i otoczenia, została sformułowana w następujący sposób:

Misja

Września – Gmina, w której zrównoważony rozwój gospodarczy zapewnia tworzenie nowych miejsc pracy dla mieszkańców, poprzez stwarzanie optymalnych warunków dla rozwoju małych firm oraz nowych inwestycji zewnętrznych. Rozwinięta i nowoczesna infrastruktura techniczna stwarza warunki do prowadzenia działalności gospodarczej oraz do stałego rozwoju funkcji mieszkaniowych. Poza zapewnieniem technicznych i ekonomicznych warunków rozwoju, Września dostarcza mieszkańcom i przyjezdnym profesjonalnych usług społecznych, z nowoczesnym szkolnictwem, rozwiniętą kulturą oraz możliwością uprawiania sportu i rekreacji na czele.

Dokument wymienia również zasadnicze obszary problemowe oraz cele strategiczne określone odrębnie dla każdego z obszarów problemowych. Przedstawiają się one następująco:

1. Rozwój przedsiębiorczości i pozyskiwanie inwestycji

- Zwiększenie liczby podmiotów gospodarczych.
- Podniesienie kwalifikacji zawodowych społeczności lokalnej.

2. Rozwój infrastruktury społecznej

- Stworzenie warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego.
- Reorganizacja systemu szkolnictwa oraz podniesienie standardu nauczania.

3. Rozwój infrastruktury technicznej

- Rozwój infrastruktury proekologicznej.
- Rozbudowa sieci dróg oraz poprawa ich stanu.

Również w tym przypadku realizacja działań zaplanowanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji wspomogą osiągnięcie poszczególnych celów Strategii Rozwoju Miasta i Gminy. Realizacja Programu Rewitalizacji doprowadzi do podniesienia kwalifikacji zawodowych społeczności lokalnych (projekt przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu), rozwoju przedsiębiorczości (zagospodarowanie terenów poprzemysłowych znacznie uatrakcyjni miasto, oferując zarówno nowe miejsca pracy, jak i tworząc atrakcyjne tereny dla przedsiębiorców lokalnych). W północnej części terenów poprzemysłowych zakładu „Tonsil” zaplanowana jest budowa osiedla mieszkaniowego, co wpisuje się w cel strategiczny „Stworzenie warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego”. Warto również wspomnieć o planowanej przebudowie dróg i kanalizacji oraz budynków komunalnych – które przyczynią się do rozwoju infrastruktury technicznej.

3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Września

Głównym celem Studium jest określenie polityki przestrzennej, umożliwiającej aktywizację społeczno-gospodarczą miasta oraz podwyższenie standardu życia i zamieszkania lokalnej społeczności. Generalnie Studium zakłada sukcesywne wzmocnienie i uatrakcyjnienie obszaru centralnego miasta, w celu stworzenia obszaru o charakterze

prestżowym i wysokich walorach estetycznych. W tym zakresie występuje zgodność Studium z założeniami programu rewitalizacji. W Studium zostały wytyczone główne cele polityki przestrzennej, umożliwiającej aktywizację społeczno-gospodarczą miasta oraz podwyższenie standardu życia i zamieszkania lokalnej społeczności. Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Września na lata 2011-2020 są spójne z tymi celami.

4. Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla Miasta i Gminy Września

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem opracowywanym na podstawie Ustawy o pomocy społecznej. Zawiera diagnozę oraz część postulatywną odnoszącą się do sfery społecznej, w tym w szczególności bezrobocia, ubóstwa, niepełnosprawności, bezdomności, starzenia się społeczeństwa, opieki nad dzieckiem i rodziną dysfunkcyjną, alkoholizmem i przemocą w rodzinie, bezpieczeństwem, edukacją, kulturą i zdrowiem. Opracowanie strategii i programu rewitalizacji jako dokumentów strategicznych ma zatem bardzo podobny cel. Zakłada się, że postulaty zawarte w obu opracowaniach będą w jak najwyższym stopniu spójne. Działania przewidziane w Strategii rozwiązywania problemów społecznych odnoszą się do wszystkich mieszkańców gminy. Przewiduje się, że w wielu przypadkach te same projekty będą służyły jednocześnie realizacji Strategii rozwiązywania problemów społecznych, jak i Lokalnego programu rewitalizacji. Dla podniesienia skuteczności rekrutacji i efektywności finansowej realizowanych projektów racjonalne jest, aby grupa odbiorców działań społecznych zawartych w LPR nie była ograniczona wyłącznie do mieszkańców obszaru rewitalizacji. Zakłada się, że do grup społecznych objętych wsparciem w ramach programu rewitalizacji będą kierowane dodatkowe komunikaty zachęcające do udziału w przedsięwzięciach społecznych.

Poniżej przedstawiono schemat głównych postulatów zawartych w Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla miasta i gminy Września.

Cele strategiczne	Podjąć działania w kierunku tworzenia instytucji pomocy społecznej pozwalających na prowadzenie skutecznej polityki społecznej. I A		Stworzyć warunki do budowania obiektów sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych. I B	
Priorytety	Podjąć działania w kierunku powiększania bazy mieszkalnictwa socjalnego. II A	Stworzyć warunki do efektywnego pozyskiwania funduszy UE na rzecz przedsięwzięć prospołecznych. II B	Podjąć działania w kierunku skutecznej walki z uzależnieniami. II C	Podjąć działania w kierunku finansowania przedsięwzięć na rzecz wspierania rodzin potrzebujących pomocy. II D
Cele niezbędne	Wspierać finansowo i organizacyjnie przedsięwzięcia kulturalne o zasięgu masowym. III A	Podjęcie działań w zakresie dostosowania obiektów użyteczności publicznej oraz otoczenia do sprawnego funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych. III B	Podjęcie działań mających na celu stworzenie skutecznego systemu pomocy osobom niepełnosprawnym. III C	Przeciwdziałanie negatywnym skutkom niezaradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. III D
	Podjęcie działań w zakresie dostosowania usług obiektów użyteczności publicznej i miejsc zamieszkania do potrzeb osób starszych. III E	Rozwijać różne formy wolontariatu dla obniżenia kosztów realizowania zadań pomocy społecznej. III F	Stwarzanie warunków do szerokiej dostępności do nauki i rozwoju wszystkim mieszkańcom gminy Września. III G	Przeciwdziałanie negatywnym skutkom bezrobocia oraz wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy. III H

III Założenia programu rewitalizacji

1. Okres prognozowania i hierarchizacja potrzeb

Działania rewitalizacyjne w wyznaczonych dysfunkcyjnych obszarach miasta zostały zaplanowane na lata 2011-2020.

Z uwagi na fakt, że rewitalizacja jest procesem długotrwałym, powinna być elastyczna na zmiany sytuacji w mieście i skutecznie przeciwdziałać nowopowstałym problemom. Dlatego też działania rewitalizacyjne będą prowadzone również po roku 2020. Niniejszy Program został skonstruowany tak, aby szybko i skutecznie poddać go aktualizacji w razie pojawienia się nowych problemów na obszarach, a także w razie powstania nowych obszarów problemowych.

Dokonując analizy wskaźnikowej oraz analizy jakościowej w sferach: funkcjonalno-przestrzennej, technicznej, środowiskowej, gospodarczej i społecznej możliwe było dokonanie hierarchizacji potrzeb w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji. Wyszczególniono tym samym kluczowe dla miasta problemy i zaplanowano działania mające na celu ograniczenie i zniwelowanie tych problemów.

Działania rewitalizacyjne powinny skupić się na podniesieniu atrakcyjności miasta dla mieszkańców, odwiedzających i przedsiębiorców. Osiągnięcie tego umożliwi poprawa stanu infrastruktury technicznej i zasobów komunalnych, zagospodarowanie terenów przemysłowych i stworzenie dobrych warunków do rozwoju przedsiębiorczości. Jako uzupełnienie działań stricte inwestycyjnych należy również zwrócić dużą uwagę na budowanie tożsamości lokalnej i społeczeństwa obywatelskiego, promocję miasta oraz ograniczenie problemów społecznych, zwłaszcza przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

2. Analiza wskaźnikowa i delimitacja obszarów dysfunkcyjnych

Analiza wskaźnikowa jest ważnym elementem Lokalnego Programu Rewitalizacji, pozwalającą na delimitację obszarów dysfunkcyjnych miasta.

Tabela 19. Wskaźniki wykorzystane w analizie obszarów LPR dla Miasta Września na lata 2011 - 2020

	Kryterium	Wskaźnik	Definicja
W1	Wysoki poziom ubóstwa oraz trudne warunki mieszkaniowe	Liczba mieszkań sprzed 1989 r. w stosunku do ogółu mieszkań	Ilość budynków wybudowanych przed rokiem 1989
W2	Wysoki poziom ubóstwa oraz trudne warunki mieszkaniowe	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 osób	Osoby, które zgodnie z ustawą z 12 marca 2004r. o pomocy społecznej są uprawnione do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego
W3	Wysoki poziom przestępczości	Liczba przestępstw i wykroczeń stwierdzonych (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi) w tym czyny karalne nieletnich na 1000 mieszkańców obszaru	Ilość przestępstw i wykroczeń stwierdzonych nie obejmujących zdarzeń drogowych oraz przestępstw gospodarczych z uwzględnieniem czynów karalnych osób nieletnich tj. do 17-tego roku życia
W4	Niski poziom przedsiębiorczości	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczenia na 1000 mieszkańców

Analiza wskaźnikowa przeprowadzona na terenie miasta wykazała dwa obszary, które można zakwalifikować jako **zdegradowane, uznane następnie jako obszary rewitalizacji**. W celu nadania przejrzystości dokumentowi nazwano te obszary odpowiednio „Centrum” i „Koszarowa” i zestawiono wyliczone dla nich wskaźniki ze wskaźnikami dla całego miasta.

2.1 W1 - Liczba mieszkań sprzed 1989 r. w stosunku do ogółu mieszkań

We Wrześni znajduje się 2589 budynków mieszkalnych. Wśród nich zdecydowana większość to budynki wybudowane przed 1989 rokiem, stanowiąc prawie 75% wszystkich budynków mieszkalnych. Na obszarze „Centrum” sytuacja jest jeszcze gorsza – ponad 90% z tych budynków została wybudowana przed rokiem 1989 (wartość referencyjna dla całego województwa na poziomie 84,2%). Na obszarze „Koszarowa” sytuacja jest nieznacznie, ale jednak gorsza niż średnia tego wskaźnika dla całego miasta – z odsetkiem starych budynków mieszkalnych wynoszącym blisko 77%

Tabela 20. Metodologia obliczania wskaźnika W1

Obszar	Liczba budynków mieszkalnych	Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1989 r.	W1
	a1	b1	b1/a1
"Centrum"	360	327	0,908
"Koszarowa"	113	147	0,768
Września	2589	1928	0,745

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy we Wrześni

2.2 W2 - Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 osób

We Wrześni w roku 2010 liczba osób korzystających z pomocy społecznej wynosiła 814. Porównując wartości wskaźników dla obszarów, w przypadku obszaru „Centrum” wartość ta przekroczyła ponad dwukrotnie wartość tego wskaźnika dla całego miasta. Sytuacja na obszarze „Koszarowa” jest natomiast nieznacznie lepsza niż sytuacja w mieście.

Tabela 21. Metodologia obliczania wskaźnika W2

Obszar	Liczba mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	W2
	a1	b1	(b1/a1)*1000
"Centrum"	3682	220	60,639
"Koszarowa"	2358	65	27,566
Września	29025	814	28,044

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy we Wrześni

2.3 W3 - Liczba przestępstw i wykroczeń stwierdzonych (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi) w tym czyny karalne nieletnich na 1000 mieszkańców obszaru

Badanie poziomu przestępczości na obszarach wykazało, że najgorszą sytuacją charakteryzuje się obszar „Centrum”. Również na obszarze „Koszarowa” obserwuje się zwiększone nasilenie tego negatywnego zjawiska w porównaniu z sytuacją w całym mieście.

Tabela 22. Metodologia obliczania wskaźnika W3

Obszar	Liczba mieszkańców	Ilość przestępstw i wykroczeń	W1
	a1	b1	$(b1/a1)*1000$
"Centrum"	3682	84	23,153
"Koszarowa"	2358	47	19,932
Września	29025	552	19,018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy we Wrześni

2.4 W4 - Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców

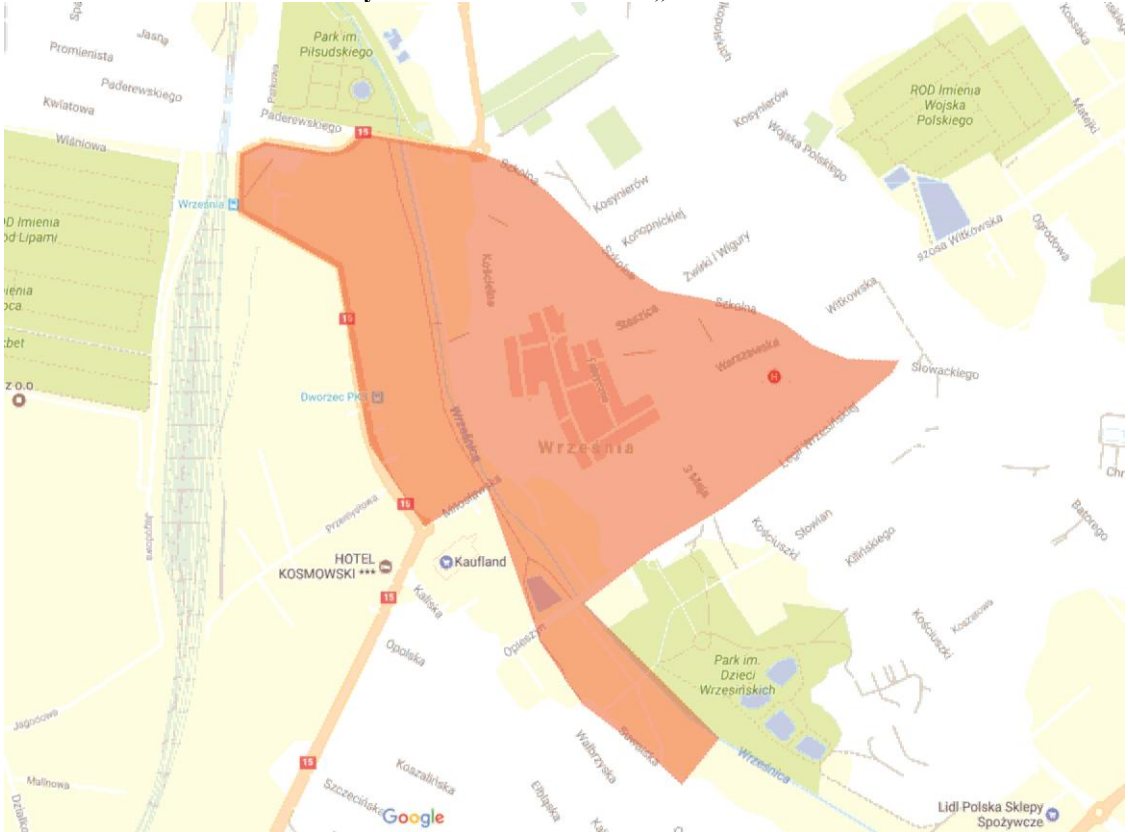
Analiza wskaźnikowa wykazała obniżony poziom przedsiębiorczości na obu badanych obszarach. W przeliczeniu na 1000 osób, w całym mieście zarejestrowanych jest 141 podmiotów gospodarczych, natomiast dla obszarów „Centrum” i „Koszarowa” wartości te wynoszą odpowiednio: 138 i 127.

Tabela 23. Metodologia obliczania wskaźnika W4

Obszar	Liczba mieszkańców	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	W1
	a1	b1	$(b1/a1)*1000$
"Centrum"	3682	503	138,644
"Koszarowa"	2358	300	127,226
Września	29025	4094	141,051

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy we Wrześni

- Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych, skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych, zasięgi przestrzenne obszarów, wizja stanu, cele, kierunki działań i zestawienie projektów

Charakterystyka obszaru	
I. Nazwa obszaru	Centrum
II. Zasięg obszaru zdegradowanego i rewitalizacji	Wytoczony obszar zdegradowany zlokalizowany jest w środkowej części miasta. Jego zasięg zaprezentowany jest na poniższej rycinie.
Rycina 8. Granice obszaru „Centrum” <i>Źródło: opracowanie własne</i>	
Granice obszaru wyznaczają: ulice od południa ulice: Opieszyn i Miłosławska oraz rzeka Wrześnica od południa, ulice Legii Wrześnińskiej oraz Szkolna od wschodu, ulica Daszyńskiego	

od północy oraz ulice Dworcowa, Kolejowa i Wrocławska od zachodu. Natomiast obszar obejmujący tereny zielone przy parku Dzieci Wrzesińskich znajduje się w południowej części Wrześni i od południa graniczy z dużym zespołem zabudowy jednorodzinnej wokół głównej ulicy Kaliskiej. Bezpośrednio z terenem graniczy ulica Suwalska. Od strony północno – zachodniej zlokalizowane są boiska sportowe Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących im. gen. Dr R. Abrahama. Od strony wschodniej obszar ograniczony jest rzeką Wrześnicą z przylegającym do niej Parku Miejskim im. Dzieci Wrzesińskich.

III. Charakterystyka obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

Obszar „CENTRUM” obejmuje tereny mieszczące się w ścisłym centrum miasta, skupione wokół rynku oraz obszary byłego przedsiębiorstwa Tonsil. Na obszarze zlokalizowane są strefy usług publicznych (Urząd Miejski, Starostwo Powiatowe, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Urząd Skarbowy, Szpital Powiatowy), oświaty (Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 2, Zespół Szkół nr 1, Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących, Liceum Ogólnokształcące), sakralnych (Kościół Farny, Kościół p.w. Ducha Św.). Obszar obejmuje również najważniejszy ciąg komunikacyjny miasta: drogę krajową nr 12. Przy zachodniej granicy zlokalizowany jest dworzec PKP. Teren zielony wchodzący w skład obszaru „CENTRUM” stanowi łagodnie opadającą płaszczyznę. Różnice wysokości pomiędzy najwyżej i najniżej położonymi punktami wynoszą około 5 m. Powierzchnia tego terenu to 30 980 m². Jest to obszar nieogrodzony. Obecnie na tym obszarze rośnie zieleń niska w formie nawierzchni trawiastej oraz drzewa wzdłuż ulicy Suwalskiej. Na działce obecnie istnieje: chodnik pieszo – jezdny, schody betonowe prowadzące z rejonu parku, usypana górka saneczkowa oraz wywłaszczony teren, na którym znajduje się prowizoryczne boisko.

Sfera społeczna

Cały obszar zamieszkiwany jest przez około 2160 osób. Na wskazanym obszarze można zidentyfikować szereg problemów w szeroko rozumianej sferze społecznej. Istotnym problemem występującym na tym obszarze jest bierność mieszkańców, przekładająca się na małe zaangażowanie w rozwój i funkcjonowanie obszaru. Istotne znaczenie dla analizy sfery społecznej ma problem związany z bezpieczeństwem. Na obszarze centrum odnotowuje się

większą liczbę aktów wandalizmu w porównaniu do innych części miasta. Ze względu na fakt, że centrum miasta jest jednym z najstarszych terenów w mieście Września występują również problemy związane z trudnymi warunkami mieszkaniowymi, gdyż większość z nich została wybudowana przed 1989 rokiem i zamieszkiwana jest w znacznym stopniu przez osoby starsze. Poprzez projekty wskazane do realizacji podwyższony zostanie standard życia mieszkańców, zwiększy się liczba miejsc służących do spędzania czasu wolnego, ale przede wszystkim zwiększy się integracja społeczna i poczucie wspólnotowości.

Sfera funkcjonalno-przestrzenna i techniczna

W przypadku obszaru zdegradowanego o nazwie "Centrum", szczególnie uwagę należy zwrócić na część po zachodniej stronie rzeki Wrześnica, w obszarze której funkcjonował zakład produkcyjny Tonsil. Przedmiotowa część obszaru, zgodnie z obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego przeznaczona jest głównie pod budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne oraz działalność handlowo – usługową. W zdecydowanej części obszaru przewidziano pod budownictwo mieszkaniowe występują problemy związane z brakiem dróg dojazdowych objętych w/w planem miejscowym. Problem dotyczy również braku oświetlenia ulicznego w tym rejonie. Obecnie wskazana część obszaru posiada połączenie z centrum miasta Września wyłącznie poprzez zatłoczoną drogę krajową nr 15. Biorąc pod uwagę występujące obecnie duże natężenie ruchu pojazdów oraz mając na względzie bezpieczeństwo użytkowników ruchu budowa nowych dróg i połączeń komunikacyjnych jest niezbędna. Należy w tym miejscu zwrócić również uwagę na teren przyległy do parku im. Dzieci Wrzesińskich, znajdujący się w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru "Centrum". Teren ten jest nieatrakcyjny w przestrzennym, jest zatem potrzeba rozbudowy ścieżek rekreacyjnych oraz małej architektury, które wpłyną na funkcjonalność obszaru.

Sfera gospodarcza

Na terenie centrum przeważa szeroko rozbudowana jest sieć placówek komercyjnych tj. sklepy przemysłowe, spożywcze, apteki, restauracje, banki itp. usytuowane wokół wrzesińskiego rynku i na ulicach przyległych do niego. Od zeszłego roku funkcjonuje również nowa galeria handlowa mieszcząca ponad dwadzieścia podmiotów gospodarczych. Obok placówek komercyjnych we wskazanym terenie znajdują się również instytucje państwowe tj. Urząd

Miasta i Gminy i Starostwo Powiatowe oraz Komenda Powiatowej Straży Pożarnej, a także placówki oświatowe. Obszar swoim zasięgiem obejmuje także tereny przemysłowe, które zostaną połączone ze ścisłym centrum miasta zabudową wielorodzinną. Budowa nowego osiedla z pewnością zwiększy atrakcyjność gospodarczą terenu zdegradowanego poprzez lokale użytkowe, które mieścić się w nowo wybudowanych domach wielorodzinnych. Powstanie lokali użytkowych z pewnością zwiększy ilość podmiotów gospodarczych na tym terenie poprzez atrakcyjną lokalizację znajdującą się w ścisłym centrum miasta.

Sfera środowiskowa

Obszar cechuje się niskim udziałem terenów zieleni ogólnodostępnej w ogólnej strukturze użytkowania. Teren w pobliżu cechuje się występowaniem trawników oraz pojedynczych drzew. Obszar charakteryzuje się znacznym stopniem degradacji zieleni istniejącej. W najbliższej odległości znajduje się park, jednak z drugiej strony terenu osiedle domów jednorodzinnych, a w centrum stare kamienice, co sprawia, że istnieje niewiele terenów biologicznie czynnych w stosunku do istniejących zabudowań. Do głównych zanieczyszczeń powietrza na analizowanym terenie należy przede wszystkim niska emisja pochodząca między innymi z wykorzystania węgla oraz innych nieodnawialnych źródeł energii do ogrzewania budynków. Pomimo przeprowadzonych już prac termo modernizacyjnych odnotować można duże straty energii, co przyczynia się do emisji CO₂ do atmosfery. Lokalizacja terenu objętego opracowaniem w centrum miasta powoduje, że jest on narażony nie tylko na emisję pochodzącą z budynków, ale także będącą wynikiem poruszania się samochodów oraz zanieczyszczenie generowane przez sektor transportowy. Na terenie Wrześni zlokalizowane są także zakłady przemysłowe, które pomimo obowiązujących przepisów emitują do atmosfery dużą ilość zanieczyszczeń. Największy wpływ na środowisko mają zanieczyszczenia powstające głównie w wyniku działalności człowieka. Obszar objęty projektem zlokalizowany jest także na terenie charakteryzującym się występowaniem gleb bagiennych i murszowych. Obniżenie terenu i występowanie gleb hydrogenicznych przyczynia się do łatwiejszej akumulacji zanieczyszczeń z terenów wyżej położonych. Na analizowanym terenie znajduje się rzeka Wrześnica. Która objęta została monitoringiem operacyjnym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, czyli monitoringiem wód zagrożonych niespełnianiem celów środowiskowych, w zakresie substancji szkodliwych dla środowiska wodnego, dla których odnotowano przekroczenia norm. Monitoringiem objęto również

obszary chronione, szczególnie na obszarach wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. Poprzez realizację wskazanych projektów poprawi się stan powietrza atmosferycznego, ale również jakość stanu środowiska miejskiego.

IV. Główne funkcje obszaru

- administracyjna
- usługowa
- mieszkaniowa
- edukacyjna
- środowiskowa,
- rekreacyjna.

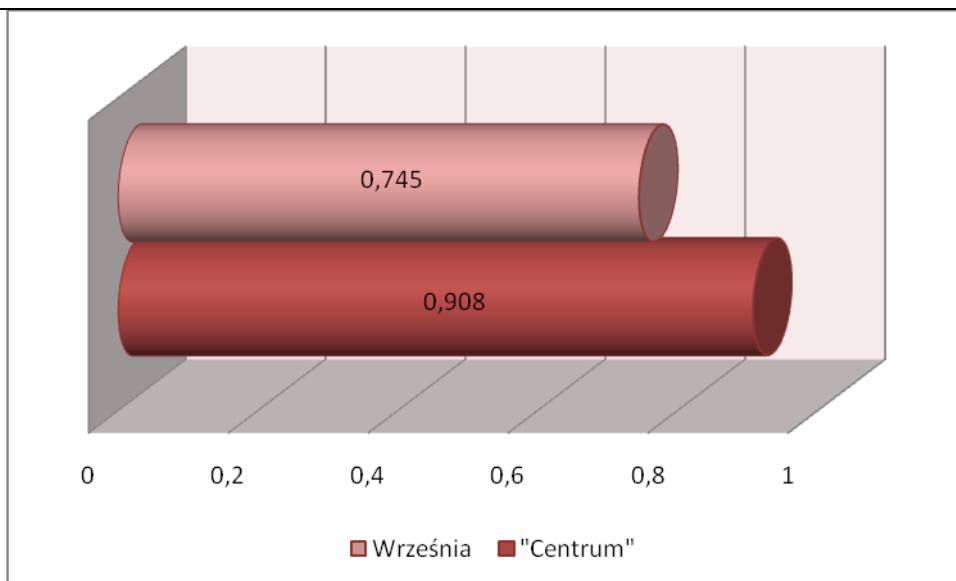
V. Kryteria wyboru na podstawie których obszar został uznany jako wymagający rewitalizacji

Przeprowadzona analiza wskaźnikowa wskazała duże natężenie zjawisk negatywnych występujących na obszarze „Centrum”. Do wyboru tego obszaru przyczyniły się również znajdujące się w jego granicach tereny przemysłowe, które zostaną połączone ze ścisłym centrum miasta. Ponadto obszar charakteryzuje się wysokim potencjałem rozwojowym.

Jednym z najważniejszych kryteriów delimitacji obszarów dysfunkcyjnych jest poziom ubóstwa i wykluczenia

Analiza wskaźnikowa wykazała trudne warunki mieszkaniowe na obszarze „Centrum” – 90,8% budynków mieszkalnych zostało wybudowanych przed 1989 rokiem. Jest to aż o 16,3 punktów procentowych więcej niż na terenie Wrześni.

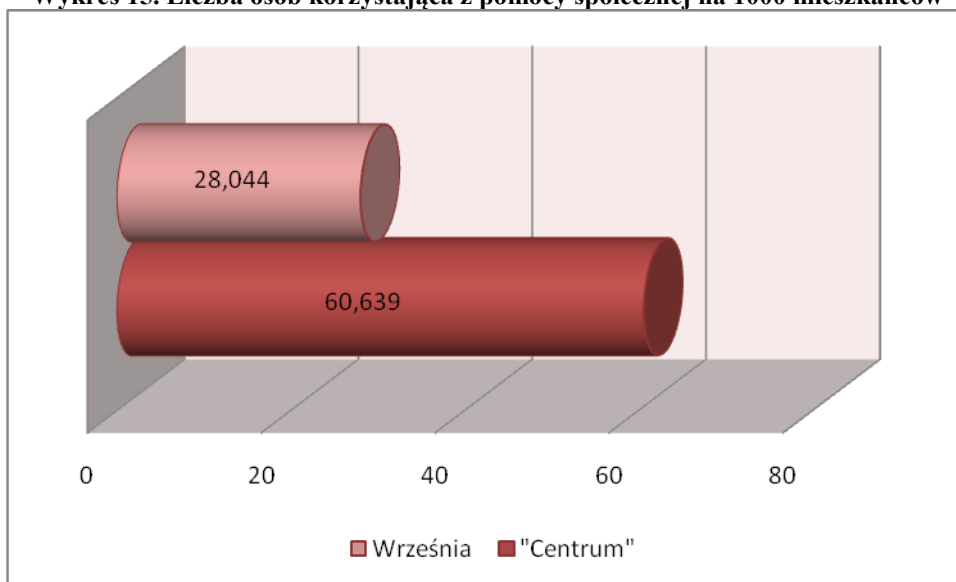
Wykres 14. Ilość budynków wybudowanych przed rokiem 1989

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy we Wrześni

W przypadku liczby osób korzystających z pomocy społecznej, na obszarze odnotowano większą ich liczbę w przeliczeniu na 1000 mieszkańców niż na terenie miasta. Wartość tego wskaźnika jest aż dwukrotnie wyższa, co wskazuje na duże nasilenie tego negatywnego zjawiska.

Wykres 15. Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców

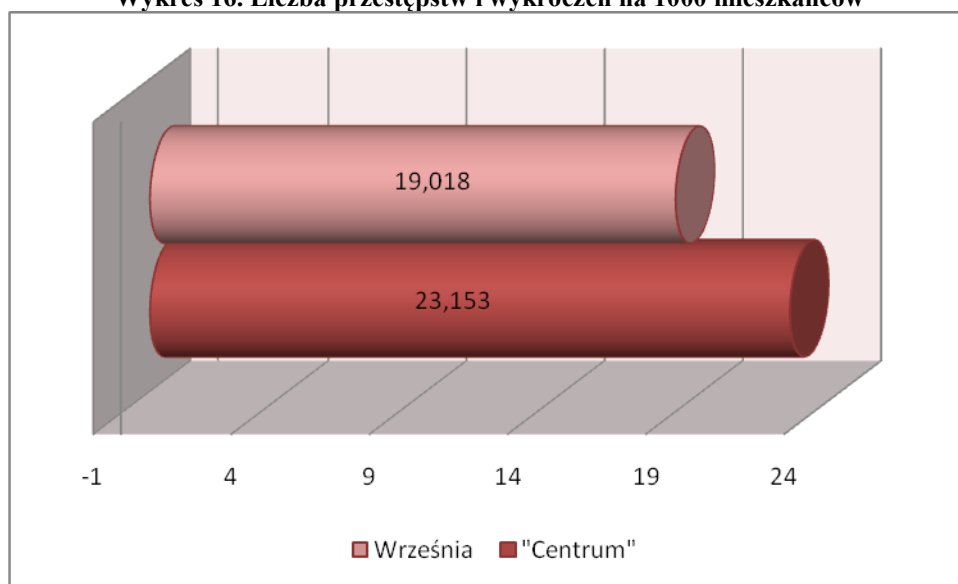

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy we Wrześni

Kolejnym z analizowanych głównych kryteriów wyboru obszarów dysfunkcyjnych jest przestępczość, która często towarzyszy innym negatywnym zjawiskom społecznym.

Liczba przestępstw i wykroczeń odnotowanych, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, również ma wyższą wartość w „Centrum” w porównaniu z miastem. Różnica ta wynosi ponad 4 jednostki na niekorzyść obszaru zdegradowanego

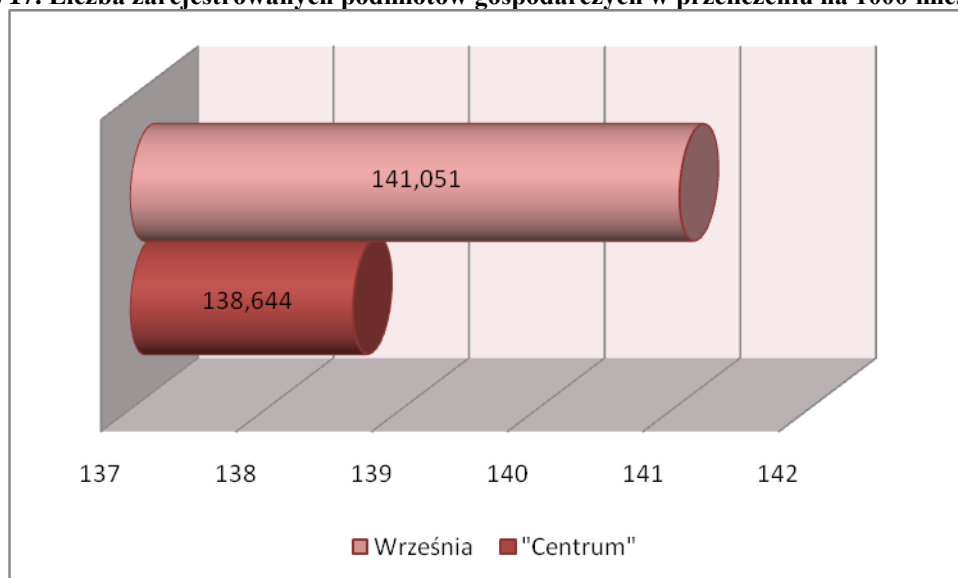
Wykres 16. Liczba przestępstw i wykroczeń na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy we Wrześni

Badanie poziomu przedsiębiorczości na terenie miasta ujawniło kolejny wskaźnik, który wskazuje na degradację analizowanego obszaru. Liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw w przeliczeniu na 1000 osób jest o prawie 3 jednostki niższa na obszarze, porównując do sytuacji we Wrześni

Wykres 17. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy we Wrześni

VI. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, cele i kierunki działań rewitalizacyjnych

Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

W centrum Wrześni dzięki przeprowadzonym działaniom rewitalizacyjnym wzrośnie aktywność społeczna i zawodowa mieszkańców. Wyższej jakości środowisko miejskie, krajobraz, większa dostępność terenów zieleni i wypromowane dziedzictwo kulturowe miasta i regionu przyczyniają się do poprawy warunków zamieszkania, rozwoju turystycznego i ogólnie gospodarczego obszaru rewitalizacji. Poprawiło się bezpieczeństwo i dostępność przestrzeni publicznej i budynków użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych i osób starszych.

Rewitalizacja w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej

Problemy w sferze przestrzennej	- niezagospodarowane tereny po zakładzie „Tonsil”. - niezagospodarowane tereny zielone przy parku im. Dzieci Wrzesińskich
Zakładane cele w sferze przestrzennej	- zagospodarowanie terenów przemysłowych po zakładzie „Tonsil”; - wykorzystanie niezagospodarowanego terenu przy parku im. Dzieci Wrzesińskich, - poprawa estetyki krajobrazu,

Kierunki działań w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej	- budowa muszli koncertowej - zagospodarowanie terenu przy Parku im. Dzieci Wrzesińskich
Rewitalizacja w sferze gospodarczej	
Problemy w sferze gospodarczej	- niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców; - bezrobocie;
Zakładane cele w sferze gospodarczej	- ożywienie gospodarcze centrum miasta, - zwiększenie zróżnicowania usług na terenie centrum, - zmniejszenie bezrobocia,
Kierunki działań w sferze gospodarczej	- budowa muszli koncertowej - połączenie terenu zielonego z Parkiem im. Dzieci Wrzesińskich.
Rewitalizacja w sferze społecznej	
Problemy w sferze społecznej	- wysoki poziom przestępczości; - niski poziom wykształcenia dużej grupy mieszkańców; - duża liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej; - trudne warunki mieszkaniowe;
Zakładane cele w sferze społecznej	- zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego poprzez przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu; - poprawa bezpieczeństwa na obszarze; - podniesienie atrakcyjności obszaru i poprawa warunków życia mieszkańców; -
Kierunki działań w sferze społecznej	- realizacja programu mającego na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu; - organizacja imprez kulturalnych; - organizacja czasu wolnego mieszkańcom poprzez zagospodarowanie terenów zielonych przy Parku im. Dzieci Wrzesińskich

Projekty realizowane na obszarze „Centrum”

Projekt 1

Tytuł projektu

Zagospodarowanie terenów przemysłowych byłego zakładu produkcji głośników „Tonsil”

Podmioty zaangażowane w realizację projektu

Miasto i Gmina Września, inwestor prywatny

Lokalizacja Projektu

Września, obszar „Centrum”, ul. Kolejowa

Cel projektu

Projekt zakłada budowę osiedla mieszkaniowego wraz z infrastrukturą drogową i pasami zieleni na terenach przemysłowych należących wcześniej do zakładów wytwórczych głośników „Tonsil”. Jego głównymi celami są: aktywizacja gospodarcza i kulturalna obszaru oraz zagospodarowanie terenów przemysłowych - nadanie im nowych funkcji: mieszkaniowej.

Zagospodarowany teren zostanie połączony infrastrukturą drogową z centrum miasta stając się jego integralną częścią. W ten sposób zostanie utworzona nowa przestrzeń dla rozwoju mieszkalnictwa i funkcji społecznych.

Teren ten stanie się integralną częścią centrum miasta oraz znacząco poprawi estetykę okolicy, zwiększając tym samym stopień zadowolenia mieszkańców, czyniąc z najmniej reprezentacyjnego rejonu na obszarze „Centrum” miejsce wyjątkowo atrakcyjne.

Podprojekt 1
Tytuł podprojektu
Budowa muszli koncertowej
Opis podprojektu
Teren inwestycji jest terenem przemysłowym, powstałym w skutek ogłoszenia upadłości zakładu produkcji głośników „ProTonsil” w 2009 roku. Jest to teren przemysłowy, na którym znajdują się hale produkcyjne, galwanizernia oraz obiekty magazynowe. Gleba znajdująca się na terenie byłego zakładu w dużej części skażona jest cyjankiem potasu. Projekt zakłada więc w pierwszej kolejności rozbiórkę znajdujących się na terenie inwestycji nieruchomości oraz rozpoczęcie procesu rekultywacji gleby.   Galeria handlowa została w tym rejonie otwarta w 2016 r. Do realizacji w ramach wcześniej zaplanowanego podprojektu pozostaje muszla koncertowa. Obiekt ma zostać wykonany na kształt głośnika, nawiązując tym samym do zakładów „Tonsil”, które zajmowały się produkcją głośników we Wrześni od 1945 roku.   Aktywizację kulturalną umożliwi wybudowanie amfiteatru w formie muszli koncertowej, nawiązującego swoją konstrukcją na kształt głośnika do zakładów „Tonsil”. Muszla koncertowa jest miejscem, w którym mogą odbywać się duże koncerty, spektakle, happeningi oraz najróżniejsze imprezy masowe, organizowane przez miasto jak i podmioty prywatne. Stanowi przez to doskonały sposób na integrację społeczną czy promocję lokalnych artystów. System monitoringu, zainstalowany wokół obiektu wpłynie na poprawę bezpieczeństwa okolicy, co jest istotne ze względu na natężenie zjawiska przestępczości na obszarze „Centrum”
Harmonogram realizacji projektu
2018 - opracowanie projektu

2019 – 2020 - realizacja robót budowlanych
Wartość ogólna projektu (w zł)
Do oszacowania
Podprojekt 2
Tytuł podprojektu
Budowa osiedla mieszkaniowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą
Opis podprojektu
Projekt zakłada utworzenie w północnej części terenów przemysłowych obszaru charakteryzującego się jednolitą zabudową mieszkaniową. W skład podprojektu wchodzi również budowa układu komunikacyjnego (dróg i ciągów pieszych) wraz z infrastrukturą techniczną dla osiedla, organizację pasów zieleni oraz instalację elementów małej architektury. Na terenie osiedla planuje się również utworzenie instytucji szkolno-wychowawczych, jak np. przedszkole.
Harmonogram realizacji projektu
2011 - opracowanie projektu
2012 – 2018 - realizacja robót budowlanych
Wartość ogólna projektu (w zł)
Do oszacowania

Projekt 2
Tytuł projektu

Rewitalizacja poprzez kulturę
Podmioty zaangażowane w realizację projektu
Miasto i Gmina Września, partnerzy
Lokalizacja Projektu
Września
Cel projektu
Istotą projektu jest organizacja cyklicznych imprez kulturalnych, zarówno tych o charakterze lokalnym, jak i krajowym. Celem projektu jest aktywizacja społeczna mieszkańców miasta, bowiem aktywni mieszkańcy budują społeczeństwo obywatelskie, które jest świadome swojego wpływu na wizerunek i atrakcyjność własnego miejsca zamieszkania. Aktywne społeczeństwo obywatelskie jest swoistym gwarantem trwałości celów rewitalizacyjnych.   Organizacja imprez kulturalnych jest ponadto doskonałym sposobem promocji i zdecydowanie poprawia atrakcyjność zdegradowanego obszaru oraz całego miasta dla mieszkańców i turystów z innych regionów kraju, a nawet z zagranicy.
Podprojekt 1
Tytuł podprojektu
Ogólnopolski festiwal sztuki filmowej „Prowincjalia”
Opis podprojektu
„Prowincjalia” są festiwalem filmowym o charakterze konkursu na najlepszy polski film fabularny, telewizyjny i dokumentalny. Tematyka prac konkursowych związana jest z życiem na wsi i w małych miasteczkach, natomiast same filmy mają charakter kina oryginalnego i artystycznego, w którym podkreśla się znaczenie prostych, uniwersalnych

wartości, subtelności i estetykę narracji. Ze względu na specyfikę imprezy, często nazywana jest również festiwałem kina peryferyjnego i „outsiderów”

Festiwal jest bardzo dobrą formą popularyzacji polskiej sztuki filmowej oraz zaakcentowania roli filmu w życiu społecznym. Szczególna uwaga poświęcana jest filmom o wysokich walorach artystycznych i humanistycznych. Forma festiwalu ma za zadanie inspirowanie twórczości, stworzenie atmosfery otwartości i zaufania między ludźmi, ograniczenie uprzedzeń, stereotypów i ksenofobii.

Oprócz kina polskiego, na festiwalu wyświetlane są również filmy z innych obszarów kulturowych (w ramach cyklu „Prowincje Świata”). Oprócz pokazów filmowych i spotkań z twórcami, festiwal posiada szereg imprez towarzyszących, m.in.: występy zespołów muzycznych i solistów, kabaretów czy pikniki leśne.

Aktualnie festiwal odbywa się we wrzesińskim kinie „Trójka”, znajdującym się na drugim obszarze zdegradowanym. Planowane powstanie muszli koncertowej przy galerii handlowej umożliwi jednak przeniesienie tam części festiwalu (np. spotkania z twórcami, wręczenie nagród czy imprezy towarzyszące), czyniąc go dostępnym dla szerszego grona odbiorców.

Harmonogram realizacji podprojektu

2011 – 2020

Wartość ogólna podprojektu (w zł)

Do oszacowania

Podprojekt 2

Tytuł podprojektu

Wrzesiński Weekend Muzyczny

Opis podprojektu

Wrzesiński Weekend Muzyczny jest imprezą o charakterze lokalnym, przyciągającą również fanów muzyki z całego kraju. Jest doskonałą okazją do integracji mieszkańców na świeżym powietrzu.

Na Rynku wrzesińskim przez 4 dni odbywają się koncerty gwiazd muzyki, zarówno polskich, jak i zagranicznych. Ostatniego dnia „Majówki” ma miejsce również Rodzinny Rajd Rowerowy, którego trasa przebiega przez malownicze tereny gminy Września.

Harmonogram realizacji podprojektu

2011-2020

Wartość ogólna podprojektu (w zł)

Do oszacowania

Podprojekt 3

Tytuł podprojektu

Wrzesiński Festiwal Orkiestr Dętych

Opis podprojektu

Festiwal, którego organizatorami są Burmistrz Miasta i Gminy Września oraz Wrzesiński Ośrodek Kultury, jest jednodniową imprezą, w której uczestniczą mieszkańcy i przyjezdni, natomiast w szranki stają orkiestry dęte z całego kraju. Orkiestry współzawodniczą w następujących konkurencjach: najlepszy przemarsz, koncert i musztra paradna. Na program festiwalu składają się m.in.: przemarsz orkiestr na Rynek, wykonanie marszów i pokaz musztr paradnych, koncerty w amfiteatrze.

Harmonogram realizacji podprojektu
2011-2020
Wartość ogólna podprojektu (w zł)
Do oszacowania
Podprojekt 4
Tytuł podprojektu
Obchody rocznicy Strajku Dzieci Wrzesińskich
Opis podprojektu
Rocznica strajku Dzieci Wrzesińskich jest świętem patriotyzmu, kultury i historii. Całość obchodów skierowana jest szczególnie do najmłodszych mieszkańców, którzy poprzez naukę i zabawę będą mieli okazję poznać życie swoich rówieśników sprzed wieku. Obchody są rozłożone na dwa dni. Całość rozpoczyna się uroczystą mszą. W programie znajdują się również spotkania ze sławnymi ludźmi czy pokazy fotografii.   Obecnie większość atrakcji (karuzele, dmuchane zamki i euro bungee) i koncertów związanych z obchodami odbywa się w Parku im. Dzieci Wrzesińskich i na scenie amfiteatru. Po wybudowaniu muszli koncertowej przy galerii handlowej, możliwe będzie przeniesienie tam części wydarzenia, tym samym zwiększenie jego atrakcyjności, z uwagi na nowoczesną infrastrukturę techniczną nowego obiektu.
Harmonogram realizacji podprojektu
2011-2020
Wartość ogólna podprojektu (w zł)
Do oszacowania

Projekt 3
Tytuł projektu
„Zagospodarowanie terenu przy Parku Miejskim im. Dzieci Wrzesińskich we Wrześni”
Podmioty zaangażowane w realizację projektu
Miasto i Gmina Września
Lokalizacja Projektu
Września, obszar „Centrum”
Cel projektu
Głównym celem projektu jest zahamowanie spadku powierzchni terenów zieleni w mieście Września. Zostanie to osiągnięte dzięki zwiększeniu powierzchni poprzez stworzenie parku, miejsca rekreacji i odpoczynku dla mieszkańców gminy Września oraz osób odwiedzających miasto.
Opis projektu
Projekt przewiduje utworzenie miejsca rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców Gminy Września. W ramach projektu na obszarze obecnie niezagospodarowanym powstanie park.
Projekt obejmuje następujące prace i zadania:
1. Nasadzenie zieleni poprzez wydzielenie 5 stref tematycznych, pełniących funkcje edukacyjne i ozdobne. Będą to:
- strefa roślin pożytecznych dla owadów,
- strefa roślin bagiennych i przybrzeżnych,

- strefa łąki kwietnej (terenów podmokłych).

- strefa wrzosów i wrzośców (wrzosowisko)

- strefa róż (rosarium)

2. Górka zjazdowa (dostawa i montaż urządzeń, taras widokowy, schody, ogrodzenie).

3. Mała architektura (kosze na odpady, ławki, stolik do gry w szachy, stojak na rowery, domki dla owadów, ogrodzenie chroniące dzieci przed upadkiem z górki)

4. Niwelacja terenu (wykonanie skarpy ziemnej oraz ukształtowanie terenu w sposób pozwalający na wykonanie utwardzenia o nachyleniu osi podłużnej 5%).

5. Przyłącze wodociągowe (źródło zasilania instalacji wewnętrznej na potrzeby nawadniania roślinności).

Realizacja przedmiotowego projektu przyczyni się do zahamowania spadku terenów zieleni w miastach. Inwestycja pozytywnie wpłynie na poprawę standardu życia mieszkańców. Zyskają oni nowe miejsce, w którym będą mogli spędzać czas. Będzie to bezpieczne miejsce dla dzieci, osób dorosłych oraz seniorów. Teren ten stanie się miejscem atrakcyjnym i w dłuższej perspektywie czasu wzmocni potencjał społeczny, gospodarczy i turystyczny regionu.

Realizacja przedmiotowego projektu przyczyni się także do poprawy jakości środowiska przyrodniczego, a także umożliwi racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych. Dodatkowo wpłynie na poprawę estetyki krajobrazu.

Harmonogram realizacji podprojektu

2017 - 2018

Wartość ogólna podprojektu (w zł)

1 400 000,00

Spośród wszystkich działań realizowanych na obszarze „Centrum”, do poprawy sytuacji w sferach: infrastrukturalnej, gospodarczej i społecznej najbardziej przyczyni się **Zagospodarowanie terenów przemysłowych byłego zakładu produkcji głośników „Tonsil”**. Kolejną istotną inwestycją jest „Zagospodarowanie terenu przy Parku Miejskim im. Dzieci Wrzesińskich we Wrześni”

Uzupełnieniem powyższych działań są tzw. projekty miękkie – będące projektami promocyjnymi, przynoszącymi korzyść społeczeństwu i wspierające osoby społecznie wykluczone.

Charakterystyka obszaru

I. Nazwa obszaru

Koszarowa

II. Zasięg obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

Wytyczony obszar zdegradowany zlokalizowany jest we wschodniej części miasta. Jego zasięg zaprezentowany jest na poniższej rycinie.

Rycina 9. Granice obszaru „Koszarowa”

Źródło: opracowanie własne

Granice obszaru wyznaczają ulice: Tadeusza Kościuszki, Jana Kilińskiego, Stefana Batorego i Generała Władysława Sikorskiego (z wyłączeniem tej ostatniej).

III. Charakterystyka obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

Obszar „Koszarowa” obejmuje tereny znajdujące się we wschodniej części miasta. Na obszarze zlokalizowane są funkcje: oświatowe (Zespół Szkół Zawodowych Nr 2, Zespół Szkół Specjalnych Nr 4, Samorządowa Szkoła Podstawowa Nr 6), przemysłowe, handlowe, mieszkalne oraz rekreacyjne (kryta pływalnia – aktualnie nieczynna, kino). Na obszarze można zaobserwować problemy związane z niskim poziomem przedsiębiorczości, podwyższonym poziomem przestępczości oraz dużym udziałem mieszkań wybudowanych przed 1989 rokiem. Obszar położony jest przy drodze krajowej nr 92 i zamieszkiwany jest przez 2358 mieszkańców.

Sfera społeczna

Na obszarze wskazanym do rewitalizacji występują trudne warunki mieszkaniowe spowodowane głównie poprzez mieszkania wybudowane przed 1989 rokiem. Na terenie odnotowuje się również wysoki udział przestępczości, który wskazuje na degradację terenu, co potwierdza się większą ilością aktów wandalizmu w stosunku do innych części miasta. Teren posiada duży potencjał związany z poprawą bezpieczeństwa mieszkańców oraz zmniejszenia poziomu wandalizmu. Ta część miasta charakteryzuje się niską integracją mieszkańców, poprzez zwiększenie liczby miejsc służących do spędzania wolnego czasu ta integracja może zostać podwyższona. Poprzez ograniczenie przestępstw wzrośnie także jakość życia mieszkańców.

Sfera funkcjonalno-przestrzenna i techniczna

W przypadku obszaru zdegradowanego o nazwie „Koszarowa”, szczególną uwagę zwrócić należy na bezpośrednie otoczenie ulicy Koszarowej, w rejonie której znajdowała się jednostka wojskowa. W tej części obszaru występują głównie problemy związane ze złym stanem technicznym dróg, systemu odprowadzania wód opadowych oraz oświetleniem terenu. Pomimo, iż jest to bezpośrednie otoczenie centrum miasta, część dróg posiada nawierzchnię gruntową. Ponadto wskazać należy również na południowo – zachodnią część obszaru „Koszarowa”, gdzie znajduje się obecnie część targowiska miejskiego. W obszarze tym występuje nawierzchnia gruntowa i brak jest systemu odprowadzania wód opadowych oraz

oświetlenia, co w sposób negatywny wpływa zarówno na jakość i komfort pracy osób prowadzących handel, jak i mieszkańców gminy korzystających z ich usług.

Sfera gospodarcza

Sfera gospodarcza tego obszaru charakteryzuje się umiejscowieniem głównie lokalnych podmiotów gospodarczych, sklepów osiedlowych czy dyskontów. Przy ulicy Sikorskiego ulokowane są większe podmioty gospodarcze, które posiadają kapitał zagraniczny, a ich działania obejmują teren całego kraju, a nawet wykraczają poza jego granice. Istotnym problemem jest niska przedsiębiorczość na terenach przemysłowych i powojkowych, która wymaga znacznego ożywienia. Lokalizacja terenów przemysłowych czy powojkowych jest atrakcyjna dla potencjalnych przedsiębiorców ze względu na swoją lokalizację i położenie przy drodze powiatowej i krajowej.

Sfera środowiskowa

Teren charakteryzuje się niską ilością terenów zielonych, w większości zabudowany jest mieszkaniami wielorodzinnymi i jednorodzinnymi, tworząc zwarte osiedle. Elementy roślinności zlokalizowane są głównie między zabudową tworząc tak zwane skwery zielone. Brak jest zatem zieleni tworzącej przestrzeń publiczną otwartą dla wszystkich mieszkańców tego terenu. Wskazany teren łączy się z parkiem im. Dzieci Wrzesińskich, który stanowi jedyną alternatywną przestrzeń otwartą dla mieszkańców całego miasta. Lokalizacja terenu zdegradowanego obejmująca tę część miasta powoduje, że obszar jest narażony nie tylko na emisję pochodzącą z budynków, ale także będącą wynikiem poruszania się samochodów oraz zanieczyszczenie generowane przez sektor transportowy. Na terenie Wrześni zlokalizowane są także zakłady przemysłowe, które pomimo obowiązujących przepisów emitują do atmosfery dużą ilość zanieczyszczeń. Zwiększenie ilości terenów zielonych z pewnością poprawi stan powietrza atmosferycznego oraz poprawi jakość środowiska miejskiego.

IV. Główne funkcje obszaru

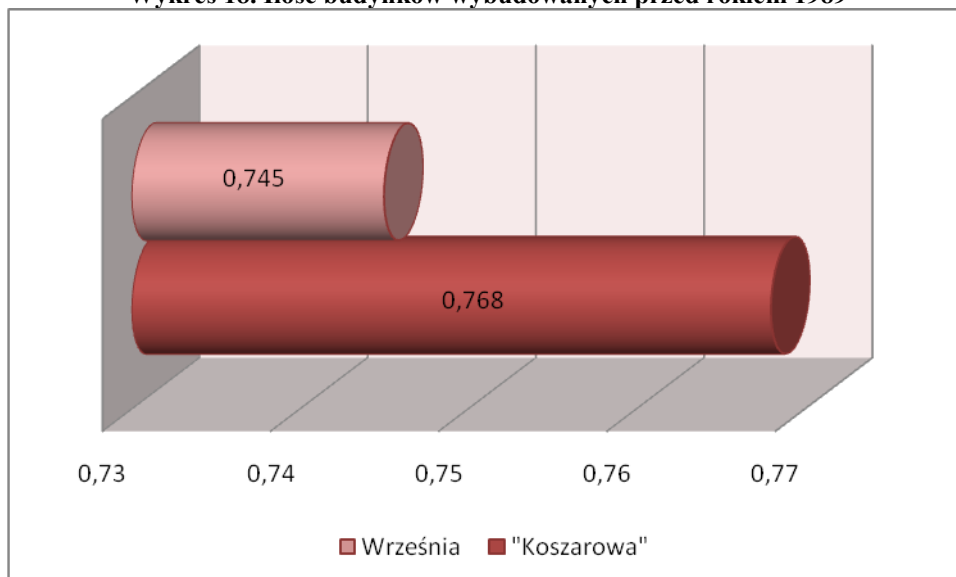
- usługowa
- mieszkaniowa
- edukacyjna
- rekreacyjna

V. Kryteria wyboru na podstawie których obszar został uznany jako wymagający rewitalizacji

Przeprowadzona na obszarze analiza wskaźnikowa wskazała na duże natężenie zjawisk negatywnych. Do wyboru obszaru przyczyniły się również znajdujące się w jego granicach tereny przemysłowo-usługowe, stanowiące potencjalny obszar rozwoju oraz lokalizacji nowych przedsiębiorstw i inwestycji. Ponadto na obszarze znajduje się nieczynna pływalnia kryta, która przy zainteresowaniu inwestorów stanowić może nowoczesny obiekt sportowo-rekreacyjny, a tym samym może przyczynić się do ożywienia obszaru.

Analiza wskaźnikowa wykazała trudne warunki mieszkaniowe na obszarze „Koszarowa” – 76,8% budynków mieszkalnych zostało wybudowanych przed 1989 rokiem. Jest to o 2,3 punktów procentowych więcej niż na terenie Wrześni.

Wykres 18. Ilość budynków wybudowanych przed rokiem 1989

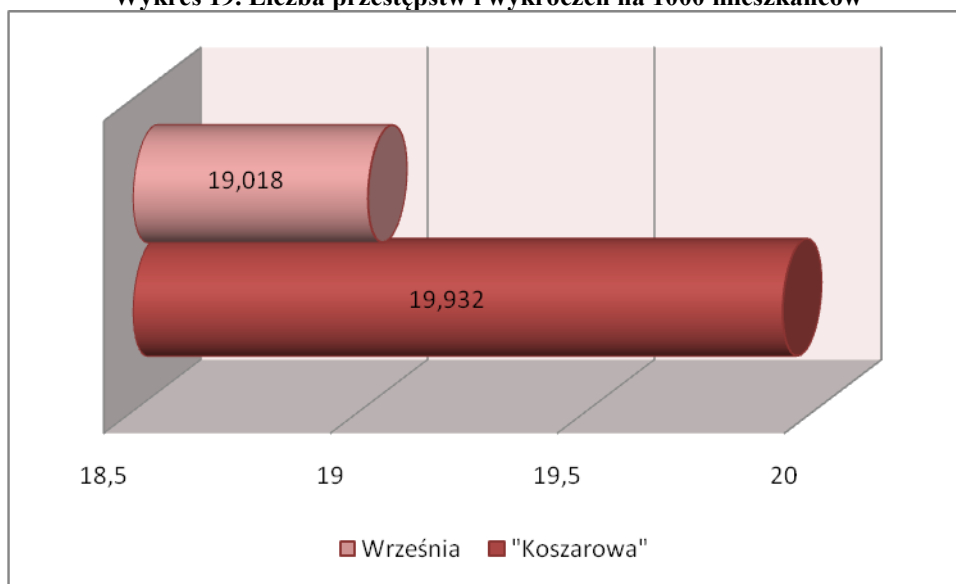

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy we Wrześni

Wskaźnik liczby przestępstw i wykroczeń odnotowanych, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, również ma wyższą wartość na obszarze „Koszarowa” w porównaniu z

miastem. Różnica ta wynosi ponad 0,9 jednostki na niekorzyść obszaru zdegradowanego

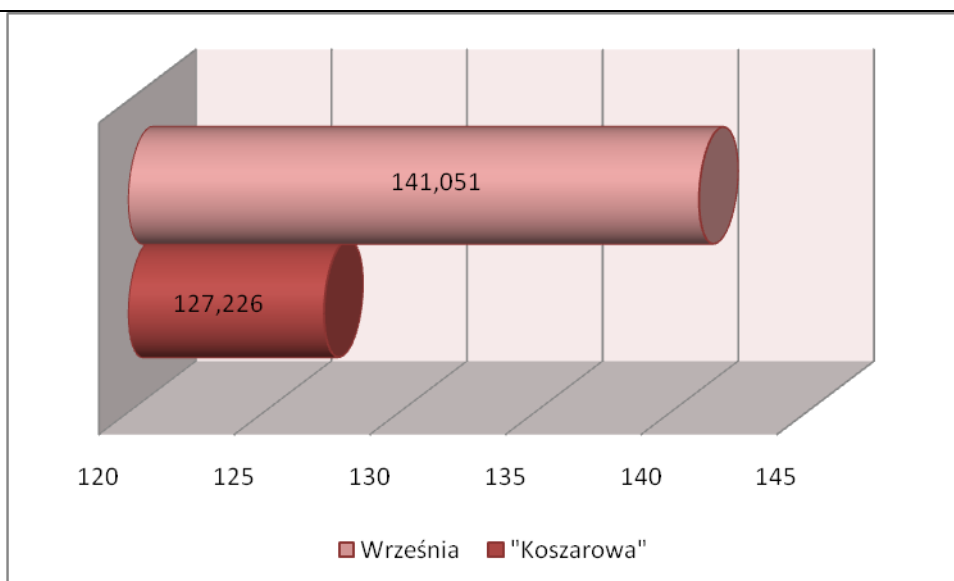
Wykres 19. Liczba przestępstw i wykroczeń na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy we Wrześni

Badania poziomu przedsiębiorczości na terenie miasta ujawniło kolejny wskaźnik, który wskazuje na degradację obszaru. Liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw w przeliczeniu na 1000 osób jest o ponad 13 jednostek niższa na obszarze „Koszarowa”, porównując do sytuacji we Wrześni

Wykres 20. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy we Wrześni

VI. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, cele i kierunki działań rewitalizacyjnych

Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Obszar „Koszarowa” dzięki podjętym działaniom rewitalizacyjnym rozwinie się gospodarczo. Wzrośnie przedsiębiorczość mieszkańców obszaru. Podejmowane działania społeczne przyczyniły się do wzrostu integracji lokalnej społeczności i wzmocnienia tożsamości. Inwestycje w infrastrukturę mieszkaniową poprawiły warunki życia mieszkańców, poprawiła się czystość powietrza, powstały tereny zieleni wyposażone w urządzenia małej rekreacji.

Rewitalizacja w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej

Problemy w sferze przestrzennej	- nieczynny obiekt sportowo -rekreacyjny
Zakładane cele w sferze przestrzennej	- zagospodarowanie nieczynnego obiektu sportowo - rekreacyjnego
Kierunki działań w sferze przestrzennej	- pozyskanie inwestora do prowadzenia nieczynnego obiektu sportowo - rekreacyjnego

Rewitalizacja w sferze gospodarczej

Problemy w sferze gospodarczej	- niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców;
Zakładane cele w sferze	- ożywienie gospodarcze;

gospodarczej	
Kierunki działań w sferze gospodarczej	- pomoc potencjalnym inwestorom przy pozyskaniu funduszy zewnętrznych
Rewitalizacja w sferze społecznej	
Problemy w sferze społecznej	- wysoki poziom przestępczości; - trudne warunki mieszkaniowe;
Zakładane cele w sferze społecznej	- podniesienia atrakcyjności obszaru i poprawa warunków życia mieszkańców;
Kierunki działań w sferze społecznej	- pomoc potencjalnym inwestorom przy pozyskaniu funduszy z zewnętrznych

Na obszarze nie zostały jeszcze zaplanowane konkretne działania rewitalizacyjne. Obszar został wyznaczony w celu umożliwienia potencjalnym inwestorom wykorzystania funduszy zewnętrznych. Szansę na pozyskanie środków mają wszelkie inwestycje komercyjne, pod warunkiem, że przyczynią się do rozwiązywania problemów zaobserwowanych na obszarze.

4. Oczekiwane wskaźniki efektów Lokalnego Programu Rewitalizacji

Tabela 24. Wskaźniki produktu i rezultatu dla obszaru „CENTRUM”

L.p.	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość wskaźnika
Wskaźniki produktu			
1.	Liczba ośrodków miejskich, w których realizowane są projekty dotyczące zieleni miejskiej	szt.	1
2.	Liczba obiektów dostosowanych do osób niepełnosprawnych	szt.	1
3.	Liczba wybudowanych obiektów	szt.	1

	rozrywkowych		
4.	Liczba wybudowanych mieszkań	szt.	80
Wskaźniki rezultatu			
1.	Liczba nowych przedsiębiorstw	szt.	4
2.	Liczba utworzonych miejsc pracy	szt.	150
3.	Dodatkowa powierzchnia biologicznie czynna uzyskana w wyniku realizacji projektu	ha	3, 089
4.	Liczba ośrodków miejskich, w których realizowane są projekty dotyczące zieleni miejskiej	szt.	1
5.	Liczba obiektów dostosowanych do osób niepełnosprawnych	szt.	1

Źródło: opracowanie własne

5. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w wymiarze przestrzennym, problemowym, proceduralno-institutionalnym, międzyokresowym oraz w zakresie źródeł finansowania. Kryteria te były kluczowe przy wyborze projektów rewitalizacyjnych ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Września na lata 2011-2020. Efekt synergii uzyskany dzięki zapewnieniu komplementarności realizowanych działań zwiększy efektywność i tempo osiągania oczekiwanych rezultatów procesu rewitalizacji na przyjętym obszarze.

Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna projektów rewitalizacyjnych oznacza, że przy ich formułowaniu wzięto pod uwagę miejsce planowanej realizacji – czy jest ono zlokalizowane w granicach obszaru rewitalizacji, a także czy jego realizacja wzmocni oddziaływanie innych działań, zapewniając kompleksowe wzmocnienie realizacji danego celu na całym obszarze wskazanym do rewitalizacji.

Obszarem realizacji projektów rewitalizacyjnych inwestycyjnych jest obszar „Centrum”. Mieszkańcy obszaru „Koszarowa” będą zaangażowani w działania społeczne.

Zgodnie z charakterem działań projekty rewitalizacyjne realizowane będą punktowo w różnych rejonach obszaru, ale ich oddziaływanie będzie obejmowało całość obszaru rewitalizacji.

Przy ul. Kolejowej, na terenie byłych zakładów Tonsil, w bezpośredniej bliskości otwartej galerii handlowej planuje się inwestycje związane z budownictwem mieszkaniowym. Zagospodarowanie tego terenu pod funkcje mieszkaniowe istotnie wpłynie na rewitalizację obszaru dawniej produkcyjnego poprzez nadanie mu nowej funkcji. Uzupełniającą funkcją jest funkcja kultury, która ma być zrealizowana poprzez budowę muszli koncertowej. Projekt pn. Zagospodarowanie terenu przy Parku Miejskim im. Dzieci Wrzesińskich we Wrześni zlokalizowany jest w południowej części obszaru „Centrum”. Jego realizacja wpłynie na poprawę funkcji rekreacji i kultury. W Parku Miejskim realizowane są przedsięwzięcia społeczne z zakresu kultury i integracji mieszkańców. Budowa muszli koncertowej pozwoli na uruchomienie kolejnych działań związanych z usługami kultury pełniącymi istotną rolę integracji społecznej.

Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w Lokalnym programie rewitalizacji polegać będzie na ich dopełnieniu tematycznym, co oznacza, iż realizowane projekty będą oddziaływać na rozwój śródmieścia w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

Zgodnie z podstawowymi założeniami rewitalizacji, kluczowa dla sukcesu jej przeprowadzenia jest koncentracja na potrzebach społecznych i rozwiązywaniu problemów związanych z niską aktywnością społeczną i zawodową mieszkańców obszaru. Zadania inwestycyjne powinny wykazywać się komplementarnością z projektami społecznymi. W tabeli poniżej przedstawiono te korelacje.

Projekt nr	Projekt - nazwa	Sposób zapewnienia komplementarności z projektami społecznymi projektów inwestycyjnych
1	Zagospodarowanie terenów przemysłowych byłego zakładu produkcji głośników „Tonsil”	W ramach projektu przewiduje się zagospodarowanie terenu po zakładach Tonsil pod funkcje mieszkaniowe oraz budowę muszli koncertowej. Realizacja projektu wpłynie pozytywnie na sytuację demograficzną obszaru. Nowe mieszkania będą przeznaczone m.in. dla młodych rodzin. Budowa muszli koncertowej pozwoli na realizację działań społecznych z zakresu kultury
3	Zagospodarowanie terenu przy Parku Miejskim im. Dzieci Wrzezińskich we Wrześni	Nowy teren zieleni miejskiej wraz z Parkiem Miejskim stworzą bardzo ważną dla terenów centralnych Wrześni przestrzeń rekreacji i realizacji usług kultury. W Parku i w rejonie poddanym odnowie planuje się realizację wielu plenerowych wydarzeń kulturalnych.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne

współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur.

W tym celu określając system zarządzania i monitoringu Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Września na lata 2011-2020 starano się ściśle związać go z systemem zarządzania określonym w przyjętej Strategii rozwoju Miasta i Gminy Wrześni. Zabieg ten zapewni przejrzystość i koordynację prowadzonej polityki rozwoju miasta na różnych poziomach operacyjnych, zapewniając tym samym realne osadzenie polityki rewitalizacyjnej w pakiecie działań strategicznych miasta. Wysoki poziom elastyczności systemu zarządzania projektami rozwojowymi dostosowany do bieżących uwarunkowań wewnętrznych, możliwości budżetowych, jak i dynamicznie zmieniającej się sytuacji politycznej, gospodarczej i społecznej w otoczeniu miasta zapewnia wysoką efektywność procesu inwestycyjnego i jego odpowiedzialne (finansowo i organizacyjnie) wdrażanie.

Zakres przedsięwzięć rewitalizacyjnych określonych w ramach LPR wykazuje także daleko idącą spójność z celami i działaniami określonymi w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, zapewniając tym samym realizację założeń tego dokumentu, poprzez dostosowanie ujętych w nim działań do specyfiki obszaru objętego rewitalizacją.

Koordynacją działań ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Września na lata 2011-2020 będzie zajmować się Referat Obsługi Inwestora Urzędu Miasta i Gminy we Wrześni, który w szerokim zakresie zaangażowany jest także w prace wdrożeniowe Strategii rozwoju Miasta i Gminy Wrześni oraz przygotowanie, a także aplikowanie o fundusze zewnętrzne na realizację zadań.

Komplementarność międzyokresowa

Komplementarność międzyokresowa projektów rewitalizacyjnych ujętych w niniejszym Lokalnym Programie Rewitalizacji polegać będzie na kontynuacji działań zapoczątkowanych w okresie programowania środków 2007-2013 i realizacji projektów ujętych w LPR na lata 2014-2020.

Przyjęty w 2011 roku LPR został poddany aktualizacji polegającej na weryfikacji projektów rewitalizacyjnych już zrealizowanych, dostosowaniu zakresu programu do Wytycznych Ministra Rozwoju z 2 sierpnia 2016r. Obszar rewitalizacji „Centrum” został nieznacznie powiększony o teren niezamieszkały i niezagospodarowany, istotny dla

rewitalizacji centrum Wrześni. Dodano także jeden projekt rewitalizacyjny. Zadania zaplanowane w 2011r. zostały częściowo zrealizowane. Projekty niezrealizowane lub realizowane w trybie cyklicznym będą kontynuowane.

Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania projektów rewitalizacyjnych będzie polegać na umiejętnym łączeniu własnych środków budżetowych ze wsparciem dostępnym w ramach środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji.

W ramach LPR dopuszcza się także możliwość wsparcia procesu rewitalizacji środkami prywatnymi. Prowadzona polityka informacyjna Urzędu Miasta i Gminy we Wrześni, ukierunkowana będzie na promocję rewitalizacji, informowanie o dostępnych środkach finansowania inwestycji rewitalizacyjnych oraz korzyściach płynących z włączenia się w proces rewitalizacji, co stanowić będzie próbę zaangażowania w ten proces jak najszerszej grupy podmiotów prywatnych i osób fizycznych. Aktywne włączenie się kapitału prywatnego stanowi bowiem warunek konieczny dla zwiększenia dynamiki pożądanых zmian na obszarze objętym rewitalizacją.

IV Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do projektów rewitalizacyjnych

Wymienione w Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Września projekty mogą zostać sfinansowane z wielu dostępnych dla podmiotów zaangażowanych źródeł finansowania, do których należą m.in.:

- fundusze strukturalne Unii Europejskiej,
- budżet Miasta i Gminy Września,
- fundusze Ministerstwa Kultury,
- kredyty komercyjne,

- środki prywatne.

Dodatkowo niektóre podmioty zaangażowane w rewitalizację będą mogły się ubiegać o wsparcie w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2014+. Inwestorami mogą być m. in.: przedsiębiorcy, spółki komunalne, wyższe uczelnie, spółdzielnie mieszkaniowe.

Numer i tytuł projektu	Szacowana wartość projektu (PLN)	Źródło finansowania
Projekt nr 1. Zagospodarowanie terenów przemysłowych byłego zakładu produkcji głośników „Tonsil”	Do oszacowania	EFRR/Środki własne wnioskodawcy
Podprojekt nr 1. Budowa muszli koncertowej	Do oszacowania	EFRR/Środki własne wnioskodawcy
Podprojekt nr 2. Budowa osiedla mieszkaniowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Do oszacowania	Środki własne wnioskodawcy
Projekt nr 2. Rewitalizacja poprzez kulturę	Do oszacowania	Środki własne wnioskodawcy
Podprojekt nr 1. Ogólnopolski festiwal sztuki filmowej „Prowincjonalia”	Do oszacowania	Środki własne wnioskodawcy
Podprojekt nr 2. Wrzesiński Weekend Muzyczny	Do oszacowania	Środki własne wnioskodawcy
Podprojekt nr 3. Wrzesiński Festiwal Orkiestr Dętych	Do oszacowania	Środki własne wnioskodawcy
Podprojekt nr 4. Obchody rocznicy Strajku Dzieci Wrzesińskich	Do oszacowania	Środki własne wnioskodawcy
Projekt nr 3. Zagospodarowanie terenu przy Parku Miejskim im. Dzieci Wrzesińskich we Wrześni	2 500 000,00	EFRR/Środki własne wnioskodawcy

V Wdrażanie, monitoring i ewaluacja rewitalizacji oraz sposoby komunikacji społecznej

1. System wdrażania

Wdrożenie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Września zacznie się poprzez przyjęcie w drodze uchwały przez Radę Miejską. Taki tryb zastosowany zostanie również przy dokonywaniu wszelkich poprawek i aktualizacji niniejszego dokumentu. Do Rady Miejskiej będą ponadto składane dokumenty ewaluacyjne, sprawozdania okresowe oraz raport końcowy wykonania Programu.

W ramach Urzędu Miasta i Gminy we Wrześni powołany zostanie Zespół Koordynujący ds. Rewitalizacji, biorący aktywny udział w monitorowaniu realizacji zaplanowanych działań, ocenie efektywności rewitalizacji, badaniu aktualnej sytuacji w mieście i decydowaniu o ewentualnych zmianach i aktualizacji Programu.

Nad wdrażaniem poszczególnych projektów pracować będą odpowiednie podmioty zaangażowane w ich realizację. Projekty realizowane przez władze miasta realizowane będą przy udziale pracowników odpowiednich komórek organizacyjnych. Część projektów realizowana będzie przy udziale Ośrodka Pomocy Społecznej, Wrzesińskiego Ośrodka Kultury i organizacji pożytku publicznego.

2. Monitorowanie oceny i sposoby komunikacji społecznej

2.1 System monitoringu programu rewitalizacji

W celu zapewnienia efektywności realizacji Lokalnego Projektu Rewitalizacji niezbędny jest system monitoringu oraz ewaluacji. Monitoring i ewaluacja programu polegać będzie na cyklicznym i okresowym przeprowadzeniu oceny realizacji poszczególnych działań zapisanych w dokumencie oraz decydowaniu się na aktualizacje bądź zmiany w związku ze zmieniającą się sytuacją we Wrześni oraz kontrolowaniu zasadności i efektywności przeznaczonych na rewitalizację środków finansowych

Zatwierdzając Program Rewitalizacji, Urząd Miasta i Gminy Września zobowiązuje się do nadzorowania monitoringu Programu. Wspomniany wcześniej Zespół Koordynujący ds. Rewitalizacji będzie współpracował z partnerami zaangażowanymi w działania rewitalizacyjne i przedkładał stosowne sprawozdania na posiedzeniach Rady Miejskiej.

System monitoringu jest niezbędny elementem Programu, pozwalającym utrzymywać stały nadzór nad jego realizacją i zapobiegającym, z biegiem czasu nieuniknionej, dezaktualizacji jego założeń.

2.2 Sposoby oceny programu rewitalizacji

Ocena Programu Rewitalizacji powierzona została Zespołowi Koordynującemu ds. Rewitalizacji. Każdy z projektów opisany zostanie w „karcie oceny realizacji”, która zwiierać będzie m.in.: zestawienie wskaźników ilościowych i jakościowych dla projektów.

Do oceny wykorzystane zostaną ocena *on-going* (bieżąca), w połowie założonego czasu realizacji zostanie wykonana ocena *mid-term*. Na zakończenie programu komisja ta dokona oceny *ex-post*. Przyjmuje się, że ocena *ex-ante* została dokonana przez Zespół Koordynujący ds. Rewitalizacji.

Do ewaluacji Programu Rewitalizacji posłuży wnikliwa analiza wszystkich kart oceny realizacji projektów. Bardzo istotne są: natychmiastowe reagowanie na zmieniające się warunki, bieżący przegląd realizacji zadań oraz wspomaganie aktualnych i potencjalnych partnerów działań rewitalizacyjnych.

2.3 Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi i Public Relations Programu.

Lokalny Program Rewitalizacji w rozwiązywanie problemów na wyznaczonych obszarach angażuje nie tylko władze lokalne, ale również partnerów z sektora publicznego (np. OPS), inwestorów prywatnych, a także organizacje pozarządowe i instytucje kultury. Tylko dzięki ich ścisłej współpracy możliwe będzie osiągnięcie pożądaných w wyniku realizacji Programu efektów.

Jako, że opracowane projekty mają przynieść korzyść przede wszystkim mieszkańcom miasta, elementem niezwykle istotnym jest komunikacja społeczna, pozwalająca na aktywny udział w procesie rewitalizacji. W załącznikach do dokumentu przedstawiono wzór ankiety, którą do wypełnienia przekazano mieszkańcom Wrześni.

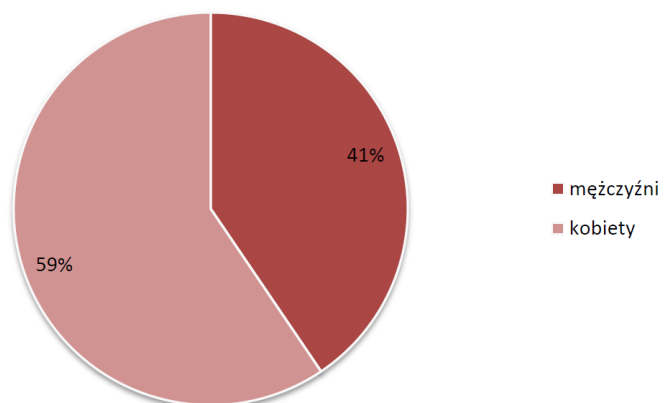
W celu zaangażowania w Program Rewitalizacji jak największej części społeczności lokalnej ważne są działania informacyjno-promocyjne. Urząd Miasta i Gminy Września jeszcze przed opracowaniem Programu podjął działania mające na celu pozyskanie partnerów do realizacji rewitalizacji. Efektem tych działań jest pozyskanie inwestora prywatnego, który zajmie się zagospodarowaniem terenów poprzemysłowych zakładów „Tonsil”. Do potencjalnych inwestorów zostało skierowane pismo, zamieszczone na stronie internetowej Wrześni, zachęcające do współpracy.

Program Rewitalizacji udostępniony zostanie wszystkim zainteresowanym w formie elektronicznej na stronach Miasta i Gminy we Wrześni. Można będzie się z nim zapoznać również w wersji papierowej w Urzędzie Miasta i Gminy. Ponadto na stronach internetowych Urzędu zamieszczane będą okresowe sprawozdania z realizacji programu, poszczególnych działań i informacje dotyczące zmian w Programie.

3. Konsultacje społeczne

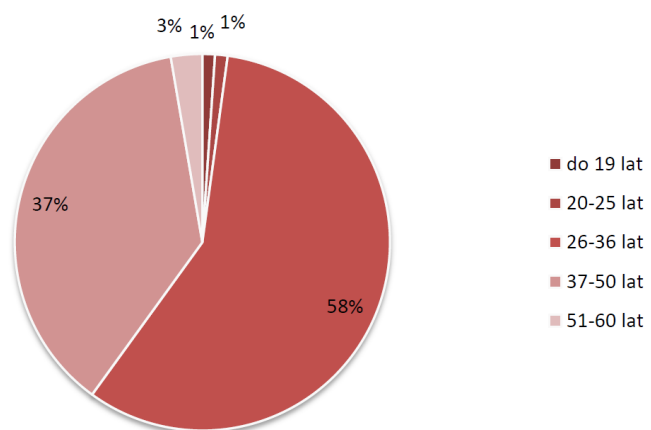
W maju 2011 roku we Wrześni przeprowadzono konsultacje społeczne w formie badania ankietowego. Ich celem było przedstawienie społeczeństwu zaplanowanych w ramach LPR działań oraz ocena poszczególnych projektów i możliwość przedstawienia własnych propozycji. Do Urzędu Miasta i Gminy wpłynęło 185 wypełnionych ankiet, dzięki którym opracowano poniższe zestawienie. Wśród ankietowanych dominowały kobiety i stanowiły blisko 60% badanych. Największy odsetek, w przypadku podziału na grupy wiekowe, stanowiły osoby w wieku (26 -36 lat) i wynosił on 58%. Odnotowano również duży udział grupy wiekowej 37-50 lat (37%). Osoby powyżej 51 roku życia stanowiły zaledwie 3% ankietowanych.

Wykres 21. Struktura ankietowanych wg płci

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

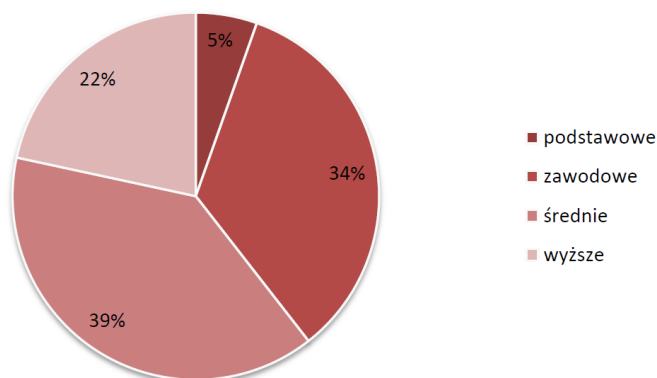
Wykres 22. Struktura ankietowanych wg wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Struktura ankietowanych według wykształcenia wskazuje na zdecydowaną przewagę osób z wykształceniem średnim (39%) i zawodowym (34%).

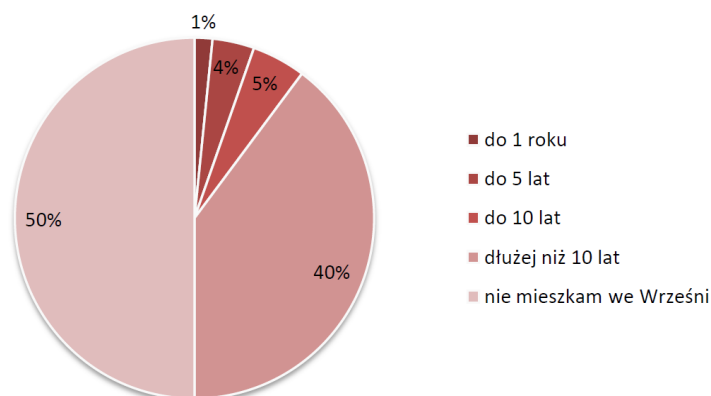
Wykres 23. Struktura ankietowanych wg poziomu wykształcenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Spośród ankietowanych połowa nie mieszka na co dzień we Wrześni. Wśród mieszkańców Wrześni najczęściej (40% wśród wszystkich ankietowanych) mieszka tu już dłużej niż 10 lat.

Wykres 24. Długość czasu zamieszkiwania we Wrześni

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

W ramach ankiety mieszkańcy mieli okazję ocenić projekty zaplanowane do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji. Skalę ocen ustalono na 1-10, przy czym 10 jest oceną najwyższą. Spośród wszystkich przedsięwzięć, najwyższą ocenę uzyskały: Zagospodarowanie terenów przemysłowych byłego zakładu produkcji głośników „Tonsil” oraz rewitalizacja poprzez kulturę – tym samym są to projekty, które zyskały największe poparcie społeczne. Najniżej ocenione zostały projekty obejmujące przebudowę i adaptację budynków komunalnych.

Oceny poszczególnych przedsięwzięć (najniższa średnia ocena to 6,41) wskazują na duże poparcie społeczne dla zaplanowanych podprojektów w LPR dla Miasta Września.

Wykres 25. Średnie oceny zaproponowanych przedsięwzięć w ramach rewitalizacji miasta

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

VI Podsumowanie

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Września został opracowany w odpowiedzi na zwiększoną intensywność zjawisk negatywnych występujących na obszarach dysfunkcyjnych miasta. W wyniku przeprowadzonej analizy jakościowej i wskaźnikowej możliwe było zidentyfikowanie tych zjawisk oraz zaplanowanie skoordynowanych działań w sferach: zagospodarowania przestrzennego, gospodarczej i publicznej, mających na celu przeciwdziałanie ich intensyfikacji i wyprowadzenie obszarów zdegradowanych z sytuacji kryzysowej.

VII Załączniki

Załącznik nr 1 – Wzór formularza ankietowego

ANKIETA

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA MIASTA WRZEŚNIA NA LATA 2011 – 2020

Szanowni Państwo,

W związku z opracowywaniem Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Września zwracamy się do Państwa z prośbą o wyrażenie opinii na temat zaplanowanych do realizacji inwestycji. Inwestycje te będą realizowane w latach 2011 – 2020, a ich celem jest poprawa warunków społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Obszar wyznaczony do rewitalizacji został poddany analizie wskaźnikowej oraz jakościowej. Jego granice zostały zaznaczone na mapie kolorem czerwonym.

W związku z tym, że opracowane projekty mają przynieść korzyść przede wszystkim mieszkańcom miasta, zwracamy się do

Państwa z prośbą o rzetelne wypełnienie ankiety oraz wyrażenie swoich opinii i sugestii, dotyczących działań na rewitalizowanym obszarze.

1. Metryczka

Płeć:

mężczyzna kobieta

Wiek:

do 19 lat 20-25 lat 26-36 lat 37-50 lat
 51-60 lat powyżej 60 lat

Wykształcenie:

podstawowe zawodowe średnie wyższe

Mieszkam we Wrześni:

do 1 roku, do 5 lat, do 10 lat, dłużej niż 10 lat, nie mieszkam we Wrześni.

2. Jak oceniają Państwo projekty planowane w ramach rewitalizacji (prosimy o dokonanie oceny w skali 1-10, przy założeniu, że 10 to najwyższa ocena).

Lp.	Nazwa projektu	Opis poddziałania	Ocena (1-10)
1	Adaptacja budynków przy ul. Rynek 19 i 20 do pełnienia funkcji administracyjnych i siedziby Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrześni	Przebudowa budynków z zachowaniem frontowych do Rynku ścian kamienic, które wchodzi w skład pierzei Rynku. Na parterze przewidziano lokale użytkowe, na I piętrze i w części na II piętrze przewidziana jest nowa siedziba Ośrodka Pomocy Społecznej i pomieszczenia administracyjne.	
2	Przebudowa budynku przy ul. Chopina w celu utworzenia pomieszczeń na lokale użytkowe, handlowo – usługowe i użyteczności publicznej	Część lokali udostępniona zostanie organizacjom pożytku publicznego, do wykorzystania podczas spotkań czy szkoleń, a część przystosowana do pełnienia funkcji usługowo – handlowej.	
3	Podniesienie jakości przestrzeni publicznej oraz usprawnienie funkcjonalności komunikacyjnej na terenie obszaru „Centrum”	Projekt obejmuje przebudowy ulicy Szkolnej i Staszica na całej szerokości pasa drogowego, chodników i wjazdów na teren nieruchomości, wykonanie odcinków nowego uzbrojenia, kanalizacji deszczowej, instalacji elektrycznej oświetlenia ulicznego, pasa miejsc postojowych. Projekt obejmuje również przebudowę kanalizacji deszczowej na ulicy Legii Wrzesińskiej.	
4	Zagospodarowanie terenów przemysłowych byłego zakładu produkcji głośników „Tonsil”	Projekt zakłada budowę galerii handlowej oraz osiedla mieszkaniowego wraz z infrastrukturą drogową i pasami zieleni na terenach przemysłowych należących wcześniej do zakładów wytwórczych głośników „Tonsil”. Przy galerii handlowej zostanie dodatkowo wybudowana muszla koncertowa, natomiast w samym budynku galerii utworzony zostanie nowoczesny dworzec PKS	
5	Rewitalizacja poprzez kulturę	Istotą projektu jest organizacja cyklicznych imprez kulturalnych, zarówno tych o charakterze lokalnym, jak i krajowym. Celem projektu jest aktywizacja społeczna mieszkańców miasta, bowiem aktywni mieszkańcy budują społeczeństwo obywatelskie, które jest świadome swojego wpływu na wizerunek i atrakcyjność własnego miejsca zamieszkania. W skład projektu wchodzi następujące wydarzenia: Ogólnopolski festiwal sztuki filmowej “Prowincjonalia”, Wrzesiński Weekend Muzyczny, Wrzesiński Festiwal Orkiestr Dętych, Obchody rocznicy Strajku Dzieci Wrzesińskich.	
6	„Interaktywna Września – cyfrowy świat w każdym domu”	Projekt obejmuje zakup i dostarczenie sprzętu teleinformatycznego dla grupy docelowej (komputer, terminal i drukarkę oraz dodatkowy niezbędny sprzęt w przypadku sprzętu dla osób niepełnosprawnych). Ponadto UMiG pokrywa koszty zapewnienia dostępu do Internetu przez okres max. 3 lat. W skład projektu wchodzi również niezbędna konserwacja sprzętu teleinformatycznego, opieka serwisowa oraz ubezpieczenie sprzętu komputerowego, organizacja i prowadzenie szkoleń. Realizacja projektu uzależniona jest od przyznania dofinansowania w ramach działania 8.3. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – eInclusion PO Innowacyjna	

3. Czy ma Pan/Pani propozycje innych działań rewitalizacyjnych, na wskazanym obszarze? Jeśli tak, proszę je opisać poniżej.

.....
.....
.....

VIII Spis tabel, rycin i wykresów

1. Spis tabel

Tabela 1. Wodociągi i kanalizacja we Wrześni w roku 2009	11
Tabela 2. Podstawowe dane dotyczące sieci elektrycznej i gazowej na terenie Wrześni w 2009 r.....	12
Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe według własności we Wrześni w latach 2006-2008	15
Tabela 4. Wyposażenie mieszkań w podstawowe media.....	16
Tabela 5. Użytkowanie gruntów w Mieście i Gminie Września w ha (stan na rok 2009).....	20
Tabela 6. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych we Wrześni w latach 2006-2009.....	36
Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sektorów własnościowych w latach 2006 - 2009.....	38
Tabela 8. Wielkość zatrudnienia w latach 2006-2009	39
Tabela 9. Ludność posiadająca stałe miejsce zameldowania we Wrześni w latach 2006-2009	44
Tabela 10. Liczba ludności wg ekonomicznych grup wieku oraz płci w latach 2006-2009....	45
Tabela 11. Ruch naturalny i migracje w latach 2006-2009.....	46
Tabela 12. Struktura wykształcenia mieszkańców Wrześni według płci w 2002 roku	48
Tabela 13. Liczba gospodarstw domowych i rodzin we Wrześni w 2002 r.....	48
Tabela 14. Stan gospodarstw domowych we Wrześni w 2002 r.....	49
Tabela 15. Główne źródła utrzymania gospodarstw domowych we Wrześni w 2002 r.	49
Tabela 16. Powody przyznawania pomocy społecznej we Wrześni w latach 2007 - 2010	52
Tabela 17. Placówki oświatowe we Wrześni	53
Tabela 18. Liczba uczniów we Wrześni w latach 2006 - 2009.....	55
Tabela 19. Wskaźniki wykorzystane w analizie obszarów LPR dla Miasta Września na lata 2011 - 2020.....	67
Tabela 20. Metodologia obliczania wskaźnika W1.....	68
Tabela 21. Metodologia obliczania wskaźnika W2.....	68

Tabela 22. Metodologia obliczania wskaźnika W3.....	69
Tabela 23. Metodologia obliczania wskaźnika W4.....	69
Tabela 24. Wskaźniki produktu i rezultatu dla obszaru „CENTRUM”	95

2. Spis rycin

Rycina 1. Położenie geograficzne Wrześni	7
Rycina 3. Kościółek na Lipówce p.w. Św. Krzyża	29
Rycina 5. Ratusz we Wrześni.....	31
Rycina 6. Muzeum im. Dzieci Wrzesińskich	32
Rycina 7. Pałac na Opieszynie	33
Rycina 8. Granice obszaru „Centrum”	70
Rycina 9. Granice obszaru „Koszarowa”	89

3. Spis wykresów

Wykres 1. Struktura własności mieszkań we Wrześni w 2007 roku	16
Wykres 2. Liczba mieszkań według okresu budowy budynków (dane na 2002 rok)	17
Wykres 3. Struktura gruntów we Wrześni (stan na rok 2009)	20
Wykres 4. Udział procentowy poszczególnych sekcji gospodarki w roku 2009	37
Wykres 5. Dochody budżetu Miasta i Gminy Września w latach 2006-2010	41
Wykres 6. Dynamika zmian dochodów i wydatków ogółem w latach 2006-2010.....	41
Wykres 7. Wydatki budżetowe ogółem w latach 2006-2009.....	42
Wykres 8. Sytuacja finansowa Miasta i Gminy Września w latach 2006-2010	43
Wykres 9. Prognoza długu Miasta i Gminy Września w latach 2010-2025	43
Wykres 10. Ludność posiadająca stałe miejsce zameldowania we Wrześni w latach 2006-2009.....	45
Wykres 11. Saldo migracji (wewnętrznych i zewnętrznych) oraz przyrost naturalny w latach 2006-2009.....	47
Wykres 12. Struktura wykształcenia ludności Wrześni w 2002 roku.....	47
Wykres 13. Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto (w PLN) wg powiatów w 2008 r.	52

Wykres 14. Ilość budynków wybudowanych przed rokiem 1989	74
Wykres 15. Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	75
Wykres 16. Liczba przestępstw i wykroczeń na 1000 mieszkańców.....	76
Wykres 17. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	77
Wykres 18. Ilość budynków wybudowanych przed rokiem 1989	92
Wykres 19. Liczba przestępstw i wykroczeń na 1000 mieszkańców.....	93
Wykres 20. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	93